

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 864

8. STUDENOGA 2019. CIJENA 50 DINARA

Franjevački samostan u Baču

**Iskrivljena slika
pred očima javnosti**

8

Projekt *Manjine* – dodana vrijednost EU realiziran u Ludbregu

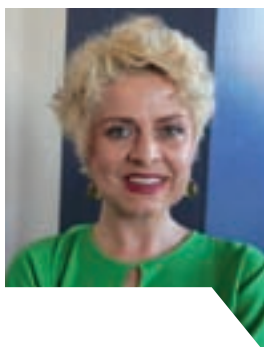
Univerzalna rješenja ne postoje

10

Dva stoljeća župne crkve Svih svetih u Čonoplji

Predstoji ozbiljna restauracija

12

Sanja Račić, bivša novinarka, sadašnja obrtnica

Jednom novinar uvijek novinar

15

Predavanje o »Starčevačkoj republici«

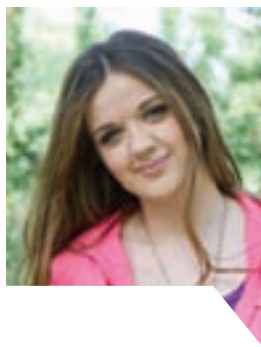
Stogodišnjica pobune protiv regrutacije

20

Dom kulture u Tavankutu

Obnovljen, ali ne i otvoren

30

Katarina Evetović, magistra muzike i profesorica violončela

Glazbeni put satkan od rada i ljubavi

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,

24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Ladislav Suknović (predsjednik), Josip Stantić (zamjenik predsjednika), Branimir Kuntić, Dragan Muhare, Marko Tucakov, Krunoslav Đaković, Josip Dumendžić, Tomislav Vuković i Karolina Bašić

RAVNATELJ:

Ivan Ušumović

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

V. D. GLAVNE I ODGOVORNE UREDNICE:

dr. sc. Jasminka Dulić (urednica@hrvatskarijec.rs)

LEKTOR:

Zlatko Romić

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

Zvonko Sarić

(koordinatorska služba)

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura)

Ivana Petrekanić Sić

(novinarka i korektorka)

Željka Vukov

(novinarka, urednica društvene rubrike)

Zlata Vasiljević (novinarka dopisništva Sombor)

Suzana Darabašić (novinarka dopisništva Srijem)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Doo Magyar Szó Kft Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)

Tabula fraza

Vozeći se jednom prilikom za Zagreb kako bih sudjelovala na skupu posvećenom Hrvatima u Srbiji, u autu se, kako to obično biva zapodenuo razgovor. Tema je ovoga puta bilo financiranje rada nevladinih udruga, onih manjinskih, i kako doći do novca koji je neophodan kako bi se provodile zacrtane aktivnosti. Moja sugovornica ljutito je rekla kako je strahovito živcira kada se u prijedlogu projekta mora isticati kako je cilj, npr. integracija manjina, obrazlažući to time kako se ona ne osjeća neintegriranom. »Na koncu, živimo ovdje na istom mjestu već stoljećima«, rekla je. A projekti kojima se udruga čija je ona članica bavi sasvim su konkretne naravi i dali bi se opisati jednostavnim riječima, ali da bi se odgovorilo zahtjevima davatelja sredstava poželjno je začiniti ih i takvim općim »ciljevima« ma što mi pod tim podrazumijevali.

I zaista, svatko tko je ikada aplicirao s projektom na različite natječeaje zna kako oni koji daju novce postavljaju i uvjete, pa tako – kada je riječ o projektima namijenjenim nacionalnim zajednicama – pod ciljevima ili mjerilima za dobijanje novca se najčešće navodi razvoj interkulturalnoga dijaloga, integrativna multi ili interkulturalnost, njegovanje tolerancije, suživota, ovoga i onoga... S ovim problemom suočeni smo i mi na jedan malo drugačiji način. Naime, kada pišemo o različitim aktivnostima udruga koje se dotiču nacionalnih manjina, bilo da su same udruge manjinske ili ne, na pitanje što je bio cilj projekta često se dobiju stereotipni odgovori i fraze tipa »njegovanje suživota, tolerancije, multikulturalnosti, interkulturalnosti, raznolikosti, drugosti...«. Ni kada je riječ o političarima i njihovim porukama situacija nije drugačija: »mostovi suradnje«, »njegovanje suživota«, »jačanje suradnje«, »poruke zajedništva i ohrabrenja«... su da tako kažemo postali standardi ispraznih govora koji ne znače puno ni manjinama a vjerojatno niti onima koji ih izgovaraju. I tu dolazimo i do problema koji nas tišti. Naš je zadatak, među ostalim, informirati o svim događanjima koji se tiču nacionalnih manjina, a sada već polako dolazimo u situaciju da, kada pišemo, priređujemo (ili čitamo) različite tekstove o problematici koja se tiče manjina, čini nam se da uvijek čitamo isti tekst. Pogotovo kada sugovornici ističu »njegovanje suživota«, »mostove suradnje« i tome slično.

Podsjeća me to na neka, sada već davna vremena kada su novine bile pune naslova tipa »njegovanje bratstva i jedinstva«. I znamo kako se to završilo. Pa je onda zaista logično zapitati se odakle ta potreba za stalnim ponavljanjem fraza iza kojih ne znamo točno što je. A polako postaje i apsurdno, jer ispada da manjine i njihove udruge ništa drugo ne rade osim što njeguju »identitet, suživot, interkulturalnost, multikulturalnost« i naravno plešu i pjevaju i tako čuvaju svoju tradiciju. A kada je riječ o, da tako kažem, stvarnom životu – o sudjelovanju predstavnika nacionalnih manjina u donošenju značajnih odluka, o senzibiliziranosti političkih stranaka za manjinske konkretne probleme od obrazovanja, kulture do ekonomije – integrirana interkulturalnost zaista postaje upitna. Pogotovo kada predstavnika manjina nema tamo gdje se donose odluke.

J. D.

Redizajnirana i ponovno aktivna internetska stranica DSHV-a

Nakon što su proljetos internetsku stranicu Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini nepoznati počinitelji oborili, prije nekoliko dana ista je ponovno dostupna na staroj internetskoj adresi – www.dshv.rs.

Sve poslove oko očuvanja podataka sa stare, »hakirane« internetske stranice i izrade nove koordinirao je i vodio dopredsjednik stranke **Ivan Ušumović**. »Vjerujemo da je učinjen dobar posao te

da je naša nova internetska stranica vizualno prijemčiva, a da će s aktualnošću sadržaja o aktivnostima DSHV-a plijeniti pozornost ne samo naših članova nego i simpatizera«, kaže Ušumović.

Sjednica Vladina Savjeta za Hrvate izvan Hrvatske

Od 8. do 10. studenoga u Varaždinu se održava 3. sjednica Savjeta Vlade Republike Hrvatske za Hrvate izvan Hrvatske, čiji su članovi i predstavnici Hrvata iz Srbije. Na sjednici će, među ostalim, biti riječi o glasanju hrvatskih državljana izvan Republike, izmjenama Zakona o državljanstvu, očuvanju jezika i kulture u izvandomovinstvu, zastupljenosti izvandomovinskih Hrvata u programima na HRT-u.

Hrvate iz Srbije u Savjetu predstavljaju **Snežana Periškić** iz Moštor, **Darko Sarić Lukendić** iz Subotice i **Krunoslav Đaković** iz Srijemske Mitrovice.

Savjet kao tijelo pomaže Vladi u kreiranju i provedbi politike, aktivnosti i programa u odnosu na Hrvate u izvandomovinstvu. Sastaje se najmanje jednom godišnje u Hrvatskoj.

NIU Hrvatska riječ
Trg cara Jovana Nenada 15/II
24 000 Subotica
Tel. +381(024) 553-355; 551-576; 535-455
e-mail: ured@hrvatskarijec.rs
www.hrvatskarijec.rs

Na temelju članka 28., točka 10., i članka 39. a u svezi s člankom 41., stavak 1., Statuta Novinsko-izdavačke ustanove »Hrvatska riječ«, broj 2-11, od 26. 9. 2016. godine, Upravni odbor raspisuje

JAVNI OGLAS

za izbor Glavnog/e i odgovornog/e urednika/ce tjednika i podlistova u Novinsko-izdavačkoj ustanovi »Hrvatska riječ«, Subotica, na mandatno razdoblje u trajanju od 4 godine.

Kandidati moraju dostaviti dokaze o ispunjavanju općih uvjeta:

1. kraći životopis
2. uvjerenje o državljanstvu
3. uvjerenje nadležnog suda o nekažnjavanju.

Osim navedenih općih uvjeta, kandidati moraju ispunjavati i posebne uvjete:

1. visoka stručna sprema, VII./1 stupanj,
2. dvije godine radnog iskustva na uredničkim ili novinarskim poslovima i
3. znanje hrvatskog jezika.

Kandidati su uz prijavu obvezni priložiti dokaze o ispunjavanju općih i traženih posebnih uvjeta, kao i prijedlog programa rada tjednika i podlistova NIU »Hrvatska riječ« za mandatno razdoblje.

Prijave na ovaj javni oglas se podnose Upravnom odboru Novinsko-izdavačke ustanove »Hrvatska riječ« u roku od 15 dana od dana objavljivanja u tjedniku »Hrvatska riječ«, osobno ili poštom na adresu Novinsko-izdavačke ustanove »Hrvatska riječ«, 24000 Subotica, Trg cara Jovana Nenada broj 15/II., obvezno s naznakom »Javni oglas za glavnog/e i odgovornog/e urednika/ce«.

Neblagovremene, neuredne i nepotpune prijave neće se razmatrati.

Predsjednik Upravnog odbora
Novinsko-izdavačke ustanove
»Hrvatska riječ«, Subotica
Ladislav Suknović

Plenković predstavio prioritete tijekom hrvatskog predsjedanja EU

Premijer Hrvatske **Andrej Plenković** predstavio je četiri ključna prioriteta hrvatskog predsjedanja Europskom unijom, koje je definirao kao »Europa koja raste i koja se razvija, Europa koja spaja, ekonomski, energetska i infrastrukturno, Europa koja štiti i Europa koja je utjecajna na globalnom planu«, objavio je Tanjug.

Andrej Plenković je naglasio odgovornost EU prema zemljama jugoistočne Europe i naveo da će se Hrvatska tijekom polugodišnjeg predsjedanja zalagati za europsku perspektivu zemalja regije i djelotvornu politiku proširenja. Podsjetio je i da će Zagreb u svibnju biti domaćin samita EU i država zapadnog Balkana.

Hrvatska će predsjedavanje EU preuzeti 1. siječnja 2020. godine, a Plenković je rekao da su u vremenu velikih tehnoloških, geopolitičkih i demografskih promjena, gospodarstvo i tržište rada EU suočeni sa sve većom konkurencijom, posebno iz Kine i SAD-a.

Dodao je da je odgovor na to snažnija Europa koja se razvija i raste na uravnoteženi i uključiv način.

»To pretpostavlja produbljivanje našeg jedinstvenog tržišta, poticanje digitalizacije poslovanja i ulaganja u inovacije i istraživanje kako bismo bili još konkurentniji«, istaknuo je Plenković.

Istaknuo je i kako je istovremeno nužno smanjivati još velike razvojne razlike kako bi sve članice Unije gospodarski bile što snažnije.

Plenković smatra da je bitno voditi brigu o izgradnji zadovoljnijeg i vitalnijeg društva vodeći računa o potrebama svih generacija. Kaže da je potrebno raditi na razvijanju gospodarstva koje je ekološki održivije. Time će se, smatra, pridonijeti bolje zaštiti okoliša i borbi protiv klimatskih promjena.

Za Hrvatsku je bitno da ima mirno susjedstvo i stabilnost

Hrvatski ministar vanjskih i europskih poslova **Gordan Grlić Radman** je, gostujući u emisiji *Tema dana* Hrvatske radio-televizije, kazao kako je hrvatski prioritet u ovom razdoblju jugoistok Europe: »Naš je slogan snažna Europa u svijetu punom izazova. Radi se o europskoj inicijativi da sve zemlje jugoistočne Europe, tzv. zapadnog Balkana, imaju europsku perspektivu«, rekao je ministar i dodao kako je bitno i za Hrvatsku da ima mirno susjedstvo i stabilnost.

»Hrvatska želi nesebično podijeliti svoja iskustva i znanja s tim zemljama. To je načelo solidarnosti«, naglasio je Grlić Radman. Najavio je da će se u svibnju 2020. u Zagrebu održati Summit jugoistočne Europe, na kojem će se razgovarati o zemljama zapadnog Balkana i podržati ih na putu prema EU.

»Sve te zemlje nisu u jednakom statusu. Jako nam je žao da nije bilo suglasja glede započinjanja pregovora sa Sjevernom Makedonijom i Albanijom, što je Hrvatska snažno zagovarala«, naglasio je.

Bambi i ostali

Srbija nabavlja isključivo defenzivno naoružanje, neće kupovati oružje zbog kojeg bi ta zemlja mogla biti pod sankcijama, poručio je predsjednik Srbije **Aleksandar Vučić**, prilikom gostovanja u emisiji *Upitnik* na Radio-televiziji Srbije istaknuvši da Srbija nema namjeru nikoga napadati, ali da ne želi ni biti »Bambi za klanje«, prenosi *Al Jazeera*.

Vučić je poručio da Srbija nikada neće dopustiti da bude tako slaba kao što je to bila 90-ih godina, da, kako je rekao, »bude tako slaba da se ne možemo ni obraniti«. Dodao je da i Hrvati danas kažu da je Srbija postala sila i »da smo najjači«.

Sjednica Skupštine AP Vojvodine

U Velikoj dvorani Kongresnog centra *Master* na Novosadskom sajmu u srijedu je počela 34. sjednica Skupštine Autonomne Pokrajine Vojvodine. Na dnevnom redu je sedam točaka.

Zastupnici raspravljaju o izvještaju o proračunu Pokrajine za prvih devet mjeseci ove godine. Osim toga, na dnevnom redu našao se i prijedlog o donošenju prostornog plana područja posebne namjene predjela izuzetnih odlika *Potamišje*.

Pred zastupnicima je i izvještaj o poslovanju Garancijskog fonda Pokrajine Vojvodine za prošlu godinu.

Točke dnevnog reda:

1. Izvještaj o izvršenju pokrajinske skupštinske odluke o proračunu Autonomne Pokrajine Vojvodine za 2019. godinu u razdoblju siječanj – rujan 2019. godine.

2. Prijedlog pokrajinske skupštinske odluke o donošenju Prostornog plana područja posebne namjene predjela izuzetnih odlika *Potamišje*.

3. Prijedlog pokrajinske skupštinske odluke o izmjenama pokrajinske skupštinske odluke o godišnjem programu korištenja sredstava iz proračunskog fonda za vode Autonomne Pokrajine Vojvodine za 2019. godinu.

4. Prijedlog odluke o angažiranju revizora za obavljanje eksternih revizija završnog računa proračuna AP Vojvodine za 2019. godinu.

5. Godišnji izvještaj o poslovanju Javnog poduzeća *Vojvodina-šume* Petrovaradin za 2018. godinu.

6. Godišnji izvještaj o poslovanju Javnog vodoprivrednog poduzeća *Vode Vojvodine* Novi Sad za 2018. godinu.

7. Izvještaj o poslovanju Garancijskog fonda Autonomne Pokrajine Vojvodine za razdoblje 1. siječnja – 31. prosinca 2018. godine.

Iskrivljena slika pred očima javnosti

Krajem lipnja ove godine objavili smo tekst o svečanom otvorenju obnovljenog Franjevačkog samostana u Baču i muzejske zbirke. Projekt je to čija je realizacija trajala nekoliko godina. Obnova samostana provedena je kroz donaciju EU i iz sredstava Ministarstva kulture Srbije, a zajednička vrijednost iznosi više od milijun eura. Završetak radova obilježen je uz nazočnost visokih uzvanika, od onih iz Europske komisije, Republike, Pokrajine, do lokalne razine, pa i samog provincijala franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda fra **Ilije Vrdoljaka**. Nazočio je ovom službenom završetku obnove i pater Franjevačkog samostana u Baču fra **Josip Špehar**. Godinama vjerni i jedini čuvar Franjevačkog samostana. Vratio se u samostan i nakon fizičkog napada veljače 2016. godine. Od njega se tog dana nije mogla čuti niti riječ. Izbjegavao je i novinare i bilo kakvo očitovanje o obnovi »njegove kuće«. Tog dana u Baču nije bilo ni zvaničnika hrvatske zajednice, jer nisu bili ni pozvani.

Od tada su prošla četiri mjeseca, a mi smo sada odlučili obići Franjevački samostan u Baču.

Pater u ulozi kustosa i vodiča

Što to može vidjeti i čuti običan turist? Htjeli smo to provjeriti u Turističkoj organizaciji općine Bač, ali smo odatle upućeni na samostan i fra Špehara, koji je domaćin i vodič posjetiteljima samostana. Posjet je dogovoren jednim telefonskim pozivom, a na isti način posjete mogu dogovoriti svi koji žele pogledati samostan i muzejsku postavku. A razlog posjeta je da čujemo što četiri mjeseca nakon otvorenja obnovljenog samostana i otvorenja muzejske postavke o svemu tome misli fra Špehar. Na sreću, ovoga puta mnogo razgovorljiviji. Dočekuje nas na samom ulasku u samostan:

»Htjeli su namjestiti svojeg kustosa, ali to ne može tako. Prema našim statutima i pravilima to nije moguće. Očekivalo se od mene da govorim na otvorenju, očekivalo se tada da se od mene čuju pohvale, ali ja imam toliko kritika, tako da na toj svečanosti nisam htio ni govoriti.«

A ono što se prvo vidi kada se zakorači u samostan je predvorje na ulasku u kome je postavljena arheološka izložba. Pater nam pozornost skreće na osvijetljenje duž stropa, postavljeno ne metalnim nosačima, koje po njegovom sudu odudaraju od samostanskog ambijenta koji je na ovakav način izgubio dio svoje autentičnosti. Nije zadovoljan ni kako je rekonstruiran pod, jer su stare kamene pločice naslagane i fugovane tako da se vezivna masa sada nogama raznosi po crkvi i samostanu. »Staru zgradu prilagođavati novom muzeju. Umjesto da je bilo obratno, da se muzej prilagodio i uklopio u samu zgradu. Postavljen je

suvremeni sustav grijanja i hlađenja i sada dobivam tri računa za struju i dva za vodu. Iako za sada Općina pokriva najveći račun za struju. Griju se dijelovi samostana gdje je postavka, ali ne i crkva u koju dolazi narod i prostorije na katu, gdje ja živim«, kaže fra Špehar, koji je u samostanu četiri desetljeća.

I dok prolazimo holom kroz arheološki dio postavke priču nastavljamo o posjetiteljima. Kaže naš domaćin da su grupne posjete rijetke, a i kada dolaze grupe to su vjernici – Hrvati i Mađari. Školskih ekskurzija skoro da nije ni bilo. Nastavljamo razgovor u prostranom samostanskom dvorištu gdje naš domaćin i vodič iznosi niz primjedbi na građevinske radove, kojima nije zadovoljan.

Negiranje hrvatstva

Jedno od bogatstava samostana je slika Radosne Gospe, koju Hrvati u Baču posebno štiju, jer je ta slika u Bač stigla tijekom njihovog dolaska na prostore Bača iz okolice Tuzle kada su zajedno došli s gradovrškim franjevcima. Pokazuje pater Radosnu Gospu i lijevo od nje fresku iz XIII. stoljeća i podsjeća da su prije osam godina, kada je freska otkrivena prilikom radova bez prethodne provjere u javnost iznijete tvrdnje da je freska bizantskog

i istočnog podrijetla, ali je stručna analiza rađena na Mađarskoj likovnoj akademiji utvrdila da je freska zapadnjačka. To će pater i kazati svakom posjetitelju kome pozornost privuče zidna freska u kutu prizemnog hola, prema ulazu u crkvu. Interesiraju nas u nastavku ovog obilaska i muzejske postavke. Smještene su u nekoliko tematskih prostorija. Rezinirano fra Špehar pokazuje staklene vitrine u kojima su izloženi eksponati, nazivajući ih tetarijima.

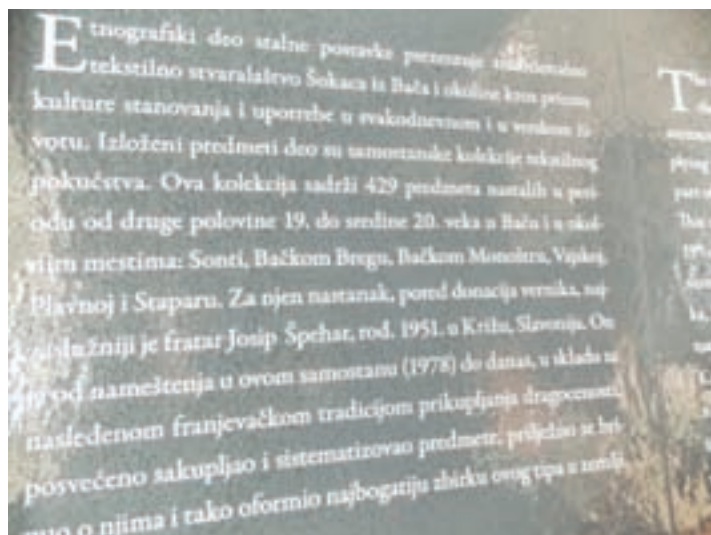
»Što znače ovi savijeni predmeti? Ispadnu obične krpe, što se tu može vidjeti? Kakvi su to uvjeti kada se na drvenom dijelu kalupa za sječenje hostije pojavila trulež. Vidite? Nisu izložena najstarija svećenička odijela koja imamo, već ona iz XVIII. stoljeća, ali bez reastauracije. Kandilo je izloženo položeno, a treba da visi«, iznosi dio svojih primjedbi fra Špehar u odjelu u kome

je sakralna postavka. Natpisi na srpskom, čak i tamo gdje u srpskom jeziku nema odgovarajućih riječi za pojedine izložene liturgijske predmete. Sljedeći dio je tekstilno pokućstvo. Iščitavamo na samom ulazu u taj prostor tekst o tekstilnoj radinosti. I ovdje na srpskom jeziku, sa srpskim nazivima i latiničnom pismu (uz natpise na engleskom). Ni ovdje, ali ni na bilo kom drugom mjestu nema niti jednog natpisa na hrvatskom jeziku niti se na bilo koji način spominje hrvatska odrednica u bilo kom dijelu postavke. Čak je izbjegnuto da se kao odrednica rođenja fra Špehara napiše Hrvatska već da je za mjesto Križ (oko 40 ki-

Nepoželjan

»Nisam nazočio jer nisam bio ni pozvan, što je svojevrsan skandal sam po sebi! Zamislite što bi se dogodilo da otvorenje manastira Srpske pravoslavne crkve Krka, čija obnova je u tijeku i realizira se uz visoku uključenost predstavnika srpske zajednice u Hrvatskoj, ne bude pozvan **Milorad Pupovac**! Da, kasnije sam, naravno još uvijek ne ilegalno, posjetio samostan te razgledao što je učinjeno, o čemu ću za sada samo reći da sam bio iznenađen ostvarenom deroatizacijom, po mnogo čemu trivijalnog postava, u inače neprikladnim prostorima, te dekatolizacijom termina izloženih sakralnih predmeta«, odgovara Žigmanov na pitanje zašto prije četiri mjeseca nije nazočio službenom otvorenju obnovljenog samostana i muzejske postavke.

lometara od Zagreba), gdje je pater rođen navedeno Slavonija. Uporno se koristi subetnička odrednica Šokac, što u svjetlu potpore deroatizaciji Bunjevaca izaziva bojazan da se i na ovakav način pokušava negirati prisustvo Hrvata na ovim prostorima.

»Franjevački samostan i crkvu Uznesenja Marijina Hrvati u Srbiji smatraju jednim od najvažnijih objekata vlastitog sakralnog materijalnog kulturnog naslijeđa tako da je očitovanje našeg interesa za njihovu sudbinu posve očekivano. U tom smislu, od početka rada Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata nastojali smo pratiti što se sve događa na planu zaštite i rekonstrukcije samostana, no na žalost uvijek kao isključena strana, u smislu da legitimni predstavnici hrvatske zajednice nisu bili ni na koji

način uključeni ni u procese upravljanja obnove niti u sam proces obnove, premda smo to u nekoliko navrata izričito zahtijevali. Pri tomu smo se pozivali na pozitivna iskustva u identičnim situacijama Srba u Hrvatskoj te na preporuku broj 16. Međuvladinog mješovitog odbora za zaštitu nacionalnih manjina između Hrvatske i Srbije, u kojoj eksplicite stoji da se aktivnosti zaštite materijalnog kulturnog naslijeđa 'provode u suradnji s legitimnim predstavnicima nacionalnih manjina'. Međutim, u tim našim nastojanjima nismo uspjeli«, kaže ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata **Tomislav Žigmanov**.

Z.V.

Univerzalna rješenja ne postoje

Projekt MinAVEU predstavlja pokušaj da se potakne otvorenost kako većinske zajednice prema manjinskim, tako i obrnuto, a s ciljem da se pridonesu razumijevanju, poštovanju i prihvatanju drugačijeg od sebe, kao i da se uspostavi produktivna interakcija među predstavnicima različitih grupacija, kaže dr. Andrea Ratković

Na projektu »Manjine – dodana vrijednost EU« (MinAVEU) koji je bio upriličen od 11. do 13. listopada u Ludbregu, a sufinanciran od Europske unije u okviru programa »Europa za građane«, dr. društveno-humanističkih znanosti **Andrea Ratković** bila je angažirana u svojstvu pozvanog predavača, a u ime udruženja *Dunav 1245* iz Srijemskih Karlovaca. Riječ je o udruženju koje je, uz Grad Ludbreg, Židovsku zajednicu Crne Gore, Općinu Sumarton, Vijeće srpske nacionalne manjine Varaždinske županije, te Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo *Komušina*, sudjelovalo na realizaciji navedenog projekta.

Inače, *Dunav 1245* se aktivno bavi rješavanjem najrazličitijih lokalnih, ali i regionalnih izazova kroz građanski aktivizam, te koristi prednosti nacionalnih i transnacionalnih partnerstava i umrežavanja radi razvoja i promocije produktivnih i inovativnih kooperacija. Ovo je treći po redu projekt radi čijeg izvođenja su *Dunav 1245* i Grad Ludbreg udružili svoje kapacitete. O spomenutom projektu razgovarali smo s dr. Ratković.

Zbog čega su važni projekti poput nedavno održanog u Ludbregu pod nazivom »Manjine – dodana vrijednost EU«? Podrazumijeva li se da su manjine vrijednost u društvima ili je to potrebno ponovno i ponovno isticati?

Projekt poput ovog je od naročite važnosti iz razloga što smo u godinama koje su obilježile najrazličitije krize, svjedoci smo sve evidentnijih društvenih monizama koji proizilaze ne samo iz želje da se sve ono što je jednom društvu svojstveno – održava i promovira, već i da se sačuva od potencijalno negativnih utjecaja drugih socijalnih skupina. Budući da se mnoge zajednice prvenstveno vode intencijom da očuvaju i zaštite vlastite socio-kulturne sisteme, onda je i razumljivo zbog čega se zatvaraju u sebe. Imajući to na umu, sasvim opravdano se može reći da primarno svojstvo mnogih zajednica predstavlja upravo orijentiranost ka sebi i to uslijed izraženih kulturnih, odnosno nacionalnih, etničkih, jezičnih, vjerskih, historijskih i drugih identifikacija. Pri tome, markirana pojava je jednako karakteristična kako za unutar jednog društva većinsku zajednicu tako i za njime obuhvaćene manjinske skupine. O tome koliko je navedena pojava problematična, ali i zabrinjavajuća svjedoče aktualne socio-kulturne (ne)prilike koje daleko nadilaze okvire jednog društva, odnosno koje su zahvatile gotovo čitav europski kontinent.

Što predstavlja stereotipizacija drugih?

Tendencije precjenjivanja vlastite zajednice, kao i procjenjivanja aspekata drugih zajednica s obzirom na vlastiti vrijednosni sistem često vodi k stvaranju iskrivljenih predstava o svemu što se nalazi izvan njenih okvira. Stereotipizacija drugih nerijetko predstavlja osnovu za daljnja razvijanja neprimjerenih pred-

stava o drugačijima od sebe, odnosno za uspostavljanje predrasuda, ksenofobije, homofobije, mizoginije, nacionalizma... S tim u vezi da različite manjinske skupine obuhvaćene širim društvenim okvirom predstavljaju vrijednost u okviru istog, prije se može promatrati kao stav koji se njeguje unutar okvira svake manjinske grupacije ponaosob, nego kao od same društvene zajednice, opće je potvrđena i prihvaćena konstatacija. Upravo iz tog razloga projekt *MinAVEU* predstavlja pokušaj da se potakne otvorenost kako većinske zajednice prema onim manjinskim, tako i obrnuto, a s ciljem da se doprinese razumijevanju, poštovanju i prihvatanju drugačijeg od sebe, kao i da se uspostavi produktivna interakcija među predstavnicima različitih grupacija.

Što se projektom željelo potaknuti i očekuju li se rezultati u praksi?

Projekt *MinAVEU* je za cilj imao povezivanje građana Europe u svojstvu predstavnika različitih manjinskih zajednica i to u svrši afirmacije produktivne komunikacije i interakcije među istima. Glavna ideja projekta ogledala se u stvaranju okvira za uspostavljanje kvalitetnih odnosa između država, udruženja i pojedinaca. Problemi koji su se putem projekta targetirali, a s namjerom da se nadvladaju, povezani su s položajem manjinskih skupina u europskim društvima, predrasudama koje stvara domicilno stanovništvo, antisemitizmom, ksenofobijom, stigmatizacijom, kao i diskriminacijom manjina. Iz tog razloga, namjera je bila povezati manjine s većinskim stanovništvom i analizirati utjecaj manjinskih skupina na šire društvo. Među konkretnim ciljevima projekta važno je izdvojiti sljedeće: zbližavanje građana Europe različitih nacionalnosti i jezika kroz sudjelovanje u raznovrsnim aktivnostima, stvaranje zajedničkog europskog identiteta, promocija različitosti i poštovanje zajedničkih vrijednosti, međusobno upoznavanje i uspostavljanje suradnje. U okviru projekta su realizirane sljedeće aktivnosti: radionica *Nothing else matters* u svrhu promocije tolerancije, antidiskriminacije i interkulturalnog dijaloga, predavanje »Povijest nacionalnih manjina i europski kontekst«, predavanje o antisemitizmu, diskriminaciji i ksenofobiji *Minorities as priorities*, radionica *Be yourself*, kulturno-umjetnički program *Manjine u Centru svijeta*, kao i interaktivna radionica *Be the change*.

Zbog čega je i u današnje vrijeme potrebna borba protiv stigmatizacije manjinskih skupina?

Pitanje manjina je krajnje kompleksno, ali i više nego osjetljivo, te kao takvo zahtijeva izuzetnu opreznost kako u teorijskom tako i praktičnom angažiranju. Ukoliko bismo zauzeli stav da današnje vrijeme, možda čak i više nego ikada prije, treba na sebe

preuzeti odgovornost u borbi protiv stigmatizacije manjinskih skupina, našli bismo se u nezavidnoj situaciji, ukoliko prethodno ne bismo jasno naznačili koje manjinske skupine imamo u vidu. Danas nema sumnje da nacionalne, političke, vjerske, seksualne, (sub)kulturne, kao i manjine koje svojim postojanjem i djelovanjem ne ugrožavaju ničija prava i slobode zaslužuju da budu prepoznate, priznate i prihvaćene. S druge strane, sve one manjinske skupine koje zarad ostvarivanja vlastitih interesa i ciljeva djeluju na štetu drugih, prevladavajući okvire društveno prihvatljivog djelovanja, svakako da u skladu sa zakonskim okvirima moraju snositi odgovornost. Međutim, na ovom mjestu je potrebno naglasiti da ustavno priznavanje različitosti i institucionalizacija posebnih prava sami po sebi nisu dovoljni za suživot različitih skupina koje postoje unutar određenog društva, kao i da neformalni putevi ostvarivanja socijalne kohezije u kulturno raznolikim društvima uvijek zavise od specifičnog konteksta i njemu svojstvenih okolnosti. Dakle, kada je riječ o stigmatizaciji manjinskih skupina univerzalno primjenljiva rješenja ne postoje, a pored formalnih i neformalnih strategija i njima potaknutih praksi, od naročite važnosti je i koliko su se sami pojedinci kao članovi jednog kulturno raznolikog društva spremni uz sve međusobne različitosti usuglasiti i živjeti jedni s drugima, a ne jedni pored drugih.

Koji su korišteni postojećih stereotipa i predrasuda prema manjinama u Europi pa tako i na ovdašnjem podneblju?

Ukoliko je potrebno da se markiraju neke od specifičnosti koje se tiču načina na koji se manjine razumiju ne samo u Europi, već i kod nas, svakako da kao naročito važnu karakteristiku treba izdvojiti sve otvorenije podrške krajnje upitnim politikama koje doprinose glorifikaciji vrijednosti, normi i načela koje se pripisuju predstavnicima većinske zajednice, te koje kao takve podržavaju inzistiranje na distinkcijama između »naših« i svih ostalih. Za spomenute politike svojstveno je nametanje »identitetske obveze« nacionalnog, vjerskog i kulturnog deklariranja društvenih subjekata, te stoga ne treba ni čuditi što su svi oni subjekti koji su se formirali upravo pod njihovim utjecajima postali, najblaže rečeno, netolerantni prema svemu što se u odnosu na njih javlja kao drugo i drugačije. Posebno je alarmantno i to što spomenuta netolerancija često prerasta u sve otvoreniju netrpeljivost. Iz ovakvih politika direktno proizilaze socio-kulturni monizmi koji svjedoče o odsustvu svestrane interakcije između različitih društvenih skupina. Većinske stranke u svome fokusu imaju prije svega potrebe i interese većinske grupacije, dok se one manjinske veoma rijetko uzimaju u obzir. Odgovornost je jednako i na manjinskim strankama koje također nisu zainteresirane za izlaženje iz njima svojstvenog socio-kulturnog konteksta. Ono što se nerijetko dešava jest da se građanima uskraćuju elementarna ljudska prava i slobode, te da se kao takvi ne priznaju kao pravne osobe. Problem se dodatno usložnjava kada ti isti građani ukoliko su pripadnici različitih manjinskih skupina inzistiraju na tome da im budu zagarantirana i njihova posebna prava. Ovakav odnos prema manjinama svakako da proizlazi iz opće prihvaćenih predrasuda u okviru konkretnih društava pri čemu je naročito problematično što se te iste predrasude nerijetko koriste radi proizvođenja one društvene klime koja će biti pogodna za pojavu još problematičnijih oblika mišljenja poput ksenofobije, homofobije, mizoginije i njima potaknutih praksi, a sve to zarad opstanka više nego upitnih politika.

Što je sve podrazumijevala radionica *Be the change*?

Interaktivna radionica *Be the change* je za svoj cilj imala upoznavanje njenih sudionika s relevantnim teorijskim postavkama o čovjeku i kulturi, a naročito multi- i interkulturalnosti, kao i s političkim strategijama koje se (in)direktno dotiču kulturnog diverziteta, a radi markiranja bitnih mjesta za ispravno razumijevanje manjina. Polazeći od stava da upravo pitanje manjine stoji u direktnoj svezi s pitanjem o tome što je čovek, ali i s pitanjem o čovjeku svojstvenoj kulturi, namjera mi je bila da demonstriram kako iz kritičkih promišljanja navedenih fenomena proizlazi i prijeko potrebno razumijevanje onoga što manjina u svojoj suštini jest. Naime, ukoliko se ima u vidu da je pojam čovjeka krajnje kompleksan, te da je radi njegovog što potpunijeg sagledavanja neophodno uložiti velike napore, onda je jasno i da se manjini, kao jednako složenom pojmu, ne može pristupiti jednostrano i bez teorijske otvorenosti za sve njene aspekte. Isto važi i za pojam kulture s obzirom na to da svaki pokušaj njegovog sužavanja, odnosno svođenja na samo neke od njemu svojstvenih segmenata, za svoj ishod ima konstituiranje krajnje limitirane predstave kako o njemu samom tako i o pojmu manjine. Također, ono što sam smatrala za naročito važno jest da jasno predočim sudionicima radionice da kada se govori o manjinskim, ali i većinskim zajednicama, znatno je primjerenije markirati ih kao socio-kulturne skupine budući da su nacionalnost, jezik, religija, historija, tradicija i politika samo neke od komponenti njima svojstvenog složenog kulturnog sistema. Drugim riječima, kao što kultura nije samo folklor i kulinarsstvo tako i ono nacionalno ne predstavlja jedini, već samo jedan od identitetskih aspekata konkretne zajednice.

Koje su teme bile zastupljene u radionici?

Prvi dio radionice je bio predviđen za predavanje koje je bilo fokusirano na izazove na putu k promjenama u recepciji manjina, te je akcent bio na rasvjetljavanju ključnih mjesta za njihovo ispravno razumijevanje. Promišljanja o čovjeku i kulturi, kao i o problemskim pojavama koje iz njih proizlaze, a u cilju ispravnog razumijevanja manjina, za svoju svrhu su imala ne samo govor o Drugom, već, što je mnogo važnije, poticanje na razgovor s Drugim, tj. smislenu komunikaciju zasnovanu na slušanju i razumijevanju, a koja kao takva može pridonijeti i konstruktivnoj interakciji među društvenim subjektima kao predstavnicima različitih skupina, bez obzira na to imaju li iste status većine ili manjine. No, kako cijela priča ne bi ostala samo na teoriji, drugi dio radionice se sastojao iz projekcije dokumentarnog filma koji je proizišao iz projekta »Isprica svoju priču« iza kojeg stoji Centar za interkulturalnu komunikaciju iz Novog Sada, a na čijoj realizaciji sam imala priliku biti aktivno uključena tijekom prošle godine. Spomenuti film svjedoči o potresnoj životnoj priči **Istvána Farkasa**, novosadskog pjesnika koji je kao predstavnik višestruke manjine nebrojeno puta bio predmet najrazličitijih diskriminacija, a uslijed čega se nije mogao uspješno integrirati i ostvariti kako u vlastitoj manjinskoj zajednici tako i u širem društvenom kontekstu gdje dominiraju vrijednosti većine. U okviru trećeg i ujedno završnog dijela radionice svi sudionici su bili podijeljeni u nekoliko grupa, te su za zadatak imali pročitati po jednu životnu priču predstavnika različitih manjina, a preuzetu s portala koji je, također, proizišao iz spomenutog projekta.

Zvonko Sarić

Dva stoljeća župne crkve Svih svetih u Čonoplji

Predstoji ozbiljna restauracija

Svečanom misom u župnoj crkvi Svih svetih u Čonoplji obilježeno je 200 godina od izgradnje današnje crkve. Proslavi su nazočili predsjednici nacionalnih vijeća mađarske, njemačke i bunjevačke nacionalne zajednice, dok predstavnici Hrvatskog nacionalnog vijeća nisu niti pozvani

Prije 200 godina u selu Čonoplja, kraj Sombora, izgrađena je katolička crkva, današnja župna crkva Svih svetih. Bilo je to vrijeme kada je većinsko stanovništvo u ovom selu bilo njemačkog podrijetla, a uz njih tu su živjeli i Hrvati, Mađari, Slovaci. Dva stoljeća kasnije svečanom misom koju je predvodio subotički biskup **Ivan Pénczes**, obilježena je ova obljetnica.

Župna zajednica od 300 vjernika

Župa Svih svetih u Čonoplji utemeljena je 1761. godine. Prema pisanju **Ivana Burnača** (*Miroljub*, broj 4, izdanje za 1999. godinu) prva crkva u Čonoplji podignuta je 1750. godine i podigli su je bunjevački Hrvati. Bilo je to dvije godine prije dolaska Mađara i Slovaka na prostor Čonoplje. Crkva je bila duga 17 i široka četiri hvata, pokrivena trskom. Ipak, matične knjige vođene su u Somboru (do 1752. godine) i u župi Rođenja Marijina u Lemešu (od 1752. godine), kome je Čonoplja u vjerskom pogledu pripadala do 1761. godine, kada je utemeljena župa u Čonoplji. Prvi župnik (1761. godine) bio je **Stjepan Jerković**. Godinu dana kasnije čonopljanska crkva posvećena je u čast Svih svetih. Nije tada još imala toranj, ali je imala zvonik s dva zvona. Te godine u selu je bilo oko 700 vjernika. O trošku komorske uprave u Čonoplji je 1806. godine izgrađen župni dom, a 1819. na mjestu stare

Obnova crkve u prvoj polovini XX. stoljeća

i nova crkva. Dugačka je 44 metra, široka 12, visoka 13, a toranj je visok 32 metra.

»Župna zajednica u Čonoplji danas je jedna mala zajednica, oko 300 vjernika. Mise su na mađarskom jeziku i jednom mjesecno na hrvatskom, jer većina vjernika su Mađari. Ovdje sam tri mjeseca, ali nisam za ova tri mjeseca imao niti krštenje niti sprovod. Godišnje bude desetak sprovoda, a krštenja još manje«, kaže župnik u Čonoplji **László Hajdu**.

Usprkos tome što je zajednica malobrojna vjernici vode brigu o svojoj crkvi.

»Naša odluka je da sredstva za obnovu crkve tražimo na natječaju Uprave za kapitalna ulaganja Vojvodine. Katolici u Čonoplji ovu crkvu doživljavaju kao svoju kuću i trude se na sve načine da brinu o njoj. Natječaj je bio prilika da osiguramo novac za izolaciju. Vlastitim sredstvima obnovili smo krovšte. Sada nam predstoji ozbiljna restauracija unutarnjeg dijela crkve. To ne možemo sami tako da ćemo tražiti načine da novac osiguramo iz Pokrajine ili Republike«, kaže predsjednik Pastoralnog vijeća u župi Svih svetih u Čonoplji **Csaba Szakács**.

Prema njegovim riječima, crkva je napravljena za mjesto s oko 6.000 stanovnika u kome su katolici do Drugog svjetskog rata i bili većinsko stanovništvo. Najbrojniji su bili Nijemci, zatim Mađari, pa Hrvati. Stanovnika je danas oko 3.500, a većinsko stanovništvo je pravoslavne vjere.

Hrvata (više) nema u Čonoplji

Za Pastoralno vijeće obilježavanje dva stoljeća od izgradnje nove crkve značajan je datum obilježen svečanom svetom misom koju je predvodio subotički biskup Ivan Péntes uz veliki broj svećenika. Nije proslava prošla bez uzvanika, a među njima

Osporavanje identiteta i povijesti

»To što Hrvatsko nacionalno vijeće nije pozvano na obilježavanje 200. obljetnice crkve u Čonoplji doživljavamo kao još jedno miješanje u identitetsko pitanje Hrvata u Srbiji. Mi i dalje predstavljamo zajednicu gdje postoje osporavanja identiteta kada je u pitanju odnos državnih institucija. Nedopustivo je osporavanje povijesnog i kulturnog naslijeđa Hrvata na bilo kojem dijelu teritorija Srbije. Ovo je dokaz da je bunjevačko pitanje i dalje otvoreno i da se nastavljaju procesi razbijanja hrvatskog korpusa. Podsjetit ću da su međunarodne institucije više puta upozoravale da država i njene institucije moraju zadržati neutralnost kada je u pitanju manjinski identitet«, kaže međunarodni tajnik HNV-a **Darko Baštovanović**.

.....

su bili predstavnici nacionalnih manjina, Grada Sombora, republički zastupnik rodom iz Čonoplje. Pozvane nacionalne manjine predstavljali su predsjednici nacionalnih vijeća – predsjednik Mađarskog nacionalnog vijeća **Jenő Hajnal**, predsjednica Bunjevačkog nacionalnog vijeća **Suzana Kujundžić-Ostojić** i predsjednik Njemačkog nacionalnog vijeća **Mihael Plac**. Hrvatskog nacionalnog vijeća na ovoj proslavi nije bilo. Na upit *Hrvatske riječi* zašto, odgovor predsjednika Pastoralnog vijeća Csabe Szakácsa bio je da je odluku o uzvanicama donijelo Pastoralno vijeće, a HNV nije pozvan jer su članovi Pastoralnog vijeća smatrali da HNV ne treba pozvati, jer u Čonoplji nema Hrvata. Prema njegovim riječima, tridesetak obitelji izjašnjava se Bunjevcima, a tek dvije obitelji Hrvatima. Usprkos toj tvrdnji službeni podaci itekako svjedoče o Hrvatima u Čonoplji.

Prema podacima koje je objavila na svojoj internetskoj stranici Hrvatska katolička mreža (od osnivanja župe, župnici ili upravitelji podrijetlom Hrvati bili su postavljeni u većem broju u odnosu na župnike Mađare i Nijemce). Župa je također imala, gotovo neprekidno, kapelane kako bi se u njoj njegovala katolička višejezičnost. Župnici Hrvati bili su: Stjepan Jerković (1761.), **Mihael Šin(m)ković** (1826. – 1834.), **Marijan Klas(a)nović** (1838. – 1853.), **Marko Palić** (1854.), **Stjepan Bedić** (1855. – 1863.), **Franjo Kulišić** (1864.), **Juraj Volarić** (1865. – 1875.), **Andrija Mandić** (1876) i **Josip Pekanović**, a kapelani: **Josip Palković**, **Martin Mihalović**, **Martin Janković**, **Mirko Lubišić OFM**, **Antun Marković**, **Jakov Suknović**, **Mirko Lukačić**, **Mihael Šinković**, **Josip Ulić**, **David Barašević**, **Marko Palić**, **Josip Ambrozović**, **Franjo Kulišić**, **Mirko Radojčić**, **Andrija Mandić**, **Juraj Romić**, **Baltazar Agatić**, **Vilim Antalković**, **Matija Čatalinac**, **Josip Đurić** i **Marko Kovačev**.

U ovoj župi rođeni su također brojni svećenici, među kojima i četverica Hrvata: **Marijan Beretić**, **Stjepan Vuković**, **Ivan Palić** i **Ivan Burnać**.

Prema popisu iz 1910. godine u Čonoplji je bilo 694 Hrvata. Neposredno pred početak Drugog svjetskog rata u Čonoplji je bilo više od 2.500 Nijemaca, više od 1.500 Mađara i više od 700 Hrvata. Početkom ovog stoljeća u selu je bilo, po službenim popisnim podacima 129 Hrvata i 113 Bunjevaca, Srba više od 3.000, a Mađara manje od 700. Ne ulazeći u današnje stanje u selu povijest svakako jest razlog da se na proslavu obljetnice pozovu i predstavnici hrvatske nacionalne zajednice.

Z. V.

Sanja Račić, bivša novinarka, sadašnja obrtnica

Jednom novinar, uvijek novinar

Intervju vodio: Ivan Andrašić

lako nije bilo uvijek lako, voli svaki tren koji je provela na radiju * Najveći je izazov biti pošten prema slušateljima, gledateljima i čitateljima, odraditi posao najbolje što možeš, biti informativan, jasan i zanimljiv * Nakon saznanja da je bolest s kojom se bori metastazirala, donijela sam tešku odluku o napuštanju Radio Osijeka * Karcinom shvaćam kao nešto kronično, a ne konačno, a sebe sam ponovno našla u otvaranju obrta za izradu nakita * Najvažnije je ne odustati i ne predati se, vjerovati svome liječniku i vjerovati u dobar ishod liječenja

O sječanka **Sanja Račić**, pedesetjednogodišnja bivša novinarka Radio Osijeka, danas je vlasnica obrta za izradu nakita *Allumga*. Nositeljica je Spomenice domovinske zahvalnosti i medalje *Bljesak*. Njezin topli, neznatno promukli glas godinama je s radijskih valova, osim Slavonaca, budio i mnoge žitelje mjesta na vojvođanskoj strani šokačkog Podunavlja. Opaka bolest današnjice, karcinom, prije godinu dana ju je odvojio od novinarske profesije, a zadovoljstvo i jedan vid terapije našla je u izradi unikatnog nakita.

Kako ste ušli u novinarstvo?

Dijete sam **Šuvarovih** reformi, suradnica sam u sredstvima javnog informiranja. Još kao učenica na praksi zaljubila sam se u radio. Iako sam naukovanje trebala ravnopravno odraditi na radiju, televiziji i u *Glasu Slavonije*, uspjela sam, na svoj zahtjev, sve vrijeme ostati na Radio Osijeku. Danas nevjerojatno zvuči da je Radio Osijek sve do kraja 1993. godine bio jedini radio koji je emitirao program iz Osijeka.

Kako je tekla Vaša bogata novinarska karijera?

Na Radio Osijeku sam radila od 1991. godine kao honorarna suradnica, a od 1. studenog 1994. godine u stalnom sam radnom odnosu na HRT-u. Pratila sam sva područja. Jedno vrijeme temeljna su mi bila kultura i vojska, a posljednjih godi-

na gospodarstvo. Uz, za Radio Osijek uobičajenu suradnju s 1. programom HR-a, redovito sam se javljala za Drugi program i surađivala u projektu Trećeg programa Hrvatskog radija *Portret umjetnika u drami*, u čijim su izdanjima objavljeni i razgovori koje sam vodila s glumcima. Na HRT-u sam radila na sve tri platforme: radio, web i TV. Više od dvije godine redovito sam se uživo javljala za emisiju *Subotom ujutro*, povremeno za *Dobro jutro, Hrvatska*, a prilozi koje sam pripremala objavljivani su u *Županijskoj panorami*, *Regionalnom dnevniku*, središnjem *Dnevniku*, *Prizmi* i *Šušuru*. Kao komentatorica s Memorijalnog groblja žrtava iz Domovinskog rata redovito sam sudjelovala u HRT-ovom projektu sjećanja na tragediju Vukovara. Godinu dana radila sam na *Slavonskom radiju*, a povremeno sam objavljivala na *Slavonskoj televiziji*, u *Glasu Slavonije*, časopisu *Kolo* i *Književnoj reviji* Matice hrvatske, tjedniku *Velebit*, *Cantusu* Hrvatskog društva skladatelja i publikacijama osječkog HNK-a.

Iza Vas je ostalo puno radijskih emisija. Koje su Vam osobno najdraže?

Doslovno, drage su mi sve. I volim svaki dan koji sam prove-la na Radiju, iako nije uvijek bilo lako. Rat, poplave, ubojstva, nesreće, propadanje tvrtki, migranti, rokovi, potreba da se izvi-jesti dok događaj još traje, pazi da snimka tona bude čista, a fotografija za web dobra... sve navedeno jednostavno melje novinara terenca. Ono što je meni u novinarstvu bilo najljepše susret je s ljudima, njihove priče i spremnost da se otkriju. Jed-na od najdražih emisija koje sam radila na Radio Osijeku bila je *Špica*, koju sam radila u paru sa suprugom **Željkom Kovačevićem**: poznati i nepoznati Osječani u 45-ominutnoj emisiji su uživo govorili o sebi privatno i javno, o tome zašto vole Osijek, a njihov je bio i izbor glazbe. Iznimno mi je draga nagrada koju mi je za izvješćivanje u Domovinskom ratu dodijelila 130. bri-gada Hrvatske vojske i vijenac koji sam dobila za života – straš-ni *Nacionalov* tv kritičar (*Vijenci i kaktusi*) **Ivan Starčević** bio je dobar prema meni i 18. ožujka 2015. godine napisao: »Jav-ljajući o premijeri **Mozartova** *Don Giovannija* gđa Račić proi-zvela je jedini kvalitetan prilog u emisiji *Subotom ujutro*. Njena elegancija i opći ton komuniciranja s TV kamerom ukazuje na osobu koja je pod pozitivnim dojmom kulturnog događaja iz vrlo jednostavnog razloga: razumije ono što je vidjela i uživala je u tome.«

Vaš topli glas, nošen valovima Radio Osijeka, budio je mnoge žitelje naselja šokačkog Podunavlja s bačke strane. Jeste li imali kontakte s tim slušateljima?

Jesam, i to česte. Javljali su mi se i izravno u emisiju, u krat-kim razgovorima doticali smo se mnogih problema. Rado sam uvažavala njihove sugestije, jer mi je dobro poznato u kakvim su uvjetima preživjeli devedesete. Iako me na radiju nema već dulje od godinu dana, s mnogima sam i danas u kontaktu, a s nekolicinom su ti kontakti prerasli i u istinsko prijateljstvo.

S pedest godina završili ste novinarsku karijeru. Je li, po Vama, veći izazov raditi u pisanim ili u elektroničkim medijima?

Ne znam što bih odgovorila. Mislim da to ovisi o afinitetu no-vinara. Po meni, najveći je izazov biti pošten prema slušateljima, gledateljima ili čitateljima, odraditi posao najbolje što možeš, odnosno biti informativan, jasan i zanimljiv.

Vašu idilu sa slušateljima prekinula je jedna medicinska dijagnoza. Koliko opaka?

Vrlo opaka. Odluka o napuštanju Radio Osijeka nije bila laka, nije donijeta naprečac. Donijela sam ju nakon saznanja da je bo-lest s kojom se borim, karcinom, metastazirala. Trebao mi je mir i vrijeme kako bih se posvetila sebi. To mi novinarstvo nije mo-glo pružiti koliko god sam voljela svoj posao. Za mnoge je takva odluka u najmanju ruku bila čudna, jer sam napuštala sigurnost stalnog posla i to posla kojega volim, baš u vrijeme kada sam bila najranjivija. Najvažnije mi je što su me obitelj i najbliži prija-telji razumjeli i podržali.

Kakve su bile Vaše prve reakcije na postavljenu dija-gnozu?

Kada sam doznala da imam karcinom dojke, bila sam uvjere-na da je posrijedi greška. Nisam se osjećala bolesnom niti sam mislila da je rak moja bolest. Tek nakon drugog liječničkog mi-šljenja prihvatila sam realnost. Nije mi bilo svejedno, znala sam da me čekaju kemoterapije, zračenja i sve što uz to ide, ali sam bila sigurna da ću pobijediti bolest. Metastaze na kostima su me ozbiljno uzdrmale, ali ni tada mi niti u jednom trenutku nije palo na pamet da odustanem od sebe. Redovite kontrole su pokaza-le da su se, zahvaljujući liječenju, a uvjeren sam i alternativnoj terapiji koju koristim, metastaze s kostiju povukle. Međutim, di-jagnostificirana mi je i nova metastaza na jetri. No, i nakon svega ponavljam da karcinom shvaćam kao nešto kronično, a ne ko-načno. Liječenje, kontrole, dobri nalazi, loši nalazi, liječenje pa opet dobri nalazi... ritam je s kojim sam morala naučiti živjeti. Isto tako i moja obitelj i moji prijatelji. Ne mogu reći da me nije strah dok čekam rezultate pretraga, ali strah me nije parali-zirao. Dnevno prehodam najmanje šest kilometara, a zbog posla, zdravlja i rasonode putujem više nego prije.

Mnoge žene s manje teškom dijagnozom od Vaše pot-puno se povlače u sebe. Kako ste Vi odreagirali, a kako Vaša obitelj?

Povlačenje u sebe nikada nije dolazilo u obzir. Kada spoznaš koliko je život krhak, poželiš ga proživjeti najbolje što možeš. Dok sam bila zdrava, u mom životu bilo je dana »ne da mi se« i »sutra ću«. Sada ih više nema. Precizno planiram i predano pro-vodim ono što me veseli, usklađujući plan s rasporedima moje kćerke **Tare**, supruga Željka i prijatelja, te medicinskim terapija-ma i, naravno, financijskim mogućnostima.

Prva reakcija prijatelja i poznanika najčešće je sažalje-nje. Mirite li se s tim?

Od osoba koje su mi najvažnije u životu ne osjećam sažalje-nje. Samo podršku. Ogromnu podršku. Ganuta sam dobrotom ljudi koji me okružuju. I zahvalna. Sve dobro i pomoć koju sam doživjela u posljednje četiri godine od najbližih, ali i gotovo ne-poznatih osoba, ne bi stalo ni u stotinu ovakvih razgovora. Dari-vali su mi savjete kako pregrmiti kemoterapiju, društvo u šetnji, zagrljaje, poljupce, smijeh, da ne smijem odustati, prijevoz, dom dok sam na liječenju u Zagrebu, zdravu hranu, sudjelovanje na znanstvenim konferencijama o zdravlju, zrakoplovne karte, pri-kupljali novce. Sve navedeno čovjeku vraća vjeru u život.

Sebe ste preko noći našli u izradi nakita. Kako se ta pri-ča razvijala od početka do potpunog uspjeha?

Nakit sam počela raditi kako bih nakon operacije u potpuno-sti vratila funkciju ruke, a 14. ovog mjeseca obilježila sam godi-nu dana kako sam otvorila obrt *Allunga*. Svoj novi posao toliko volim da ga i ne smatram poslom. Izbor repromaterijala mi je najdraži sport, izrada nakita psihički odmor, a potpuna sreća

kada se ono što radim sviđa drugima. Učim i dalje – šivati, u školi **Violete Vran**, a upravo sam završila višemjesečni program za oblikovateljicu suvremenog nakita u klasi **Davora Šuka** u Pučkom otvorenom učilištu u Zagrebu. Iako nije bilo lako svakoga tjedna zbog škole putovati u Zagreb, već mi nedostaju kolege, voditelj radionice i obrađivanje kovina pod nadzorom. Veseo sam se zajedničkoj izložbi koja je u Pučkom otvorenom učilištu otvorena 18. listopada. Raduju me i putovanja zbog posla. Repromaterijal, osim u Hrvatskoj, redovito kupujem u Italiji, a dio perli i poludragog kamenja koje ugrađujem u nakit su iz Turske i Egipta. Nemam prodajno mjesto, ali imam nešto puno vrijednije: prijateljice i kupce – manekenke koje nose nakit i fotografiraju se s njim, a ja fotografije objavljujem na svome facebook profilu. Redovito izlažem i prodajem na sajmovima, u *Vinskoj mušici*, a od prosinca sam ponovno svaki vikend u *Portanovi*.

Zbog čega Allunga nakit?

Ime obrta *Allunga* na jeziku aboridžina iz okolice australskog Sydneya znači sunce. Jednom davno, za jednog od posjeta Australiji, sama sam sebi obećala da ću kad-tad živjeti u toj prekrasnoj zemlji. Zbog imena obrta čini mi se da sam si obećanje barem djelomice ispunila.

Nedostaje li Vam danas novinarstvo?

Meni bliske osobe znale su koliko taj posao volim. Na prvu loptu odgovorila bih ne, ali u stvarnosti, u novom poslu

i novom životu često sretnem iznimne osobe čije bih priče s užitkom ispričala i podijelila sa slušateljima. U tim trenucima potpuno razumijem one koji kažu: »jednom novinar, uvijek novinar«.

Imate li, kao novinarka s velikim iskustvom, poruku za svoje kolege početnike?

Ha-ha... Kada sam prvi put došla na Radio Osijek, jedan stariji kolega mi je rekao: »Od tebe nikada novinarke«. Zamjerio mi je što sam pokucala na vrata redakcije, a on je smatrao da novinari moraju otvarati sva vrata bez kucanja. Još uvijek mislim da je važno pokucati, ali najvažnije je voljeti posao, stalno učiti i, koliko god u novinarstvu nikada nema vremena ni za što, za svaki razgovor pripremite se što bolje. Čini se lako snimiti izjavu na konferenciji za novinare, ali teško je bilo što postići bez poznavanja teme i uvažavanja sugovornika.

I za kraj, što biste poručili brojnim ženama koje se bore s bolestima sličnim Vašoj?

Meni je pomogao svakodnevni razgovor s prijateljicom koja je kemoterapiju i zračenje iskusila prije mene. Pomoći će i vama. Važno je ne odustati i ne predati se, ne sažalijevati se, ugađati si, radovati se i biti zahvalan na svakom novom danu, biti u društvu pozitivnih ljudi, vjerovati svome liječniku i vjerovati u dobar ishod liječenja.

Obrazovanje

Odlična atmosfera na pripremama za državnu maturu u HNV-u

U organizaciji Hrvatskog nacionalnog vijeća od početka listopada u prostorijama HNV-a u Subotici održavaju se pripreme za polaganje ispita državne mature iz predmeta Hrvatski jezik i književnost. Pripremama nazoči jedanaestero maturanata iz Subotice i Sombora. Nastava je koncipirana kao ponavljanje i usustavljanje gradiva obrađenoga u nastavi Hrvatskoga jezika i književnosti. Okosnicu zato čine nastavni sadržaji, a u pripremi se, osim udžbenika i čitanki, koriste i priručnici za polaganje mature te ispiti dostupni na mrežnoj stranici www.ncvvo.hr.

»Budući da nema školskoga vrjednovanja i ocjenjivanja, atmosfera je na predavanjima opuštenija, no pristup je maturanata ozbiljan što odražava njihovu odlučnost i želju za ostvarenjem što boljeg rezultata na ispitu«, ističe profesor hrvatskoga jezika koji drži sateve pripreme **Sanjin Ivašić**.

Jedna od maturanata je i **Regina Dulić**, učenica hrvatskog odjela Gimnazije *Svetozar Marković* u Subotici. Cijelo svoje školovanje pohađa nastavu na hrvatskome jeziku. Prema njezinim riječima, atmosfera na pripremama je odlična, a gradivo se prelazi temeljito i u dovoljno laganom ritmu.

»S obzirom na to da idemo od samih početaka hrvatskoga jezika i književnosti, ima tu još puno posla da se odradi do mature, no uvjeren sam da ćemo uspjeti dovoljno se spremirati za testove koji nas očekuju iduće godine«, objašnjava maturantica.

Iako je još uvijek neodlučna kojim smjerom nastaviti, razmišlja i željela bi upisati Filozofski ili Pravni fakultet u Zagrebu.

»Ovo vrijeme što je još pred nama, pravo je vrijeme za odluke jer se međusobno pomažemo i trenutno nam je svima naredna godina i upisi na fakultete prva odrednica na našim listama prioriteta. Mislim da u ovom vremenu trebamo naglašavati i raditi na našim posebnostima i vrlinama, talentima, kako bismo uz Božju pomoć upoznali što je to toliko jedinstveno u nama što nas šalje na naš pravi put«, zaključuje Regina.

Iako je za njima već više od mjesec dana priprema, svi zainteresirani mogu se u svakom trenutku priključiti, a za detaljnije informacije mogu se obratiti Uredu za obrazovanje u HNV-u. Pripreme se, inače, održavaju četvrtkom od 19.30 sati.

(HNV)

Predavanje o »Starčevačkoj republici«

Stogodišnjica pobune protiv regrutacije

Etnolog **Dalibor Mergel** je dobar poznavatelj povijesti starčevačkih i banatskih Hrvata. Tijekom novinarskog rada u mjesničniku *Starčevačke novine* bavio se brojnim temama iz lokalne prošlosti. Pripremajući svoje napise susretao se i s opsežnom arhivskom, memoarskom i žurnalističkom građom o *Starčevačkoj*

Dalibor Mergel

republici. Sada je sve to sabrao te predstavio javnosti u predavanju o *Starčevačkoj republici* koje je u povodu 100. obljetnice od toga događaja održao prošloga tjedna u Galeriji Boem Doma kulture u Starčevu.

»Žitelji Starčeva hrvatske nacionalnosti su gnjevni zbog poziva za regrutaciju u proljeće 1919. godine u organiziranoj pobuni demolirali općinsku zgradu i nakratko prisvojili vlast u selu. U socijalizmu stvoren je lokalni mit o uspostavi tzv. Starčevačke republike čiji su kolovođe, navodno pod utjecajem boljševizma, željeli svrgnuti monarhističku upravu. Danas također možemo u Starčevu i okolici naići na njegove različite inačice. No, unatoč sačuvanoj opsežnoj arhivskoj građi o sudskom procesu vođenom protiv pobunjenika, napisima iz novina i privatnim zabilješkama, poslije čitavog stoljeća od ovih zbivanja nije razjašnjeno što se tada doista dogodilo«, naveo je Mergel.

Različiti kutovi

Mergel je u predavanju objasnio i društveni kontekst u kojemu je došlo do revolta starčevačkih Hrvata, a potom je govorio o samoj buni i njezinim posljedicama. Veoma detaljne bilješke o tim burnim vremenima ostavio je **Mišo Brajac**, međuratni čelnik HSS-a (Hrvatske seljačke stranke) i predsjednik starčevačke općine. Sudski proces protiv sudionika ustanka vođen je sve do 1928. godine. Nakon Drugog svjetskog rata u pančevačkome tisku i u *Politici* piše se o svemu kroz prizmu nove političke ideologije, a seljaci koji su se digli protiv vlasti i kralja **Petra** okarakterizirani su kao

boljševici i komunisti. Tako je konstruiran lokalni mit koji se i dalje prepričava, a prava istina o razlozima zbog kojih se dogodila *Starčevačka republika* posve je zataškana.

»Želio sam da svi zainteresirani budu upoznati s različitim kutovima iz kojih se pisalo o događajima nastalim 1919. godine u Starčevu, pružajući mogućnost da svatko za sebe pokuša shvatiti to vrijeme i položaj u kome su se naši seljaci našli. Nadam se da sam uspio u svojoj namjeri da rasvijetlim ovaj vrlo zanimljivi dio starčevačke povijesti«, zaključio je Mergel na kraju svojega predavanja.

Sjećanje na pretke

»Važno je da se starčevački Hrvati sjećaju svoje povijesti i čuvaju je, a da po ugledu na slavne pretke uvijek hrabro istupaju protiv nepravde, ne dajući se potkupiti i pridobiti za različite osobne ciljeve i interese velikih«, istaknuo je predsjednik DSHV-a i zastupnik u Narodnoj skupštini te ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata **Tomislav Žigmanov** u svojem obraćanju publici prije predavanja.

Žigmanov je također pozdravio napore Hrvata u Banatu na očuvanju svoje kulturne i povijesne baštine te ih pozvao da to i dalje čine uz pomoć i potporu hrvatskih institucija koja, kako je istaknuo, i ubuduće neće izostati.

Događaj je organizirala Udruga banatskih Hrvata uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Hrvatske. Predavanju su nazočili i konzul prvog razreda Generalnog konzulata Hrvatske u Subotici **Mihail Tomšić**, član izvršnog odbora HNV-a zadužen za kulturu **Darko Sarić Lukendić**, predsjednik Mladeži DSHV-a **Marin Piuković** i predsjednik Udruge banatskih Hrvata **Goran Kaurić**.

Isto predavanje bi, u organizaciji ZKVH-a, trebalo biti održano i u Subotici.

D. M.

Uvijek cvijećem ukrašena

Prolaznici često zastaju ispred dvorišta u Ulici Istvána Kizúra 33 u Kertvarosu, privučeni ljepotom vrta i dekoracijom kuće, jedinstvenom u okruženju. U ovom kućanstvu desetljećima ulažu veliki trud u njegu cvijeća, no lijepim cvjetovima nije ukrašen samo vrt, već je njima dekorirana i terasa izrađena u drvetu. Tko je tvorac ove lijepe kuće?

»Kupio sam je, a potom i dogradio, 1967. godine, kada sam se preselio iz Ruskog Sela u okolici Kikinde«, kaže **Ferenc Kárvák**, vlasnik kuće. »Prema riječima prethodne vlasnice, kuću je napravio 1935. godine jedan brijač koji se doselio iz Budimpešte, ali mu ime, nažalost, ne znam. Kako su mi tada ispričali, on je sve napravio sam, kuću je gradio vlastitim rukama, uključujući i dekoriranu terasu od drveta, kojom se ova kuća danas izdvaja od svih ostalih u okolici. U vrijeme kada ju je napravio, ovdje su još bili vinogradi i malo kuća, nije još postojalo naselje kakvo je danas. Ova lokacija svidjela mi se i zbog toga što se nalazi na blagoj uzvišici u ulici, što se bolje vidi u kišno vrijeme, po slivanju vode.«

Ferenc Kárvák je s obitelji zadržao autentičan izgled dekorirane drvene terase kroz sva protekla desetljeća, pažljivo održavajući ove zanimljive detalje što plijene pozornost pogleda. Svojevremeno, kada se odlučio za preseljenje u Suboticu, dugo je s prijateljem obilazio ulice birajući kuću koja će mu biti dom. Upravo ova mu se odmah svidjela, tad još nije bila na prodaju, ali ju je kroz izvjesno vrijeme uspio kupiti. Ta ljubav na prvi pogled opstala je do danas. Kárvák je bio zaposlen u *Chemosu* i dodatno se bavio malanjem. Nakon odlaska u mirovinu vratio se svom prvom, tkačkom zanatu.

Reforme i reformatori

Posljednjih godina od strane rukovodeće strukture ove zemlje često možemo čuti riječ reforma. Ovaj pojam čini mi se najviše rabi dvostruki predsjednik vladajuće stranke (SNS-a) i Srbije. Po njemu, jedna od reformi bila je financijska konsolidacija (jer smo bili pred bankrotom), a akcija je izvedena tako da su umirovljenicima i zaposlenima u javnim institucijama smanjili prinadležnosti. Meni osobno, kao umirovljeniku, zvučalo je pomalo cinično kada mi se prilikom vraćanja mirovine na prijašnji nivo posebno zahvalio predsjednik, kao i ostalim umirovljenicima na strpljenju i »podršci« ove akcije Vlade. Nije istina da se nije prosvjedovalo i npr. kod Ustavnog suda, koji je poslije duže šutnje donio »solomonski odgovor« koji je glasio: »Jeste, mirovine su zakonom zaštićene, ali nije zaštićena njihova visina«. Kao zaštita od pojedinačnih žalbi poslužilo je i to da nikome nije uručeno rješenje o novom, smanjenom iznosu te se nismo mogli žaliti niti smo znali točan iznos. Ovo ja ne mogu nazvati reformskim potezom nego jednostavno intervencijom s pozicije moći. Tko malo bolje poznaje povijest ovih prostora poslije II. svjetskog rata, taj je već vidio slične »reformске akcije«.

Dio crkve i kapija u Würtembergu

Malo bih se podsjetio tih »reformi i reformatora«. Dok sam bio jako mali, a kasnije sam učio i čitao, odmah poslije rata 1947. započeo je »Prvi petogodišnji plan« zvan i *Petoljetka*. Idejni tvorac plana bio je **Andrija Hebrang** (stariji), a poslije smjene sa svih funkcija njegovu ulogu je preuzeo **Boris Kidrič**. U to doba, po sovjetskom modelu, vladajuća ideologija bila je »planska privreda« suprotstavljena »kaotičnoj privredi« kapitalističkih zemalja. Cilj plana je bio »izvlačenje zemlje iz privredne i kulturne zaostalosti«. Među ostalima, gradila se infrastruktura željeznice prije svega u Bosni i Hercegovini i u Crnoj Gori. Ovaj plan je i predvidio gradnju Novog Beograda s 250.000 stanovnika. No, ubrzo je Jugoslavija donijela prve »reformе ideje socijalizma« tako što je prekinula sve političke i privredne odnose sa SSSR-om, nakon rezolucije *Informbiroa*, po kojem je FNRJ skrenula s puta »ispravne gradnje« svjetskog socijalizma. Mi smo krenuli svojim putem u socijalizam, tako je *Petoljetka* uslijed nedostatka

pomoći prekinuta »prije roka« 1951., ali smo zato 1952. godine uveli radničko samoupravljanje.

Nekoliko riječi o reformizmu

»Reformizam je politička ideologija koja se temelji na postupnim reformama postojećih državnih i socijalnih institucija u cilju ostvarenja socijalne pravde, demokracije i sl., odbacujući radikalne, revolucionarne promjene«, kaže jedan rječnik stranih izraza. Cijela priča je počela u srednjem vijeku, točnije 1517. godine, 31. listopada (u današnje vrijeme proslava Dana reformacije), kada je **Martin Luther** u njemačkom gradu Würtemberg, na ulaznu kapiju Schlosskirche istakao listu od 95 točaka kojima je započet dijalog o reformaciji Katoličke Crkve. On je mislio da se unutrašnjim dijalogom mogu otkloniti devijacije crkve zbog kojih je sve više prosvjedovano. Nije ni sanjao da je time pokrenuo proces koji se završio raspadom Katoličke Crkve s formiranjem samostalnih protestantskih (kalvinističkih) i evangelističkih (luteranskih) crkava. O vjerskim ratovima neću sada pripovijedati. No, da se vratimo našoj FNRJ. Druga *Petoljetka* započeta je 1957. i trajala je do 1961. godine (tada sam već pošao u gimnaziju). Ciljevi su označeni: oživljavanje i ozdravljenje privrede. Iste te 1961. godine donesen je i prvi mali reformski plan nazvan »perspektivni plan« uz financijsku pomoć SAD-a. Drugo, veliki reformski plan započeo je 1965., s ciljem: zaokret prema tržišnoj privredi. O ovoj akciji interesantno je mišljenje jednog od budućih aktera raspada SFRJ **Borisava Jovića** koji je zastupao mišljenje da ograničena reforma nije mogla uspjeti, bez višepartijskog sistema i s dominacijom društvenog kapitala u sferi proizvodnje. Tko je kriv za ovo? Naravno, studenti!

Grobari privrednih reformi

Sada već vremešni vođa studentskih pokreta šezdeset osme izjavio je da su: »Šezdesetosmaši grobari privrednih reformi, jer je konzervativni vrh SKJ-a prihvatio ideje prije svega egalitarizma u društvu« i protivio se raslojavanju i time i osiromašenju. Budući da sam u to vrijeme bio student, i ja sam sudjelovao u »grobarskim djelatnostima«. Mogu slobodno kazati: istina, bilo je sukoba u vrhu SKJ-a između konzervativne i reformске struje. Na žalost, pobijedili su konzervativci, to jest oni koji ni po koju cijenu nisu htjeli ispustiti kontrolu prije svega nad tzv. društvenim kapitalom i nad upravljanjem uopćeno (nemijenjanje jednopartijskog sistema). Jedinstveni SKJ se raspao na republičke, ali osnovni ciljevi su ostali isti: vlast i dominacija. Ove godine skoro svake nedjelje su prosvjedi (»zavedenih« po tvrdnji SNS-a) studenata u Beogradu. Dvostruki predsjednik je objavio: dugogodišnji cilj je da SNS još više dominira! Meni ovo liči skoro na jednopartijski sistem! O zauzimanju svih pozicija, kadrovima sumnjivog znanja da ne govorim. Od općine npr. ne možeš dobiti ni najjednostavnije informacije. Za mene pravi reformski potez bio bi decentralizacija i regionalizacija Srbije, ali dok »južni gordijevski čvor« nije riješen, šuti i ne pitaj previše!

Armirani partneri

Drugo lice SUBOTICE

Ako se, onako u dokolici, ponekad zapitate kako se nešto može uraditi protuzakonito kako bi kasnije sve bilo po zakonu, prošećite do tri ruševine u Ulici Braće Radić gdje su donekdavno, na brojevima od 41 do 45, bile kuće. Zoran je to primjer kako se do najjednostavnijeg rješenja stiže detaljno razrađenim, dakle kompliciranim putem.

Priča, slično onima iz ulica Sándora Petőfija i Dimitrija Tucovića, ide ovako: Republički zavod za zaštitu spomenika kulture proglasio je 11. srpnja ove godine Ulicu Braće Radić za prostorno kulturno-povijesnu cjelinu, odnosno stavio ju je pod zaštitu, a Skupština grada na sjednici od 10. listopada usvaja odluku o izmjeni Plana detaljne regulacije upravo za taj prostor, odnosno daje zeleno svjetlo buldožerima da mogu ući u njega. Da bi sve kasnije bilo po (lokalnom) zakonu poslužio je, naravno, Međuopćinski zavod za zaštitu spomenika kulture koji kuće na tom prostoru proglašava »dotrajalima, neuvjetnim i nesigurnim za stanovanje«, te da se kao takve mogu urušiti kao i da njihova rekonstrukcija nije moguća.

Znam, zvuči gotovo nevjerovatno, ali nekim čudom u ovoj priči odjednom se pojavljuje privatna građevinska tvrtka *DG Company* koja je dobila dozvolu za rušenje spomenutih objekata, a koju je potpisala ravnateljica Međuopćinskog zavoda za zaštitu spomenika kulture **Leda Silling**. Ne čekajući da se tinta s potpisa osuši, *DG Company* iskoristio je priliku i porušio spomenute kuće.

Tu, međutim, nije kraj ove bajke za *DG Company*, a nije ni početak na kakav smo od njih navikli: srušili u centru grada, uzurpirali javni prostor bez isticanja ploče, izgradili i gotovo. Ma, neee! Pa bilo bi to odveć prozirno čak i za takve likove. Ipak je ovdje ri-

ječ o, kako se ono kaže, »prostorno kulturno-povijesnoj cjelini«; ipak je snaga odluke Republičkog zavoda za zaštitu spomenika kulture jača od Međuopćinskog. I bi tako. Taman kada su buldožeri *DG Companyja* već odradili svoj posao, Republički zavod za zaštitu spomenika kulture nalaže svom međuopćinskom bratu da »poduzme mjere« kako bi se »prostor vratio u prijašnje stanje«!

Smijao se ili psovao čovjek na ovo, na nečemu ovoj ekipi ipak treba skinuti kapu: zlouporabi zakona s ciljem njegove provedbe. Svaka čast!

Naime, nalog Republičkog zavoda za zaštitu spomenika kulture da se »prostor vrati u prijašnje stanje« lako se može protumačiti kao zeleno svjetlo *DG Companyju* da mirno nastavi tamo gdje je stao, jer će Međuopćinski već »poduzeti mjere« da budućí objekti budu usuglašeni s propisanim uvjetima, što, uostalom, u izjavi za Radio Slobodna Europa već i najavljuje ravnatelj *DG Companyja* **Igor Dulić**.

Ostavimo li po strani čitav niz nezakonitosti koje su od starta uzidane u ovu priču, kao i one o odgovornosti koje će, eventualno, u budućnosti tek biti predmet istrage, procesuiranja i sankcioniranja, a sjetimo li se nedavnih i spomenutih primjera zgrada kod Gimnazije, na mjestu bivše pivnice *Rog* ili pak *Hajzlerovog kupatila*, lako se može doći do zaključka koji se nameće sam po sebi: izvan skupštinskih klupa Srpska napredna stranka i Savez vojvođanskih Mađara najčvršćeg koalicijskog partnera ima u *DG Companyju*, a za armaturu tog stanja podjednako služe nadležne republičke i lokalne institucije.

Z. R.

UNS-ova tribina u Subotici

Novinari ili politički protivnici

»Novinari ili politički protivnici« tema je tribine koju je Udruženje novinara Srbije (UNS) organiziralo u Subotici u utorak, 5. studenog, u *Infostud* habu.

Na tribini su govorili predsjednica Suda časti UNS-a i kolumnistica *Nedeljnika* **Ljiljana Smajlović**, književnik, novinar i član Suda časti UNS-a **Muharem Bazdulj**, pisac i član uredništva časopisa *Letopis Matice srpske* **Slobodan Vladušić**, glavna i odgovorna urednica *Magyar Szó*a **Márta Varjú** i glavni i odgovorni urednik portala *Slobodnasubotica.rs* **Branko M. Žujović**.

Razgovarali su oni o tome odlučuju li državni funkcioneri i političari uskraćivanjem odgovora novinarima pojedinih medija, tko jesu, a tko nisu mediji. Raspravljalo se i tko u Srbiji odlučuje

tko su mediji, a tko novinari, o manjinskim medijima te o lokalnom novinarstvu s osvrtom na Suboticu.

Varjú je rekla kako se dnevni list *Magyar Szó* čita u cijeloj državi, ali i da mu je utjecaj i broj čitatelja gotovo prepolovljen raspadom SFRJ. O lokalnom novinarstvu najviše je govorio Žujović, koji je rekao da je činjenica da na tribinu o medijima nije došao niti jedan lokalni medij slika koja govori tisuću riječi o stanju u kojemu se nalazi Subotica.

Ovo je druga tribina o medijskoj etici koju organizira Udruženje novinara Srbije. Naredne će biti u Šapcu i Kraljevu.

J. D. B.

Vodobacačica

Znate li o čemu se radi? O jednom simbolu Subotice koji će uskoro nestati za sva vremena. U pitanju je Zelena fontana, ponos i dika grada pod tornjem sve do 2011. godine, kada je definitivno prestala raditi i tako upokojena dobila posmrtni drveni poklopac koji ga krasi i danas.

Sada već daleke 1985. godine, po projektu **Svetislava Ličine**, a u sklopu tada zbilja temeljnog uređenja i uljepšavanja centra grada (posljednjeg smislenog u posljednjih 35 godina) svečano je proradila Zelena fontana. Pojedini »viđeniji« lokalni šmekeri skloni obogaćivanju subotičkog slenga, pomalo u beogradskom fazonu (i lokalizmi su nam centralizirani?), valjda vođeni logikom da vodoskok nije pravi izraz, jer voda iz nje ne samo da skače, nego ponekad i šprica, nazvaše je vodobacačicom!

Zelena fontana ili vodobacačica, kako Vam drago, vrlo slikovito može poslužiti kao primjer kako se vodi briga o Subotici. Nađu tako ponekad – ali sve rjeđe – dobra vremena, pa se na čelu grada nalaze ljudi koji vole ovaj grad, cijene i poštuju njegovo

zahvaljujući isključivo nemaru i nestručnosti. Naravno, njihov glavni adut je i bit će česta nebuloza vispreno prikriivena klauzulom isplativosti obnove i održavanja (nešto se pribijavam i za Gradsku kuću, skupo za održavanje).

Nažalost, moramo se oprostiti od upokojene fontane, definitivno nema joj spasa, a njena obnova je odavno odbačena kao neprihvatljiva verzija. Ostat će samo sjećanja, lijepe uspomene maturanata, vjenčanih parova, brojnih Subotičana i turista, ovjekovječenih na fotografijama i video snimkama i gorka spoznaja da je nestao još jedan simbol Subotice. Ali kao utjeha, saznajemo da je projekt za novu fontanu gotov i da je samo maltene pitanje dana (čitaj: početka predizborne kampanje) kada ćemo imati novu (da li i »ljepšu i stariju« kako onomad reče jedan po pitanju Dubrovnika?). Objavljeno je i idejno rješenje budućeg izgleda nove fontane koja stvarno liči na vodobacačicu, kao i kompletnog trga oko nje. Raspisana je javna nabava i spominje se da će radovi početi, a možda i završiti iduće 2020. godine. A

naslijeđe i žele mu napredak (na primjer **Károly Bíró** početkom, a **György Szórad** osamdesetih prošlog vijeka) ostavivši za sobom trajne vrijednosti koje postaju simboli urbane Subotice. A zatim već po nekom nepisanom subotičkom pravilu (da li samo subotičkom, vidi današnje čudo od Beograda) dolaze oni koji ne vode brigu o naslijeđenom, jer ga ili ne poznaju niti se trude da ga upoznaju pa ga samim tim i ne cijene, što naravno dovodi do devastacije i urušavanja postojećeg naslijeđa, da bi se na kraju pobjedonosno klauzulisali kao spasitelji urbanog lica grada, donoseći/unoseći nove »vrijednosti«, uklanjajući sve što je propalo

kakvo je rješenje? Pa... bolje nego ništa, a daleko od nešto. U obrazloženju piše da će trg biti podijeljen na tri cjeline – »vodenu igru« (parternu fontanu), tri bazena s »mirnom vodom« i zeleni dio sa žardinjerama i klupama. Hoće li ova oaza vodene igre, mirne vode i zelenila prirasti srcu našim sugrađankama i sugrađanima, pokazat će vrijeme. Jedno je sigurno: ni prinijeti nekadašnjoj prepoznatljivoj znamenitosti grada. Trebali ste unižeti u ovo rješenje malo više kreativnosti i inventivnosti, gospodo! Subotica to zaslužuje.

A. D.

Obnovljen, ali ne i otvoren

»Sada, kada je projekt završen svi šute, nitko ništa neće ni ne zna reći zašto nije otvoren. Ne znam što se čeka, možda Vučić kad bude dolazio na otvorenje Y kraka, otvori i naš Dom«, nagađa Tome Vojnić Mijatov * »Neslužbeno smo doznali da postoje određene tehničke manjkavosti samog objekta – problem s prodorom vode u podrumске prostorije, vlaga objekta, problem oko električne instalacije... što je vjerojatno razlog problema oko tehničkog prijama«, kaže Ladislav Suknović

Obnova Doma kulture u Tavankutu završena je 11. svibnja 2019., podatak je koji nam je dao predsjednik Savjeta Mjesne zajednice Tavankut **Dejan Lončarević**. Pitanje koje se nameće je zašto Dom i dalje, pola godine nakon završetka radova nije otvoren. Pomislili smo da još treba nešto dovršiti, popraviti, no Lončarević na to kaže:

»Svi ugovoreni radovi su, prema našim saznanjima, izvedeni prema projektno-tehničkoj dokumentaciji. Objekt je u funkcionalnom stanju«.

S obzirom na to da je sve završeno i u funkcionalnom stanju, upitali smo ga kada će Dom biti otvoren za korištenje. Odgovor je glasio kako nije nadležan za davanje tih informacija te da se obratimo lokalnoj samoupravi, što smo i učinili.

»Kada budemo imali detaljnije informacije u svezi vaših pitanja koja se odnose na otvaranje Doma kulture u Tavankutu bit ćete blagovremeno obaviješteni«, rečenica je kojom nam je odgovoreno na naših nekoliko pitanja o ovoj temi.

Dogovor Dom gradi

Kako je moguće da završena investicija koja je Grad koštala 27 milijuna dinara, a nešto manje od toga iznosa i Pokrajinu, pola godine čeka otvaranje, a da pritom u selu postoji potreba za takvim prostorom, od predstavnika Gradske vlasti nismo uspjeli doznati! Što je razlog čekanja ne znaju ni sami Tavankučani, iako svašta nagađaju.

»Igranka«, rekao bi član Savjeta MZ Tavankut, član Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Tome Vojnić Mijatov**. On kaže da odgovor na navedena pitanja nitko ne zna, te da mu se čini kako se čeka predsjednik države ne bi li ga otvorio.

»Toliko smo truda uložili kako bi se renovirao ovaj Dom. Kada je odluka donesena, na sva zvona se pričalo kako **Aleksandar Vučić** obnavlja Dom kulture tamo nekim Hrvatima u Tavankutu. Sada, kada je projekt završen svi šute, nitko ništa neće ni reći zašto nije otvoren. Ne znam što se čeka, možda Vučić kad bude dolazio na otvorenje Y kraka, otvori i naš Dom«, nagađa Vojnić Mijatov.

Kako je i sam Vojnić Mijatov naveo, Tavankučani su obnovu Doma čekali gotovo deset godina, a odluka o renoviranju rezultat je susreta srbijanskog predsjednika i hrvatske predsjednice **Kolinde Grabar-Kitarović** u Zagrebu 2018., nakon čega je uslijedio sastanak predsjednika Vučića s predsjednikom Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Tomislavom Žigmanovim**.

Tehničke manjkavosti objekta

»Na Domu kulture se ništa ne radi od svibnja ove godine, nakon okončanja radova. Niti jedna aktivnost odnosno manifestacija nije provedena, a prostor ispred objekta se ne održava na najadekvatniji način. Planirali smo ondje održati *Festival dječjeg folklora* u lipnju i *Tavankutski festival voća* koncem rujna u slučaju kiše, međutim odgovor iz MZ Tavankut je u to vrijeme bio da objekt nije prošao tehnički prijam te nije moguće njegovo korištenje«, kaže predsjednik HKPD-a **Matija Gubec Ladislav Suknović**.

Zahtjev za korištenje prostorija Doma *Gubec* je prije mjesec dana ponovo uputio MZ Tavankut za Godišnji koncert folklora koji planiraju održati 7. prosinca i *Gupčev bal* planiran 8. veljače naredne godine, no za sada odgovor nisu dobili. Osim izostanka odgovora, ono čega se u *Gupcu* pribojavaju je tehnička pripremljenost objekta budući da prema neslužbenim informacijama znaju za određene manjkavosti.

»Uputio sam molbu MZ Tavankut da nam odobre upotrebu velike dvorane i pomoćnih prostorija s uporabom pripadajućeg inventara kao i osobu koja je zadužena za tehničke detalje – tko će otključati, zaključati, pospremiti, osigurati grijanje itd. Odgovor još uvijek nismo dobili, a kao neslužbenu informaciju doznali smo da još uvijek nisu uređeni odnosi između gradske uprave i MZ. Neslužbeno smo doznali i da postoje određene tehničke manjkavosti samog objekta – problem s prodorom vode u podrumске prostorije, vlaga objekta, problem oko električne instalacije... što je vjerojatno razlog problema oko tehničkog prijama. Stoga smo planirali da pripremimo 'probno' korištenje objekta za Godišnji koncert folklora, i ocijenimo je li objekt spreman za ozbiljniju i zahtjevniju manifestaciju poput *Gupčevog bala* koji se održava u zimskom razdoblju i okuplja oko 300 osoba i kada su potrebne ozbiljne pripreme i sigurnost u grijanje, električnu ispravnost ali i logističku angažiranost određene osobe«, kaže Suknović.

Je li uposlena osoba za održavanje prostorija i parka ispred Doma nismo uspjeli doznati, kao ni postoje li pomenute tehničke manjkavosti samoga objekta, budući da nam nije dopušteno ući u sam objekt!

Lijepa fasada

Ravnateljica Osnovne škole *Matija Gubec* **Stanislava Stantić-Prčić** kaže da je, otkako Dom kulture nije funkcionalan, u selu opao broj kulturnih događanja, a da se sve školske priredbe organiziraju u sportskoj dvorani koja nije odgovarajući prostor za takav sadržaj.

»Prijem prvaša, Dan škole, popratni program međunarodnog projekta *Bogatstvo različitosti* i završna svečanost za učenike osmih razreda priredbe su koje svake godine škola organizira. Dok je Dom bio funkcionalan, mi smo ga često koristili, ali od prije 6-7 godina građevinski inspektor procijenio je da objekt nije siguran. Tada smo sav program koji pripremamo bili prinuđeni preseliti u našu sportsku dvoranu. Ona jest prostrana, ali nije prilagođena za takav sadržaj. Oni koji nisu u prvim redovima ne vide sudionike jer prostor nema nagib, zagušljivo je i nikada ne može dvorana za tjelesni biti svečana kao prostor Doma kulture! Rado pozivamo i dječja kazališta da održe predstave, no sve je puno teže otkako smo prinuđeni koristiti sportsku dvoranu. Opao je broj njihovog izvođenja, a kazališnih predstava za odrasle gotovo ni nema u selu«, navodi Stantić-Prčić.

Ona izražava i razočaranje što prilikom renoviranja Doma kulture nisu izdvojena sredstva za nabavu opreme za projekciju filmova, jer, kako kaže, filmske radionice koje vodi **Branko Ištvančić** postoje i u školi i u *Gupcu*. Ističe i da škola ima dobru suradnju s Dječjim kazalištem i Art kinom *Lifka*, te da učenici uvijek plaćaju autobus do grada za ovakav kulturni sadržaj, jer u selu nema uvijek za njegovo prikazivanje, a dio su nastavnog plana i programa.

Vijećnica Hrvatskog nacionalnog vijeća i mještanka Tavankuta **Mira Tumbas** kaže kako je krajnje vrijeme i neophodno bilo da se za selo s ovakvom kulturnom ponudom renovira bar jedan od tri doma kulture koji su postojali u Tavankutu.

Da Tavankučani vape za otvorenjem Doma potvrđuje i sutrašnjice (9. studenog) obilježavanje 85 godina rada Dobrovoljnog vatrogasnog društva *Tavankut*. Obljetnica će se obilježiti cjelodnevnim programom, a središnji dio bit će upriličen u restoranu *Bunjevka*, jer, kako kaže zapovjednik Društva **Pere Stantić**, »Dom još uvijek nije otvoren«.

Koliko institucije i udruge, nezadovoljni neotvaranjem Doma su i sami mještani sela.

»Imamo Dom, a nemamo Dom. U stvari ga imamo za gledanje, a ne za korištenje. On nam sada služi samo za ukras i da možemo komentirati kako je lijepa fasada«, kaže **Branka Vujić**.

Sjeća se ona kako su prije u Domu organizirani koncerti, predstave i drugi kulturni događaji kojih sada ili nema, ili su smanjeni zbog nedostatka prostora u kojemu se mogu održavati.

Kada će Dom kulture biti za mještane nešto više od »objekta s lijepom fasadom« nismo uspjeli doznati. Ono što bi bio logičan slijed događanja je da će na svečanosti prisustvovati visoki dužnosnici, jer su oni bili potrebni i da se odluči uopće renovirati Dom kulture – nešto što je gotovo u svakom selu Vojvodine funkcionalno i na usluzi mještanima. Ipak, renoviranje istoga objekta u većinski hrvatskom mjestu privuklo je veliku pažnju medija i javnosti. Kakva li će tek pompa biti kad ovo mjesto dobije vodovod ili kanalizaciju!

J. D. B.

Zajednička manifestacija manjina

Udruga građana Urbani Šokci pokrenula je inicijativu da se u Somboru organizira zajednička manifestacija svih nacionalnih zajednica. Na taj način pokazalo bi se kulturno bogatstvo Sombora u kome stoljećima žive pripadnici različitih nacionalnih manjina

Inicijativa Udruge građana *Urbani Šokci* izložena je na tribini »Sazvučje različitosti« kojou su nazočili predstavnici nacionalnih vijeća i udruga nacionalnih zajednica koje žive na teritoriju Grada Sombora.

»Želja nam je utemeljiti jedan ili više dana, koji bi bili posvećeni programima koje bi pripremile nacionalne zajednice, a taj program trebao bi biti manifestacija od značaja za Grad Sombor i dio kulturne i turističke ponude našeg grada. Ova tribina jest početak, jer ovu ideju treba razraditi, planirati dalje. Ne bi to bili samo nastupi folklornih udruga već izložbe, književne i filmske večeri, predstavljanje suvremenog stvaralaštva«, kazala je u uvodnom obraćanju predsjednica UG-a *Urbani Šokci* **Marija Šeremešić**, ističući da je tribina »Sazvučje različitosti« dobila potporu Pokrajinskog tajništva za obrazovanje, upravu, propise i nacionalne manjine – nacionalne zajednice.

Ona je dodala da je tribina organizirana uz suglasnost nacionalnih vijeća Hrvata, Nijemaca, Mađara, Roma i Bunjevaca.

»Ovo je dobra prilika da kroz jednu zajedničku manifestaciju pokažemo ono što Sombor jest. Svakako da Grad Sombor želi dati potporu ovakvom programu. Nije realno očekivati da to bude ove godine, ali za narednu godinu već možemo planirati jedan zajednički program, definirati koliko je novca potrebno za to, uključiti u financiranje i nacionalna vijeća. U Somboru postoji

i Savjet za međunacionalne odnose i svakako da bi u definiranje ove zajedničke manifestacije trebalo uključiti i njega. Savjet ne donosi odluke, ali daje svoje mišljenje«, kazao je vijećnik Gradskog vijeća zadužen za nacionalne zajednice **Szilárd Janković**.

Vladimir Šoć iz Kancelarije za ljudska i manjinska prava je podsjetio da je 2018. godina bila izborna godina za nacionalna vijeća nacionalnih manjina i da Srbija ima 22 nacionalna vijeća, a 23. jeste Savez židovskih općina. Prema njegovim riječima, u 2019. godini za rad nacionalnih vijeća iz proračuna Srbije izdvojeno je 245 milijuna dinara.

Rasprava

Sudionici tribine »Sazvučje različitosti« podržali su ideju o zajedničkoj manifestaciji somborskih nacionalnih zajednica iako je bilo konkretnih dilema i nedoumica oko samog organiziranja manifestacije.

»HNV će sigurno biti zainteresirano za sve programe gdje će se moći predstaviti hrvatska nacionalna manjina. U profiliranju ovog našeg programa svakako da će biti značajna i pomoć Grada Sombora. Hajde da idemo korak po korak, jer mi ovdje smo predstavnici udruga naših nacionalnih manjina, ali u to treba uključiti i udruge, jer su one te koje trebaju realizirati program«, kazao je dopredsjednik HNV-a **Željko Šeremešić**.

»Ideja jest dobra, ali je treba temeljito razraditi, usuglasiti datum, definirati što bi ta naša manifestacija trebala predstavljati. Postoje programi u Somboru na kojima se predstavljaju nacionalne zajednice, ali to nije zaprjeka da mi sami osmislimo jedan naš program«, kazao je predsjednik Udruge Nijemaca **Gerhard Peter Rang**.

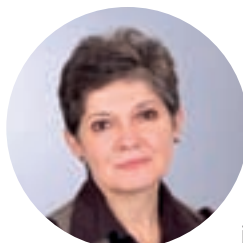
»Desetljećima živimo u ovoj multinacionalnoj sredini, izmiješali smo se, a svaka zajednica sama za sebe organizira svoje manifestacije, ali sve nas je manje, sve je teže pokrenuti ljude. Zato mislim da je ovo jedna odlična ideja koja će na pravi način pokazati sliku Sombora kao sredine u kojoj zajedno živi više nacionalnih zajednica«, kazala je predsjednica Udruženja Makedonaca Zapadnobačkog okruga **Ljiljana Sokolova**.

Dejana Dedić, Marija Šeremešić i Szilárd Janković

Tjedan u Somboru

Strategija

Strategija razvitka kulture Grada Sombora je u izradi, a trebala bi zaživjeti već od sljedeće godine, što bi Sombor učinilo prvim gradom u Srbiji koji ima ovakvu strategiju. Vijest je to objavljena početkom prošlog mjeseca i zaslužila je pozornost ne

samo lokalnih već i medija čiji domet prelazi okvire Sombora. »S obzirom na to da Grad Sombor slovi za grad kulture, naša želja je bila da u budućnosti sve svoje kulturne programe i aktivnosti kulturno-umjetničkih društava, ali i samostalnih umjetnika i cjelokupan kulturni razvitak na odgovarajući način iskoordiniramo i planiramo kroz jedan strateški dokument«, kazala je tom prilikom gradonačelnica Sombora **Dušanka Golubović**. Da će Sombor biti prvi grad koji će kroz jednu strategiju objediniti kulturnu ponudu i razvitak grada potvrdio je istom prilikom i ravnatelj Zavoda za proučavanje kulturnog razvitka Srbije **Vuk Vukićević**, koji je rekao da bi Strategija razvoja kulture Grada Sombora trebalo zaživjeti već od sljedeće godine. »Veoma mi je drago da imamo priliku da na ovom poslu radimo upravo u Somboru, u gradu koji dosta izdvaja za kulturu, mnogo više nego mnogi drugi gradovi u Srbiji. Također, Sombor je pokazao agilnost i u pogledu dobivanja dodatnih finansijskih sredstava za razvoj kulture iz različitih izvora«, rekao je Vukićević. Sljedeći korak bilo je imenovanje radne grupe koja će raditi na ovom strateškom dokumentu. Neću o članovima ove radne grupe, jer polemizirati se uvijek može i uvijek se mogu naći razlozi i za i protiv da pobrojani članovi budu ti koji će »krojiti« kulturni razvitak Sombora u narednom petogodišnjem razdoblju. Kao Somborka ne mogu ništa reći ni protiv toga što Sombor, koji će kao svoj atribut uvijek istaknuti grad kulture, želi imati strateški dokument koji će definirati smjernice kulturnog razvitka. Ali isto tako voljela bih pročitati vijest da se Sombor ozbiljno priprema za Strategiju razvitka poljoprivrede. Zašto da ne? Pa ako skoro 100.000 hektara obradive zemlje nije dovoljan razlog za to, što jeste? Recimo da u toj strategiji definiramo kako pomoći poljoprivrednicima koji ne mogu obrađivati 100 i više hektara zemlje da na zemlji ostanu i od nje žive. Recimo da se u toj strategiji definiraju vrste poticaja iz lokalnog proračuna, istraže pozitivna iskustva koja mogu biti od pomoći i drugima i da se uradi još mnogo toga.

Nacionalna zajednica	Broj stanovnika	postotak
Mađari	9 874	11,49
Hrvati	7 070	8,23
Bunjevci	2 058	2,40
Romi	1 015	1,18
Crnogorci	541	0,63
Nijemci	494	0,58
Makedonci	171	0,20

Popis najbrojnijih nacionalnih zajednica u Gradu Somboru. Izvor RZS.

Zaključak

Dogovor s tribine »Sazvučje različitosti« bit će proslijeđen Gradu Somboru, nacionalnim vijećima i udrugama.

»Očekujemo da se udruge izjasne prihvaćaju li ovakvu inicijativu, pa da formiramo radnu grupu i nastavimo s konkretizacijom ove ideje«, kazala je Marija Šeremešić.

»Postoje natječaji za projekte čiji je cilj unaprjeđenje prava nacionalnih manjina. Ukoliko imamo projekte u kojima sudjeluje više nacionalnih zajednica, naravno da imaju veću težinu. Tehnički bi se to moglo uraditi potpisivanjem Memoranduma o zajedničkoj suradnji, koji bi stvorio formalne mogućnosti da se zajednički aplicira na natječajima za sredstva koja bi se koristila za organiziranje zajedničkog programa nacionalnih zajednica«, kazao je Šoć.

U nastavku je priređen kulturno-umjetnički program u kome su sudjelovale hrvatske, njemačke, mađarske i bunjevačke udruge koje su kroz pjesmu i ples pokazale dio kulturnog naslijeđa svojih nacionalnih zajednica.

Ono što bi trebalo uslijediti jest konkretizacija prezentirane ideje *Urbanih Šokaca* na kojoj su sada daljnji koraci vezani za nacionalna vijeća i udruge.

Z. V.

Z. V.

Župljani Novog Beograda svečano proslavili spomendan zaštitnika župe – sv. Ivana Kapistrana

Aktivni unatoč nedostatku prostora

»Specifično je funkcioniranje naše župne zajednice budući da nemamo vlastiti liturgijski prostor. Susrećem se s ljudima po obiteljima, ovdje u iznajmljenoj crkvi, a kateheze i pripreme za različite sakramente ili imamo u obiteljima ili u crkvi u Zemunu ili pak u prostorima drugih župa. To je specifikum ove župne zajednice, zbog čega djelujemo malo misijski«, kaže župnik Ivica Damjanović

Rimokatolička župa svetog Ivana Kapistrana u Novom Beogradu utemeljena je prije više od 40 godina, točnije 70-ih godina prošloga vijeka. Župa broji oko 5.000 vjernika, koji nemaju svoj liturgijski prostor nego se svake nedjelje na misi okupljaju u crkvi svetog Roka u Zemunu, a ponekad i u prostorima drugih župa. Svake godine svečano proslavljaju i zaštitnika svoje župe svetog Ivana Kapistrana, najvećeg propovjednika svoga vremena. U velikom broju okupili su se i ove godine 23. listopada u crkvi svetog Roka u Zemunu, slaveći svog nebeskog zaštitnika i šaljući mu molitve da se u skorije vrijeme pronađe prostor gdje će se izgraditi crkva na Novom Beogradu.

Specifikum rada

Upravo je nedostatak liturgijskog prostora specifikum ove župne zajednice, koja unatoč ovom problemu aktivno djeluje i radi u drugim župama, a najčešće u crkvi svetog Roka u Zemunu

koja je obnovljena i blagoslovljena 2014. godine na inicijativu zemunskog župnika preč. **Joze Duspare**, zahvaljujući donaciji Veleposlanstva Kraljevine Norveške.

»Specifično je funkcioniranje naše župne zajednice budući da nemamo vlastiti liturgijski prostor. Susrećem se s ljudima po obiteljima, ovdje u iznajmljenoj crkvi, a kateheze i pripreme za različite sakramente ili imamo u obiteljima ili u crkvi u Zemunu ili pak u prostorima drugih župa. To je specifikum ove župne zajednice, zbog čega djelujemo malo misijski. Druga stvar što se tiče same župe jest da nemamo redoviti pastoral svakog dana. No, pokušavam doći do naših vjernika različitim reklamama. Često ih zovem telefonom ili nekim drugim putem nastojim doći do njih, a sve u cilju kako bi oni znali da su katolici, da postoji župna zajednica na Novom Beogradu i kako bih im dao do znanja da su oni dio nje«, kaže župnik iz Novog Beograda vlč. **Ivica Damjanović**.

Sve veći broj mladih

Sudeći po broju vjernika koji su se okupili na proslavi svog zaštitnika sv. Ivana Kapistrana, a posebice mladih, stječe se dojam da su oni toga itekako svjesni.

»Drago mi je da je na misnom slavlju bilo dosta mladih i djece. Prije nekoliko godina kada sam započeo rad u ovoj župnoj zajednici nije ih bilo toliko. Danas ih ima, samo im trebamo ponuditi sadržaj koji mladi žele i na koji znaju odgovoriti«, ističe župnik Damjanović, dodajući da je svetkovina za zajednicu važan dan, kada se svi oni s radošću okupljaju i mole svog zaštitnika za prostor u svojoj župi.

Crkva svetog Roka nalazi se u zemunskom gradskom parku odmah pored pravoslavne crkve svetog Arhangela Mihajla. Prema riječima župnika Damjanovića, s pravoslavnom crkvom imaju dobru suradnju. Jedan od znakova bratstva, suradnje i ekumenskog dijaloga dvije crkve je, kako ističe,

ustupanje konaka pravoslavne crkve gdje su gosti nakon misnoga slavlja bili pozvani na druženje i večeru.

Potreba šire društvene zajednice

Župljani Novog Beograda ističu potrebu za izgradnjom crkve u svom gradu, posebice što je danas Novi Beograd sve jači centar, sa sve većim brojem stranih državljana, ali je to potreba i želja i domaćih župljana.

»Vjernici stalno kruže. Ili su na svetim misama u Starom Beogradu ili u Zemunu. S obzirom na promet i infrastrukturu to je izvodljivo, ali postoji potreba za prostorom gdje bismo svi mogli zajednički vršiti svoju vjersku službu. Postojala su obećanja od srijemskog biskupa i od beogradskog nadbiskupa **Hočevara** da će se pokušati naći pogodna lokacija, ali to traje već godinama. Svima nam je poznato što se sve dešavalo proteklih desetljeća, ali mislim da su sada nešto povoljnije okolnosti i da bi se moglo nešto promijeniti na bolje«, navodi župljanin **Vladimir Milošević**, ističući važnost obilježavanja blagdana sv. Ivana Kapistrana.

»Mislim da u Srbiji treba obratiti pozornost na ono što je tekovina, bilo da je riječ o kršćanstvu ili drugim vjeroispovijestima. Važno je da se razmišlja o povijesti, o tome tko smo i odakle smo. Živimo na prostoru na kojima su boravili i drugi sveci kao što su sveti Dimitrije i sveta Anastasia. Smatram da svo bogatstvo s ovih prostora treba u svakom segmentu, kako društvenom tako i sociološkom i političkom organizirati tako kako bismo pridonijeli boljitku cijele zajednice.«

Ohrabrenje

Ivan Kapistran je bio franjevac, teolog i propovjednik kršćanskog rata protiv Osmanlija. Rođen je 1836. godine u gradiću Capestrano (Italija), a u franjevački red je ušao i po cijeloj Europi provodio apostolski život, utvrđujući kršćansko čudoređe i pobijajući krivovjerje. Umro je u loku 1456. godine, gdje je sokolio kršćansku vojsku koja je odbijala tursku najezdu. U povijest drevnog Beograda upisan je zbog sudjelovanja u obrani tada ugarskog grada, kojeg je 1456. godine opsjedao turski sultan **Mehmed Drugi Osvajač**. O njegovom povijesnom značaju i njegovom životu, u svojoj propovijedi je govorio tajnik Subotičke biskupije preč. **Mirko Štefković**, koji je predvodio misno slavlje.

»Kaže se da je Ivan Kapistran bio vatreni propovjednik. Prošao je Europom propovijedajući i navješćujući kraljevstvo Božje. Društvena situacija u njegovo vrijeme bila je slična našoj, puna izazova, a crkva je nekako bila umorna. Sveti Ivan Kapistran je obnovitelj svoga reda, ali ne samo franjevac nego i obnovitelj crkve u ovom dijelu Europe. Kada je hrabrio kršćansku vojsku kod Zemuna i pripravljaio ih za bitku kod Beograda, on im je ponavljao: 'napredovali ili uzmicali, zazivajte neprestano ime Isusovo, jer u tom imenu je jedini spas'. Odakle je sv. Ivan Kapistran crpio motivaciju da hrabri tu manje značajnu vojsku u odnosu na onu protivničku Otomansku vojsku, jer je ljudskim očima djelovalo da je nemoguće pobijediti i obraniti Beograd i ovaj dio Europe prema sjeveru. On je imao poslanje od pape da dođe u ovu misiju. Zato molimo da po zagovoru sv. Ivana Kapistrana budemo hrabri i da poletno živimo svoju vjeru, da imamo snagu da budemo spremni oprostiti«, poručio je između ostalog preč. Štefković.

Ohrabreni zajedništvom, župljani Novog Beograda svečano su proslavili svog zaštitinika u nadi da će u skorije vrijeme to moći činiti u odgovarajućem liturgijskom prostoru u svojoj župi.

S. D.

Tjedan u Srijemu

Stanica u novom ruhu

Jedna od priča u prethodnim brojevima našeg tjednika odnosila se i na loše stanje željezničkih stanica u Srijemu. Jedna od njih bila je i željeznička stanica u Srijemskoj Mitrovici koja je prva izgrađena poslije Drugog svjetskog rata. U borbi za

oslobođenje grada 1944. godine željeznička stanica je porušena. Kako bi se infrastruktura za frontu mogla brže dopremiti, oslobodioci su iste godine odlučili da se ona što prije popravi. Osim mještana, zidali su je i njemački zarobljenici. No, zub vremena je učinio svoje. Željeznička stanica je godinama bila ruinirana i nefunkcionalna: prokišnjavao je strop, a i zidovi su bili ispisani raznim grafitima. Danas, nakon više od sedam desetljeća, poslije nešto više od četiri mjeseca koliko su trajali radovi, Mitrovčani se mogu pohvaliti da imaju jednu od najljepše uređenih željezničkih stanica. Zgrada, koja je i spomenik kulture, danas je potpuno rekonstruirana i dobila je potpuno novi sjaj, a prilikom izvođenja radova vodilo se računa da bude sačuvan izvorni oblik stanice, što se i postiglo. Radove je financirala *Infrastruktura Željeznica Srbije*, a ukupna vrijednost radova na rekonstrukciji željezničke stanice iznosi 33 milijuna dinara. Urađena je potpuna rekonstrukcija: fasada, unutrašnje uređenje, postavljeno je osvjetljenje, urađena je hidroizolacija i termoizolacija, uređene su službene prostorije, svečane dvorane, sanirana je krovna konstrukcija, zamijenjeni su oluci, te vodovod i kanalizacija i postavljena je rampa za invalidska kolica. Osim stanične zgrade, uređen je i prostor ispred nje, kao i spomenik oslobodiocima grada u Drugom svjetskom ratu. Završetkom svih planiranih radova zaokružen je projekt uređenja dijela grada na koji Mitrovčani mogu danas biti ponosni. Za ovu godinu *Infrastruktura Željeznica Srbije* za uređenje željezničkih stanica izdvojila je oko 150.000 dinara. Za dvije godine, kako navode u ovom poduzeću, na srpskim prugama će biti uređeno oko 60 željezničkih stanica, koliko ih nije rekonstruirano, kako kažu, godinama pa i desetljećima unazad. Nekad loša slika željezničkih stanica, pogotovo u Srijemu, danas je mnogo bolja, a vjerujem da će i putovanja vlakom sada biti mnogo više.

S. D.

Natjecanje u ručnoj berbi kukuruza

Risari i ovdje među najboljima

U ime Udruge bunjevačkih Hrvata *Dužijanaca* ekipe risara sudjelovale su i na manifestacijama berbe kukuruza na starinski način, koje su održane u Crnoj Bari, Novom Orahovu i Gornjem Bregu.

Manifestacija *Kukuruzijada*, koja je deveti puta održana u Crnoj Bari 5. listopada, okupila je dvadeset ekipa, među kojima su bili i predstavnici *Dužijanaca*. Ekipu koja je osvojila drugo mjesto činili su: **Ruža Juhas, Joca Vuković, Stipan Kujundžić i Željko Pančić**, a ocjenjivani su brzina i kvaliteta gotovog posla.

Sljedeća manifestacija istog karaktera održana je 19. listopada u Novom Orahovu, gdje su risari osvojili također drugo mjesto, a ekipu su činili Joca Vuković, Ruža Juhas i Stipan Kujundžić. Na ovome natjecanju se ocjenjuje kvaliteta urađenog posla, kao i u mjestu Gornji Breg, gdje su predstavnici UBH-a *Dužijanaca* osvojili prvo mjesto. Natjecanje je održano 3. studenoga, a pobjedničku ekipu su činili: **Marijan Marcikić, Anica Gabrić, Joca Vuković i Marija Kujundžić**. Zanimljivo je da se na ovoj manifestaciji, osim ručne berbe kukuruza i ocjenjivanja urađenog posla, ocjenjuje i doručak. Po riječima Marije Kujundžić, risari su se predstavili *risarski ručkom*, koji se služi na manifestaciji *Takmičenje risara* koja se organizira u sklopu *Dužijanaca*. Tako su nosili domaći kruh, slaninu, *kiselnu* (kiselo mlijeko), crni luk, mljevenu papriku, a dodali su još i do-

maće *žmare* (čvarke), kuhani krumpir u kori i domaći pekmez od crnih šljiva.

O ovoj suradnji Marija Kujundžić kaže:

»Suradnja s ljudima iz ovih mjesta postoji dugi niz godina. Iako su sve manifestacije novijeg datuma, njihovi predstavnici već godinama dolaze kod nas na *Takmičenje risara* i ovo je na neki način bio naš uzvratni posjet.«

O načinu berbe kukuruza naša sugovornica je pojasnila da su na svim ovakvim natjecanjima jasno utvrđene propozicije. Kukuruzi se beru *šiljkom*, a površina koju natjecatelji dobiju čini dvanaest redova kukuruza. Na kraju šestoga reda prave se *hrpice* koje moraju biti čiste, bez *kike* i *kuružne* (kukuruzovine). Od natjecatelja se očekuje i jedan red *klupica*, no pravilo nalaže ako ih ima dva, oba moraju biti podjednaka. Također, gleda se i ocjenjuje i krajnji izgled njive, odnosno zadane površine.

Da su risari usvojili propozicije i znali što rade, potvrđuju dobivene nagrade.

Ž. V.

O vatri, satelitima i pabirčenju

Mnogi ovih dana pokušavaju saznati zašto se toliko pale žetveni ostaci. Nejverojatno je da je jedna pojava koja je prisutna desetljećima unatrag tek sada stigla u prve minute informativnih emisija. Prirodna reakcija čovjeka na vatru je da od nje bježi i da je, kada pobjegne na dostatnu udaljenost, pokušava ugasiti. Prirodna reakcija poljoprivrednika na svu težinu posla od kojega žive je da ga učine što lakšim i isplativijim. Prirodna želja najnižega socijalnog staleža među nama je da ono što gazda na njivi ostavi oni mogu pokupiti. Sva ova tri pogleda na njive u dimu su prisutna u našim krajevima oduvijek i sva su se tri spojila u jedan problem koji ne prestaje biti aktualan, bar dok ne dođe neka nova medijska zanimacija.

Prva je reakcija prirodna. Najviše nad paljenjem onoga što ostane na zemlji lamentiraju oni koji zemlju ne poznaju, i oni spaljivanje ostataka nakon berbe (u ovom slučaju – berbe kukuruza) smatraju jednostavno požarima, i strijepe da se oni ne prošire van njiva. Zakonodavac je, pak, ove pojave dobro svrstao u čak tri sektora, koja paljenje zabranjuju: lovstvo, poljoprivredu i sigurnosni sustav. To znači da inspektori koji kontroliraju kako se zakon provodi u ovim trima oblastima imaju jasna ovlaštenja i niz pomoćnih službi na raspolaganju (među kojima su: lovčuvvari, poljočuvvari, policija, čuvvari zaštićenih područja, čuvvari šume) kako bi požar locirali i prijavili pravosudnim vlastima. No, to izgleda nije dostatno, pa je država angažirala privatnu tvrtku koja zakupljuje usluge satelita, da njezinim službama ove nebeske strukture »javljaju« gdje gori. Vjerojatno terencima nije za vjerovati. Čudi što se onda upravo spomenute terenske službe putem satelita obavješćuju o lokacijama požara. Ako su im, naime, kapaciteti niski, ako je njihov broj nedostatan, neće moći pravosuđu prijaviti ni ona paljenja koja sami pronađu prilikom terenskih kontrola, a kamoli ona koja snimi satelit.

Druga je reakcija dobro znana samim poljoprivrednicima i njima je uopće ne treba objašnjavati. Dobro ju je podcrtao u

razgovoru za RTV ovih dana dr. **Miroslav Malešević** s Instituta za ratarstvo i povrtlarstvo u Novom Sadu. »Zemlja je suha i u uvjetima suše teško je orati ostatke poslije berbe kukuruza, jer je potrebna dobra mehanizacija koju ratari nemaju. Za oranje u uvjetima suše treba dvostruko više goriva nego kada je zemlja vlažna, a poljoprivrednici ne dobijaju odgovarajuću subvenciju za gorivo«, kazao je Malešević. Hitno pitanje za milijun dolara za naše poljodjelce, na koje si trebaju odgovoriti odmah, jest: potrošiti dvostruko više novca za gorivo ili spaliti pa si olakšati i ubrzati posao? Pri tome, Malešević jasno kaže da »bar 80 posto ratara zna da ne treba paliti njive jer visoka temperatura šteti strukturi zemljišta, ali nemaju izlaz. Zaoravanjem se poboljšava vodni režim zemljišta, stvara se rastresit sloj na površini oranice koji sprječava isparavanje vlage. Plodna oranica na kojoj je strnjika zaorana na vrijeme tijekom jesenskog oranja ima čak dva do dva i pol puta više vlage od one na kojoj to nije urađeno«.

No, što je s pabirčenjem kukuruza, koje je tako ukorijenjeno u našim krajevima? Toliki broj ljudi i dalje ovisi o džakovima kukuruznih klipova koje, rasute, pronađu na njivama, jer svojih njiva nemaju. Najlakše žute klipove nađu ako zapale njivu. To i rade. Što je sa stočarima, koji, nemajući (više) pašnjake, idu po njivama? Stoka lakše primijeti klipove kada su ogoljeni od komušine. Što je s vlasnicima njiva koje gore, a da vlasnici nisu ti koji su na njima upalili vatru? Analogija udaranja po njihovim džepovima je ista kao i kod nedavnih pomisli da se kazne oni na čijim se njivama nađu otrovane rijetke ptice. Opet je, čini se, lakše upepriti prst na vlasnike ili zakupce zemljišta nego rješavati uzroke pustošenja naših njiva plamenom. Opet je lakše dizati poviku na posljedice problema nego rješavati ih prije negoli nastanu. I opet će naši poljoprivrednici završiti ovu jesen u znoju, ogorčeni, bez obzira na saznanje da ih satelit odozgor »slika«.

M. Tucakov

Opremanje Šokačke kuće u Vajskoj

VAJSKA – HKU *Antun Sorgg* radi na uređenju i opremanju *Šokačke kuće* u Vajskoj. Tako su nedavno opremili enterijer namještajem i drugim predmetima u duhu nekadašnjih vremena. Krevete im je darovala obitelj **Ivana Šimunovića – Ižakovog** iz Vajske isto kao i stol, stolice i klupu. Krevete su u »pridnju sobu« namjestili kako seto nekada činilo. **Katica Barukčić-Šargina** darovala im je ormar. Dobili su na poklon od nje i tkalinu od kudelnog platna koju je **Aleksandra Pakledinac** dan ranije ušla i napravila perinu. Perinu su napunili slamom. Perina se, inače, punila ili slamom ili šepurikom (kukuruzovinom), a »mijenjala« se jednom godišnje od žetve do žetve. Kada su kreveti sastavljeni i postavljeni, postavili su perinu, a na perinu ide poperinka. Na sredinu sobe su postavili stol i stolice.

»Nedostaje nam još namještaja, jastuka punjenih perjem, dunja (jorgana), ali se nadamo da će nam mještani darovati stari namještaj i sve ono što bi jedna šokačka kuća trebala imati«, kaže predsjednik Udruge **Mladen Šimić** koji se ujedno zahvalio svim ženama koje su pomogle u čišćenju i spremanju objekta.

A. Š.

Promocija knjige Ivana Tumbasa

SOMBOR – Promocija knjige pripovjedaka pisanih na ikavici bunjevačkih Hrvata *Nako sa salaša* autora **Ivana Tumbasa** bit će održana u subotu, 9. studenoga, u Hrvatskom domu u Somboru. Početak je u 19 sati.

Promocija nove knjige Ruže Silađev

SONTA – Prva promocija knjige *Sonta u sjećanjima šokačkim Ružama Silađev* bit će održana u nedjelju, 10. studenoga, u vjeronaučnoj dvorani župe Sonta, s početkom u 15.30 sati. Riječ je o trećoj knjizi pripovjedaka te sončanske spisateljice, pisanoj dijelom na šokačkoj ikavici, dijelom na hrvatskom standardu. Knjiga će biti predstavljena u organizaciji sončanskog župnika vlč. **Josipa Kujundžića**.

I. A.

Međunarodni festival tamburaških orkestara u Rumi

RUMA – U velikoj dvorani Kulturnog centra *Brana Crnčević* u Rumi u nedjelju, 10. studenoga, s početkom u 19 sati, bit će održan 4. Međunarodni festival tamburaških orkestara. Sudjeluju: dječji Subotički tamburaški orkestar, Veliki tamburaški orkestar HKPD-a *Matija Gubec* iz Rume, TO Općine Semeljci iz Hrvatske, GTO *Branko Radičević* iz Rume, Tamburaška škola *Batorek* iz Osijeka i Subotički tamburaški orkestar. Organizator festivala je Kul-

turni centar *Brana Crnčević* Ruma i Savez tamburaških društava Vojvodine. Festival se održava pod pokroviteljstvom Općine Ruma i Pokrajinskog tajništva za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama.

S. D.

Promocija monografije o šokačkim Hrvatima

ZAGREB – Znanstvena monografija *Tradicijska baština, identitet i migracije bačkih Hrvata Šokaca* bit će predstavljena u vijećnici Filozofskog fakulteta u Zagrebu u četvrtak, 14. studenoga, s početkom u 13.30 sati. Monografiju će predstaviti recenzentica dr. sc. **Marijeta Rajković-Iveta**, izv. prof., u ime sunakladnika ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata **Tomislav Žigmanov** i stručna suradnica za kulturne projekte i programe **Katarina Čeliković**, u ime autora radova studenata etnologije i kulturne antropologije magistar **Tomislav Augustinčić** i glavna urednica prof. dr. sc. **Milana Černelić**. Predstavljanje organiziraju Katedra za manjinske kulture i zajednice Odsjeka za etnologiju i kulturnu antropologiju i Klub studenata etnologije i kulturne antropologije.

Subotička promocija romana *Divlje guske*

SUBOTICA – Poznata hrvatska književnica podrijetlom iz Vojvodine (Plavne) **Julijana Adamović** dolazi u Suboticu na poziv ZKVH-a te će u petak, 22. studenoga, u čitaonici subotičke Gradske knjižnice s početkom u 19 sati biti predstavljena njezina knjiga *Divlje guske* koja je 2018. objavljena u Zagrebu (*Hena.com*), a 2019. i u Beogradu (*Laguna*).

U pitanju je roman koji je naišao na pozitivan prijem kod kritike u Hrvatskoj ali i u Srbiji. **Miljenko Jergović** ga je proglasio »neočekivanim remek-djelom iz mračnih panonskih ravnica«, dok **Denis Derk** piše kako je riječ o »proznom remek-djelu i to u svakom smislu« i »svakako jednom od najmotivnijih romana hrvatske književnosti«.

Književni natječaj *Za lipu rič* 2019.

SONTA – U povodu manifestacije *Šokačko veče 2019.*, KPZH *Šokadija* iz Sonte objavljuje književni natječaj *Za lipu rič* 2019. Na natječaj se mogu prijaviti autori s objavljenim i neobjavljenim pjesmama, uz jedini uvjet da su pisane neknjiževnim dijalektom hrvatskog jezika, šokačkom ikavicom. Natječaj je otvoren do utorka, 19. studenoga, tekuće godine.

Pjesme u pisanoj formi dostaviti na adresu: KPZH *Šokadija*, Vuka Karadžića 22, Sonta, s naznakom *Za natječaj* ili na email: ossonta@gmail.com. Autori na natječaj mogu prijaviti po jednu pjesmu. Ukoliko se šalju poštom, pjesme moraju biti tipkane na formatu A4. Pjesme prispjele na natječaj ne vraćaju se autorima. Autor prvoplasirane pjesme bit će nagrađen novčanim iznosom u vrijednosti od 50 eura i umjetničkom slikom, a za drugoplasiranu i trećeplasiranu pjesmu autori će biti nagrađeni umjetničkim slikama. Najbolja pjesma bit će pročitana na *Šokačkoj večeri* u subotu, 23. studenoga, u Sonti.

Pedeset pet godina glazbenog djelovanja Bisere Veletanlić

Posebna priznanja PGP-a i Jugotona

»Lakše mi je pjevati nego mudrovati. Veliko hvala svima za nešto što ja, ni u silnim mojim maštanjima, nisam mogla izmaštati. Živimo tu gdje živimo, i nije mi palo na pamet da ja mogu to doživjeti«.

Promociji ovog CD/vinil izdanja, među ostalim, nazočili su i sestra slavne umjetnice, također čuvena pjevačica **Senka Veletanlić**, hrvatski veleposlanik **Gordan Bakota**, kao i mnoge ličnosti iz svijeta filma, glazbe i književnosti.

»Jedna i jedina Bisera ovdašnje glazbene scene. Biseri su sasvim dovoljne riječi velike **Sarah Vaughan**: 'Bijeli ljudi u Americi ne znaju pjevati kao ti', napisao je poznati glazbeni kritičar **Petar Peca Popović** na koricama ovog izdanja, a one ponajbolje sumiraju veliki, duži od pola stoljeća rad ove glazbene dive.

L.J.C.

Poznata pop i jazz pjevačica **Bisera Veletanlić** je nedavno na Sajmu knjiga u Beogradu obilježila 55 godina glazbenoga djelovanja promocijom CD-a i ploče svojih najvećih hitova. Na albumu su se našle pjesme koje je snimila za PGP RTS i one festivalske iz arhive *Jugotona*, današnjeg *Croatia Recordsa*. Album su zajednički objavile dvije spomenute diskografske kuće, ujedno i najveće u regiji.

U izbor su ušle sljedeće numere: *Što još nikom nismo dali*, *Da si merak pesna*, *Milo moje*, *Dok te ljubim*, *Ne govori ništa noćas*, *Smejem se bez smisla*, *Budi dobar i misli na mene*, *Ručak za dvoje*, *Jedno leto kasno*, *Jutro će promijeniti sve* (live) – Bisera i *Indexi* i *Zlatni dan*.

Biseri su ovom prigodom dodijeljena i dva velika priznanja. Naime, PGP RTS dodijelio joj je *Zlatnu ploču*, a *Jugoton Croatia Records* *Posebno priznanje za jedinstveno muzičko stvaralaštvo*. Nagrade su joj uručili direktor *Croatia Recordsa* **Želimir Babogredac** i direktor PGP RTS-a **Vladimir Graić**.

Prisutnima su se još obratili i skladatelj i muzičar, te dugogodišnji Biserin suradnik **Kornelije Bata Kovač**, kao i urednica izdanja **Natalija Cajić**.

Nakon primanja nagrade, Bisera Veletanlić se obratila publici riječima:

Knjige o hrvatskom rocku

Na ovogodišnjem Sajmu knjiga u Beogradu, *Croatia Records* predstavila je i nekoliko knjiga iz svijeta glazbe. Među ostalim, bilo je riječi o knjigama: *70 priča o albumima* i *71 priča o albumima* u izdanju Hrvatske diskografske udruge, *Tvor-nica glazbe – Priče iz Dubrave 1 i 2* **Siniše Škarice**, *Splitska dica* **Zlatka Galla**, *Rock u Vinkovicima* **Želimira Ivkovića** i *Biografija o Štuliću* **Horvoja Horvata**.

Katarina Evetović, magistra muzike i profesorica violončela

Glazbeni put satkan od rada i ljubavi

*Provela je pet godina na Muzičkoj akademiji u Zagrebu i godinu dana na Hochschule für Musik na Johannes Gutenberg Universität u Mainzu * Puno je lijepih projekata u kojima je sudjelovala i lijepih programa koje je svirala*

Mlada violončelistica **Katarina Evetović**, danas magistra muzike i profesorica violončela, rođena je u Subotici 1994. godine, a svoju ljubav prema ovome instrumentu je otkrila još kao mala. Od svoje sedme godine u zagrljaju ima violončelo. U rodnom gradu je završila osnovnu školu i srednju Muzičku školu. Potom je upisala, a nedavno i završila studij violončela na Muzičkoj akademiji Sveučilišta u Zagrebu.

Nakon završene srednje Muzičke škole odlučila si upisati Muzičku akademiju u Zagrebu. Kako si bila prihvaćena i je li bilo teško snaći se u velikom gradu?

Pri kraju srednje škole sam se intenzivno pripremala za prijemne ispite i jedva sam čekala da do te velike promjene dođe i da moje studiranje započne. Kada sam saznala da sam u svojim tadašnjim planovima uspjela, da sam položila prijemni, bila sam neizmjereno sretna. Međutim, svega par dana prije preseljenja u Zagreb shvatila sam koliko velik korak činim. Shvatila sam da preseljenjem u drugi grad i drugu državu i početkom studija mijenjam sve na što sam do tada navikla u svakodnevnom životu. Tada sam počela razmišljati o onome o čemu, pretpostavljam, većina maturanata i bruća prije ili na početku studija intenzivno razmišlja – hoću li se snaći tako daleko od doma, od obitelji i prijatelja? Jesam li donijela pravu odluku? Tada mi je sve djelovalo nemoguće i osjećala sam se apsolutno nespremno za tako veliku promjenu i tih par dana silno sam željela ostati doma. Prvih tjedan dana u Zagrebu još uvijek me je pratila ta velika nostalgija i tuga, ali čim su se obveze malo zahuktale, to je zaista brzo nestalo. Smatram da sam od početka i tijekom cijelog

studija odlično prihvaćena od kolega i novih prijatelja. Svijet glazbenika je po mnogo čemu specifičan, ali još jedna stvar koja je kod glazbenika izraženija nego kod ljudi drugih zanimanja i zvanja je to da su glazbenici puno mobilniji i fleksibilniji što se tiče preseljenja u drugi grad radi studiranja ili posla. Naravno, svaki početak je težak, ali ubrzo sam shvatila da na akademiji ima puno ljudi koji nisu iz Zagreba, a i onih koji nisu iz Hrvatske, te da smo tu svi zbog istog cilja – a to je učenje, formiranje, napredovanje i zajedničko stvaranje u glazbenom smislu. Mogu reći da sve vrijeme tijekom studiranja nije bilo bitno tko odakle dolazi, već kakva je osoba, i u takvo se okruženje zaista svatko tko želi i malo se potruži, može uklopiti.

Jesi li imala osiguran studentski dom i stipendiju?

Zagreb sam vrlo brzo dobro upoznala i zavoljela. Svidio mi se veliki grad i dostupnost velikog broja različitih sadržaja. U početku nisam bila u studentskom domu jer mi to nije bilo tada u planu, ali nakon par godina sam promijenila mišljenje, prijavila se i bez problema dobila mjesto u studentskom domu, gdje sam i živjela do kraja studija. Što se financijskog dijela tiče, mogu reći da tu nije teklo sve tako glatko, ali uz vlastiti trud i veliku pomoć i podršku roditelja i pouzdanja u Božju providnost, malo po malo se i taj dio rješavao. Na početku studija uspjela sam bez problema dobiti državnu stipendiju, koja je i više nego dovoljna za jednog studenta sa štedljivim prohtjevima, međutim, nakon nekoliko godina Ministarstvo obrazovanja je, nažalost, u pravilnik vezan za stipendije uvelo novost da studenti koji imaju prebivalište izvan Hrvatske mogu činiti samo pet posto ukupnog

broja dobitnika stipendija, a pri tom moramo imati na umu da zaista velik broj studenata iz Bosne i Hercegovine dolazi studirati u Hrvatsku, tako da oni čine veliku većinu od tih pet posto. Od uvođenja tog pravila u pravilnik za nas je Vojvođane puno teže dobiti državnu stipendiju, što ja posljednjih godina nisam uspjela, čak ni uz dobre ocjene i sve u roku položene ispite. Ovdje osjećam da se radi nepravda, jer sam vidjela puno slučajeva da su studenti čije obitelji imaju daleko veće prihode, ali prebivalište im je u Hrvatskoj, dobili stipendiju. No, moji su me roditelji naučili da se uvijek treba pouzdati u Božju pomoć, pa smo se tako i u ovim slučajevima roditelji i ja vodili vjerom da nas On nikad neće ostaviti na cjedilu, a tako je i bilo – Bog je svaki put kada je nastao financijski problem, našao rješenje.

Kako je teklo školovanje na akademiji, koje si zvanje dobila?

Provela sam pet godina na Muzičkoj akademiji u Zagrebu i godinu dana na Hochschule für Musik na Johannes Gutenberg Universität u Mainzu (Njemačka) u sklopu programa studentske razmjene *Erasmus+*. Svih šest godina studiranja zaista su bile godine intenzivnog rada, učenja, vježbanja i napredovanja. Kada bih rekla da je bilo lako, bila bi to velika laž. Nije bilo nimalo lako i bilo je perioda kada sam mislila da radim skroz pogrešnu stvar i da nisam za taj posao, međutim, glazbenici su naviknuti na rad i upornost, pa sam tako i ja uvijek u takvim fazama nastavljala truditi se i vježbati, što se, prije ili kasnije, uvijek pokazalo plodonosnim. Obveza je zaista bilo konstantno puno, ali uvijek je bilo vremena za druženja, koja su sve činila zanimljivim i zabavnim. Vrlo značajno, rekla bih i profesionalno a i životno iskustvo, bila su dva semestra koja sam provela u Mainzu. Tamo je učenje, vježbanje i napredovanje za mene bilo još intenzivnije, a uspjela sam svladati i početnički nivo jezika. Po povratku u Zagreb došlo je vrijeme za diplomski ispit, što sam nedavno uspješno položila, stekla zvanje magistre muzike i time završila ovaj divni period svoga života.

Tvoje školovanje i studiranje obilježili su i brojni nastupi. Možeš li istaknuti neke, tebi značajnije?

Tijekom studiranja bilo je zaista puno nastupa vezanih uz studije. Puno je lijepih projekata u kojima sam sudjelovala i lijepih programa koje sam svirala, ali pokušat ću izdvojiti nekoliko cjelokupnih iskustava. Tijekom studija sam dva puta imala priliku sudjelovati u radu *EUPhony* orkestra mladih, koji okuplja studente glazbenih akademija iz Hrvatske, Srbije, Bosne i Hercegovine, Slovenije, Mađarske, Rumunjske, Austrije i Njemačke. To je iskustvo koje stvara nova prijateljstva i suradnje, ali i budi želju za zajedničkim stvaranjem i oblikovanjem glazbe. Tijekom 2018. godine sam bila članicom orkestra i dio projekta *ESTA – Chamber orchestra 2018 »European understanding through Music«*. Ovaj projekt se tijekom godine održao u Strasbourgu (Francuska), na Malti i u Bernu (Švicarska). Izrazito sam uživala u svim danima projekta, a oni su uključivali intenzivne probe, stalna druženja i upoznavanja članova orkestra koji su dolazili iz 14 različitih država Europe, i vrijeme za obilazak gradova u kojima smo bili, kao i uživanje u čarima koje različitost našeg kontinenta nudi. Svako bih izdvojila i jedan sasvim drukčiji projekt: četiri sam godine bila dio ansambla kazališta *Ulysses* koje djeluje na Brijunima. Sudjelovala sam u predstavi *Shakespeare ljetne noći – varijacije*, koja je stvorena pod palicom **Lenke Udovički, Željke Udovičić Pleština, Nigela Osbornea i Radeta Šerbedžije**. Ovo iskustvo

bilo je drugačije od svega drugog što sam radila i iznimno sam uživala sudjelujući u ovoj predstavi. Također sam dvije sezone tijekom studija bila jedan od organizatora koncertnog ciklusa *Virtuoso* na Akademiji, koji je najstariji koncertni ciklus te ustanove, a čiji su izvođači, inicijatori, organizatori i realizatori sami studenti.

Kako vidiš svijet glazbe i koliko je po tebi prisutna klasična glazba u današnje vrijeme?

Po meni je klasična glazba izrazito prisutna u današnjem svijetu, puno više nego što su toga ljudi koji se njome ne bave svjesni. No, to što je ona prisutna i što se nudi ne znači da su svi voljni prihvatiti je i upoznati. Nažalost, često se već od perioda osnovne škole uvrježe stav da je klasična glazba dosadna, staromodna i da ne pruža ništa novo, no to je zaista daleko od istine. Ona se svakodnevno razvija i daje nove produkte koji mogu biti zanimljivi ne samo glazbenicima već i sveopćoj publici. Znam puno ljudi koji nisu glazbenici, ali su se željeli približiti klasičnoj glazbi i najčešće su bivali ugodno iznenađeni kakva se sve blaga u tom žanru kriju, tako da bih svakako svima preporučila da dopuste sebi upoznavanje s klasičnom glazbom, koja zaista nije niti dosadna ni staromodna već se u njoj, naprotiv, uvijek mogu otkriti nove zanimljive stvari.

Čime se baviš u slobodno vrijeme?

U slobodno vrijeme, kojeg zbilja nemam puno, čitam knjige i družim se s prijateljima, a volim i duge šetnje u prirodi. Značajni dio mog života čine vjera i duhovnost, no to ne bih svrstavala pod pojmom »slobodno vrijeme«, već više dijelom svakodnevice.

Početak ove školske godine je za tebe poprilično drugačiji, naime sada si s druge strane katedre. Kako se vidiš u ulozi profesorice?

Ovo ljeto sam, Božjom providnošću, dobila posao u jednoj glazbenoj školi u Poreču, gdje predajem violončelo. Nisam očekivala da će se pitanje zaposlenja tako brzo riješiti tako da sam ovim razvijanjem situacije jako sretna i zadovoljna. Rad u školi je nešto sasvim novo za mene, ali se trudim posvetiti se učenicima i dati sve od sebe da zavole glazbu i instrument kojeg uče.

Kakvi su ti planovi za budućnost?

Plan je nastaviti vježbati, učiti i uvijek težiti ka boljem. Jako volim svirati tako da planiram i dalje što više nastupati i surađivati s drugim kolegama glazbenicima. Ali što nam budućnost donosi nitko ne zna, no vjerujem da će biti dobra i zabavna.

Kada ne stvaraš sama glazbu, što slušaš?

Svakodnevica mi je izrazito ispunjena glazbom u profesionalnom smislu, a još značajnije je to bilo za vrijeme studija, tako da se u slobodno vrijeme često volim isključiti od glazbe i uživati u tišini i nepostojanju glazbe, kako bi ona kasnije imala svoj smisao. No, kada ipak slušam glazbu, u odabiru mi je presudnija kvaliteta nego vrsta, tako da se na mojoj playlisti često nađu različiti žanrovi.

Što te ispunjava u životu?

U profesionalnom smislu uživanje u slušanju ili stvaranju glazbe može činiti veliko ispunjenje u životu koje se zatim prelijeva u privatni život. No osnovu ispunjenja privatnog života svakako čine obitelj i prijatelji, zatim uživanje u ljepoti i raznolikosti prirode koja nas okružuje, ali najprije vrijeme koje provodimo s našim Nebeskim Ocem i Stvoriteljem.

Željka Vukov

Skupna izložba likovnih amatera stvaralaca Subotice

Iskorak u slobodnije stilove

U Subotici djeluje solidan broj udruga koje okupljaju amaterske likovne stvaraoce. Dio njih se od prošle godine publici predstavlja i skupnom izložbom u Galeriji Otvorenog sveučilišta koja je priređena i ove godine. U pitanju je izložba članova likovnih sekcija pri HKC-u *Bunjevačko kolo* (voditelj **Željko Vidaković**) MKC-u *Népkör* (voditelj **György Boros**) i Gerontološkom klubu *Centar 2* (voditelj **Sándor Kerekes**).

Ove godine svoje radove je izložilo više od 40 autora, a u pitanju su djela različitih stilova i tehnika. Izložbu su otvorili publicistica **Zsuzsa Farkas** i likovni kritičar **Mile Tasić**.

»Svojom razuđenošću i šarenilom, ova nas izložba više podsjeća na proljeće nego na aktualnu jesen, te donosi sasvim jednu novu kvalitetu u odnosu na prošlu godinu. Naime, kako godine odmiču, a ove sekcije sazrijevaju, sve je manje onih slika koje smo ranije viđali a to su pejzaži i 'mrtve prirode'. Danas sve više imamo vrlo smjele radove koji zadiru u apstraktne stilove i teme. To nam govori o hrabrosti, sve slobodnijem stvaranju slikara amatera u našem gradu. To je također zasluga i osoba koje vode ove sekcije«, kazao je Tasić dodavši kako je značajno i da se amatersko likovno stvaralaštvo njeguje i okuplja na ovakvim izložbama, kao dio likovne scene u gradu.

Nazočne na otvorenju pozdravio je i predsjednik HKC-a *Bunjevačko kolo* **Lazar Cvijin** koji je ocijenio kako je ovaj zajednički projekt, sudeći po broju izlagača i publike, našao svoje mjesto na likovnoj sceni Subotice.

Na otvorenju izložbe nastupila su i članice ženskog zbora MKC-a *Népkör* te pjesnikinja **Divna Lučić Jovčić**. Izložba je prodajnog karaktera, a može se pogledati do 15. studenoga.

D. B. P.

Izložba *Memento* Lee Vidaković u subotičkom Gradskom muzeju

Podsjećanje na strahote holokausta

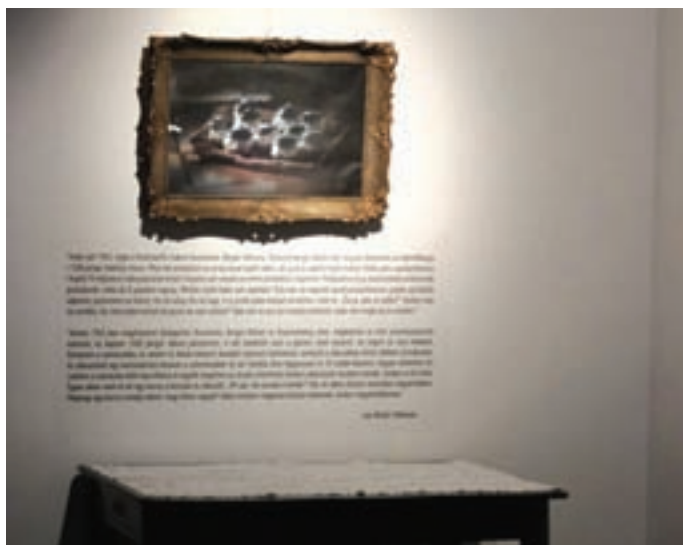
U okviru Jesenskog festivala židovske kulture u Subotici, u Gradskom muzeju otvorena je izložba *Memento* vizualne umjetnice **Lee Vidaković**. U pitanju je prostorna instalacija koja putem eskonata i specifičnog ozračja nastoji predstaviti »izrečena i neizrečena sjećanja« umjetničine bake **Lee Balaš**, koja je u dobi od samo 14 godina, kao Židovka, sa svojom obitelji bila deportirana u Auschwitz. Umjetničina je baka doživjela strahote koncentracijskog logora, ali se ipak živa odatle vratila.

»Pripadam trećoj generaciji koja je doživjela holokaust u Drugom svjetskom ratu i ta su sjećanja sve više apstraktna. Meni je veoma, veoma važno da ona opstanu kako bi mladi ljudi znali što više o tome. To je naša bliska prošlost i cilj je izložbe da se to ne zaboravi«, rekla je Lea Vidaković za *Hrvatsku riječ*.

Izložbu je otvorila neovisna znanstvena istraživačica dr. **Vera Mevorah**, uz glazbeni performans **Miroslava Jovančića**.

Izložba *Memento* se može pogledati do 26. studenoga.

S. J.

Premijera nove predstave HBKUD-a *Lemeš* na završnici Memorijala Antuna Aladžića

Komična priča o apsurdnoj stvarnosti

Festival kazališnih amatera, IX. *Memorijal Antuna Aladžića* u Lemešu, zatvorili su domaćini iz HBKUD-a *Lemeš* premijerom svoje nove predstave *Neću da budem idiot*. Pitka i komična priča koja karikira našu stvarnost s elementima vodvilja nasmijala je gledatelje, koji su predstavu pratili pljeskom i smijehom. Komad su iznijeliiskusni glumci **Kristijan Kovač** i **Ilija Ezgeta**, koji su bili i glumci i redatelji.

»Radili smo na ovoj predstavi oko mjesec i pol dana, bile su to svakodnevne probe. Zadovoljni smo odazivom gledatelja, i sami smo se potrudili pozvati ljude da dođu i pogledaju predstavu. Premijera je prošla i sada razmišljamo dalje. Poziva za gostovanje ima – iz Tuzle, Belog Manastira, Krasice u okolici Rijeke, a što ćemo zbog svojih obveza moći realizirati, vidjet ćemo«, kaže Ilija Ezgeta.

On se ovoga puta našao u ulozi Marka, čovjeka s pogrešnom identifikacijom, nasuprot Grgi (Kristijan Kovač) koji je bio u nametnutoj ulozi zamijenjenih osobnih identiteta.

»Nije mi bilo teško 'ući' u ovu ulogu. Osim Grge, ja sam tu u još nekoliko nametnutih likova, ali sve je to igra, komedija, što meni osobno paše«, kaže Kovač.

Uz Kovača i Ezgetu u završnim scenama na pozornici se pojavljuje i **Marija Bagi**. Njezin ulazak na pozornicu zapravo je i rasplet cijele priče. Liječnik nije liječnik već »idiot« Marko koji ti-

jekom predstave uporno pokušava uvjeriti pacijenta Grgu da je u današnje vrijeme bolje biti idiot, jer je to ulaznica za položaj u kakvom javnom poduzeću ili ministarstvu.

»Zadovoljni smo brojem posjetitelja koji su ove godine pratili predstave na *Memorijalu Antuna Aladžića*. Osim predstava gostujućih kazališta iz Sivca, Tuzle, Krasice i mi smo uspjeli za *Memorijal* pripremiti premijeru«, kazala je u ime organizatora, predsjednica HBKUD-a *Lemeš* Marija Bagi.

Z.V.

Ansambl *Hajo* iz Subotice

Predstavili album i u Beogradu

Prošloga tjedna u prodavnici *Jugoton Croatia Recordsa* u Beogradu predstavljen je drugi po redu CD subotičkog ansambla *Hajo*. U pitanju je album *Tu su moji dobri ljudi* kojega je 2018. objavio *Jugoton Croatia Records* i koji sadrži 10 pjesama aranžiranih u duhu tradicionalne tamburaške glazbe. Na zadovoljstvo publike, *Hajo* se izvedbama ovih pjesama predstavio u najboljem svjetlu.

Lj. C.

Blagdan Svih svetih u Surčinu

Blagdan Svih svetih i Dušni dan, kada s ponosom i tugom pokazujemo poštovanje prema svojim precima i pokojnicima, obilježen je proteklog tjedna u svim župama. U Surčinu na poseban način. Naime, u Surčinu se već desetljećima tijekom ova dva dana prakticiraju drevni običaji koji su vezani za blagdan Svih svetih i Dušni dan, po čemu je ova župa specifična. Nakon višesatnog posjeta groblju na dan Svih svetih muškarci

su se u večernjim satima okupili u vjeronaučnoj dvorani gdje su se družili, pričali anegdote o pokojnicima i čekali svoj red na zvonjenje. Za to vrijeme žene su u svojim kućanstvima uz upaljene svijeće molile krunicu. »Zvonjenje u spomen na pokojnike iz familije na dan Svih svetih je jedan od običaja Surčinaca Hrvata koji se na ovim prostorima održao od davnina do danas, a vjerojatno su ga naši preci donijeli sa sobom u XVIII. stoljeću, kada su iz Like došli u Surčin. Za nas je to svečani čin kada se s ljubavlju sjećamo naših najbližih. Trojica muškaraca zvone po nekoliko puta tijekom večeri. Posljednjih godina su nam se pridružile i žene. To su žene koje u obitelji nemaju muškarce. Tijekom zvonjenja, muškarci se u vjeronaučnoj dvorani druže uz priče o pokojnicima, a sada već tradicionalno vinari te večeri donose vino koje zajedno degustiramo«, kaže župljanin **Josip Čačić**.

Na Dušni dan u sumrak sveta misa je kao i prethodnih godina održana u kapeli na groblju, gdje su vjernici molili za svoje pokojne. Ispisujuću knjigu *Surčin kroz povijest*, župnik u Surčinu **Marko Kljajić** nije otkrio podatak kada je zaživio taj običaj. Ali ono što je sigurno jest da seže u daleku povijest, da je običaj jedinstven i da ga u sve većem broju prihvaćaju i mladi župljani. S. D.

U susret blagdanu

Sv. Nikola Tavelić

Prvi hrvatski svetac, franjevac i mučenik sv. **Nikola Tavelić** rođen je u plemićkoj obitelji oko 1340. godine u Šibeniku, a umro je u Jeruzalemu 14. studenoga 1391. godine.

Franjevcem je postao u gradu Bribiru, a oko 1365. zaređen je za svećenika i kao misionar pošao je u Bosnu oko 1372. godine, gdje je djelovao među bogumilima. Nakon 12 godina misijskog djelovanja u Bosni, 1384. skupa s fra **Deodatom** i fra **Petrom** iz Narbonne (Francuska) i fra **Stjepanom** iz Cunea (Italija) prešao je u Palestinu.

U spisima o sv. Nikoli piše kako je jednom prigodom, skupa s družinom, došao do islamskog vjerskog službenika u Omarovoj džamiji u Jeruzalemu s namjerom da ga uvjeri u ispravnost kršćanske vjere. Kadiju je to razbjesnilo, na što im je zaprijetio smrću, no budući da ih ni prijetnja smrću nije odvratila od vjere, kadija je prijetnju ostvario, osudivši ih na smrt. Okolni muslimani su tada napali Nikolu Tavelića i prijatelje. Zlostavljali su ih tri dana, a onda je kadijinu presudu potvrdio i građanski sud, nakon čega je okolni svijet mačevima sasjekao Tavelića i drugove i bacio ih na lomaču.

Sva četverica su podnijela mučeničku smrt u Jeruzalemu pred Vratima Jafe. Izvršenju smrtne kazne bio je nazočan i fra **Gerard Chelvet**, gvardijan samostana sv. Spasa na Sionu, uz Dvoranu Posljednje večere. On je s fra **Martinom Šibenčaninom** opisao njihovu mučeničku smrt i izvješća poslao u Vatikan, Leipzig, Šibenik i drugdje. Odmah su ih u Europi počeli slaviti kao mučenike (od 14. studenoga 1391.), osobito u Šibeniku. Papa **Lav XIII.**

odobrio je Nikolino štovanje 1889. godine na molbu šibenskog biskupa **J. Fosca**. Između dva svjetska rata raširilo se Nikolino štovanje, a rad na kanonizaciji je sretno završen i papa **Pavao VI.** proglasio ga je svetim u Rimu, 21. lipnja 1970. godine.

U čast sv. Nikole Tavelića podignute su crkve i oltari u Hrvatskoj i po svim kontinentima, a pisci i umjetnici ovjekovječili su njegov lik. Godine 1937. hrvatski katolici podigli su mu oltar u Jeruzalemu unutar češke kapelice na obronku Maslinske gore. Danas tu kapelicu više nije moguće posjetiti, jer se nalazi unutar diplomatskog sjedišta delegata Svete stolice za Jeruzalem.

Njegov blagdan slavi se 14. studenoga.

Priredila: Ž. V.

Svi Sveti u Sonti

Srebrni jubilej Zvonika

Uredništvo katoličkog mjesečnika *Zvonik* u nedjelju, 17. studenoga, obilježiti će srebrni jubilej postojanja i izlaženja svečanom misom u crkvi sv. Roka u Subotici, s početkom u 17 sati. Nakon zahvale Bogu, bit će pripređena i svečana akademija u

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Smrt nije kraj, nego prijelaz

Smrt je za ljude velika tajna i zato je se boje. Taj strah pokušavaju prevladati tako što o njoj ne pričaju. Iako znaju da joj ne mogu umaći, ljudi je žele po svaku cijenu odgoditi; zato sva nastojanja da čovjek što duže ostane mlad. No, strah od smrti može se usko vezati uz nedostatak vjere. Istina, iz vlastitog iskustva čovjek o njoj ne može imati nikakva znanja, ali vjera nas uči o tome što nas poslije smrti čeka i upravlja čovjeka kako da živi da bi nakon nje baštini Božje kraljevstvo.

nitosti života koje su vrijedile na ovome svijetu. Za saduceje uskrsnuće je bilo nastavak istog života kao i prije smrti, no Isus nas uči da nakon smrti nastavlja živjeti ljudska duša, jer ona je besmrtna, a ne tijelo. Čovjek kroz umiranje tijela prelazi u jednu drugu stvarnost, a kada dođe vrijeme uskrsnuća čovjek će uzeti preobraženo tijelo koje izmiče ovozemaljskim zakonima, baš kao što se dogodilo Isusu kada je uskrsnuo.

Saducejska zabluda

Snaga vjere očituje se upravo u tome da prihvatimo ono što izmiče našim spoznajama, a život nakon smrti upravo spada u tu kategoriju. Tako saduceji koji pristupaju Isusu da ga iskušaju, kroz postavljeno pitanje očituju manjkavost svoje vjere. U svijetu prolaznog u kojem živimo teško je povjerovati i prihvatiti da nešto traje vječno, osobito ljudski život. Čovjek nakon smrti nastavlja živjeti, istina drugačije, ali smrt nije nikakav kraj, već prijelaz iz ovog u novi život. U Isusovo vrijeme često su se vodile polemike oko toga, a baš su saduceji kao vjerska skupina odbacivali mogućnost postojanja vječnog života. Oni ne pristupaju Isusu kako bi raspravljali o ovom vjerskom pitanju, nego čvrsto se držeći svojih uvjerenja misle da ga uvlače u zamku. Drže da primjer koji navode jasno potvrđuje njihovu pretpostavku. Naime, u Mojsijevom zakonu stoji da čovjek kojemu je brat umro bez djece mora s njegovom udovicom podignuti svome bratu potomstvo (usp. Pnz 25,5). Kako bi ovaj propis učinili dokazom za svoja uvjerenja oni govore o sedmero braće koji su umirali jedan nakon drugog, a žena ni s jednim nije imala potomstva (usp. Lk 20,29-31). Tu je potvrda njihove nevjere u uskrsnuće, jer ako bi ga bilo, kojemu bi od sedmerice braće o uskrsnuću ona pripala.

No, Isus ovaj, za njih tako siguran dokaz o nepostojanju vječnog života, koristi kako bi im dokazao upravo suprotno. On ne ulazi u rasprave, niti traži argumente kojima bi im dokazao kako njihovo vjerovanje nije ispravno nego im želi otvoriti oči za dvije potpuno različite stvarnosti prije i poslije smrti. Čovjek u vječnosti ne živi u tijelu, stoga živi slično anđelima, dakle za njega ne vrijede više zako-

Rođeni smo za vječnost

Vjera suvremenog čovjeka najčešće se spotiće o pitanje vječnoga života. Saduceji su pripadali jednom vjerskom naslijeđu koje je odbacivalo vjeru u uskrsnuće, nasuprot nas koji baštinimo kršćansku vjeru već stoljećima. Ipak, pitanje uskrsnuća i života nakon smrti za mnoge je neprihvatljivo. O tome se izbjegava pričati i razmišljati, jer nema dovoljno vjere u ljudima da smrt nije kraj nego samo prijelaz iz prolaznog u neprolazno. Da je tako potvrđuje i način života modernog čovjeka. Sve je usmjereno na materijalno, na uživanje i uspjeh. Čovjek se najviše trudi oko toga da na zemlji uživa, o vječnosti ne misli. Svaka pomisao na žrtvovanje i odricanje mu je odbojna, a upravo to je ono što se traži da bi zavrijedili vječnost.

Tako se odgajaju i nove generacije. Ne usmjerava ih se na život koji vodi u nebo nego na život koji se smatra uspješnim u materijalistički usmjerenom društvu, a takva dva načina života su posve suprotna. O smrti se ne govori, jer to izaziva nelagodu i strah, a takvi osjećaji su posljedica čovjekove slabe vjere.

No, Isusova smrt i uskrsnuće za nas trebaju biti dovoljan znak da umrijeti ne znači nestati nego nastaviti živjeti. Sa smrću prestaje samo bol i muka ovoga svijeta, a nastavlja se vječna radost kod Boga. Zato ovu prolaznost ne treba doživljavati kao vječnost da na taj način ne bi vječnost izgubili nego u njoj živjeti tako da vječnost zavrijedimo. Potrebno je prije svega osnažiti vjeru u Božju ljubav koja nas nije stvorila samo da bismo se patili u ovome svijetu prolaznosti nego da bismo živjeli s njim u njegovom kraljevstvu. Stoga molimo za snažnu vjeru i živimo za vječnost.

Ana Hodak

Velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici, s početkom u 19 sati. *Zvonik* su osnovali svećenici Hrvati Subotičke biskupije 19. rujna 1994. godine u Baču u sjeni zvonika franjevačke crkve iz XIII. stoljeća, te se i danas taj zvonik simbolično nalazi u logou ovog mjesečnika. Prvi broj *Zvonika* izašao je u studenome iste godine, a ovoga mjeseca će iz tiska izići 300. broj. Aktualni izdavač je Katoličko društvo *Ivan Antunović*.

Ž. V.

U susret blagdanima

- 8. studenoga – Gracije Kotorski, Bogdan
- 9. studenoga – Posveta Leterske bazilike
- 11. studenoga – Martin biskup
- 14. studenoga – Nikola Tavelić
- 16. studenoga – Margareta Škotska
- 19. studenoga – Elizabeta Ugarska
- 22. studenoga – Cecilija
- 24. studenoga – Krist Kralj
- 25. studenoga – Katarina Aleksandrijska
- 30. studenoga – Andrija apostol

Stoljeće Družbe Kćeri milosrđa

Stopama ljubavi

Večer svetaca je bila posvećena blaženoj Mariji Propetog Isusa Petković, utemeljiteljici Družbe Kćeri milosrđa koja slavi stotu obljetnicu osnutka * U programu su osim subotičke djece sudjelovala i djeca iz Blata s Korčule

U oči blagdana Svih svetih u Subotici je sedmi puta održan Hollywin – Večer svetaca, koja je i ove godine do posljednjeg mjesta ispunila dvoranu HKC-a Bunjevačko kolo. Večer svetaca je bila posvećena blaženoj Mariji Propetog Isusa Petković, utemeljiteljici Družbe Kćeri milosrđa koja slavi stotu obljetnicu osnutka. Naime, Družba Kćeri milosrđa Trećega samo-

stanskog reda sv. Franje započela je proslavu jubilejske godine na svetkovinu sv. Franje, 4. listopada svečanim euharistijskim slavljem i proglasom vrhovne predstojnice Družbe s. M. **Cristine Orsillo** u Blatu na Korčuli.

Kćeri milosrđa

Program su zajedničkim nastupom otvorila djeca iz vrtića *Marija Petković-Sunčica*, vjeroučenici župe sv. Roka u Subotici te djeca iz Blata, rodnog mjesta blaženice. O povijesti Družbe sestara Kćeri milosrđa uz prezentaciju govorila je s. **Jasna Crnković**, koja je rodom iz Subotice. Također, ona je ovom prilikom govorila i o uključivanju vjernika laika u djelovanje i karizmu ove Družbe, osobito o najnovijoj inicijativi u koju bi bili uključeni vjernici laici, a koja nosi naziv *Poslanici milosrđa*. Od osnutka ovoga samostanskog reda, pa sve do danas Družba je vezana za naše prostore i naš narod, a našim stazama je

koračala i sama blaženica, koja je dolazila na plodne slavonske i vojvođanske njive, po hranu za siromašnu djecu u Blatu. Davne 1923. godine **Marija Petković** je u Suboticu dovela svoje sestre iz ovoga samostanskog reda koje su vodile sirotište za djecu *Kolijevka*, a valja spomenuti i da je prvi samostan osnovan u Blatu na Korčuli, a drugi u Subotici.

Družba živi karizmu milosrđa pronoseći milosrđe Nebeskog Oca u radu s djecom i mladima, te sestre rade i s odraslima kroz odgojno-obrazovni i župni apostolat, osobito sa starima i bolesnima promičući dostojanstvo ljudske osobe. Veliku pozornost Družba obraća na znakove vremena i potrebe Crkve.

Blaženici u čast

Tijekom večeri, u izvođenju djece iz župe sv. Roka iz Subotice, izveden je kratki šaljivi skeč *Magarac u misijama na Đurđinu*, dok su lutkarsku predstavu *Stopama ljubavi* koja govori o životnom putu blažene Marije Petković i osnivanju Družbe *Kćeri milosrđa* izvela djeca iz Blata. Djecu je pripremila i dovela u Suboticu katehista i orguljašica župe Svih svetih u Blatu, s. **Julijana Beretić**.

Hollywin u Subotici su prije sedam godina pokrenuli mladi subotičke župe Marija Majka Crkve s ciljem da se vjernici Subotičke biskupije odupru sve napadnijem širenju *Noći vještica* u svojoj sredini. Svake godine do sada *Večer svetaca* je bila posvećena nekom svecu, te su u programu sudjelovala djeca i mladi pojedinih subotičkih župa. Ove godine organizacija je povjerena sestrama *Kćeri milosrđa* u Subotici na čelu sa s. **Silvanom Milan** kao i odgojiteljicama subotičkog vrtića koji nosi ime blaženice. Na ovaj način organizatori su povezali Suboticu i Blato, a sve u čast blaženoj Mariji Petković.

Ž. V.

RECEPT NA TACNI

Neodoljivi kuglof

Kada je uvod priče o kuglofu u pitanju, bojim se priče velikih razmjera. U kratkim crtama, mama ga je često spremala, a ja sam ga do sada možda dva puta kušala. I svidio mi se. Ali nikad se nije razvila neka osobita povezanost niti ljubav između kuglofa i mene. Dalje, oduševljena sam kako izgleda kuglof i kakvu atmosferu pravi na stolu na kojem se nalazi. Malo mi miriše i na Božić, moj omiljeni blagdan, zrači toplinu i izgledom i mirisima. Pri pripremi daje prostora za kreativnost, jer je otvoren za sve sastojke i zapravo ne znam zašto se mi nismo zavoljeli. Kuglof i ja. Prije dvije godine, za rođendan, jedna prijateljica mi je donijela kuglof i bio je predivan i preukusan. Sočan, zavodljiv, ma preukusan. Često ga se sjetim u posljednje vrijeme i kada sam u prodavaonici ugledala kalup za kuglof, sve je bilo jasno.

U nizu ću birati po sljedećim parametrima: jednostavna priprema, miris na fino, slatko i neodoljivo i ako može bez brašna. Zapravo, najveći problem su mi ta brašna, jer ih izbjegavam, pogotovo bijelo, a kuglof jesu šećer i brašno. Kada budem pripremala za više ljudi, praviti ću i brašnjave, ovog puta udovoljavam isključivo sebi i svom tijelu.

Potrebno: 350 g datulja / 1 naranča / 75 g maslaca / 150 g crne čokolade / 4 žlice kakaa / 5 jaja / 1 žličica sode bikarbone / 300 g mljevenih lješnjaka.

Postupak: datulje očistiti od koštica, usitniti i staviti u zdjelu. Zaliti ih sokom od naranče i dodati im naribanu koru od naranče, te ostaviti preko noći da odstoji. Razdvojiti bjelanjke od žumanjaka, pa bjelanjke umutiti s prstohvatom soli u bijeli čvrst snijeg. U blenderu samljati smjesu s datuljama, dodati im žumanjke, kakao i sodu bikarbonu i sve dodatno izblendirati. Rastopiti čokoladu i maslac na pari, pa ih malo prohladiti, pomiješati sa smjesom u blenderu, dodati tome mljevene lješnjake i polako miješati uz dodavanje umućenih bjelanjaka. Kada je smjesa sjedinjena, prebaciti je u kalup nauljen i posut kakaom. Pećnicu zagrijati na 180 Celzija. Kuglof peći sat vremena.

Ova poslastica bi mogla nositi naziv zdravi slatkiš ili slatko uživanje bez griže savjesti. Dobar tek!

Gorana Koporan

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Pokrajinsko tajništvo za
obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice

Bulevar Mihajla Pupina 16, 21000 Novi Sad
T: +381 21 487 40 35, +381 21 487 43 30
ounz@vojvodina.gov.rs
vojin.jovancevic@vojvodina.gov.rs
gorana.kukobat@vojvodina.gov.rs
KLASA: 128-17-3-1/2019-01
DATUM: 1. studenoga 2019. godine

Na temelju članka 15. Pokrajinske skupštinske odluke o pokrajinskoj upravi (*Sl. list APV*, br. 37/2014, 54/2014 – drugi propis, 37/2016, 29/2017 i 24/19), članka 6. stavak 3. Pokrajinske skupštinske odluke o utemeljenju nagrade Autonomne Pokrajine Vojvodine i pokrajinskih priznanja (*Sl. list AP Vojvodine*, br. 54/2018), članka 4. i članka 5. stavak 2. Pokrajinske uredbe o postupku za dodjelu pokrajinskih priznanja (*Sl. list AP Vojvodine*, br. 6/2019), Zaključka Povjerenstva za dodjelu nagrade Autonomne Pokrajine Vojvodine i pokrajinskih priznanja broj: 137-404-87/2019-04 od 30. listopada 2019. godine, Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice upućuje

JAVNI POZIV

za podnošenje prijedloga za dodjelu pokrajinskog priznanja u području obrazovanja – Priznanje *Đorđe Natošević*

Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice upućuje javni poziv svim zainteresiranim predškolskim ustanovama, osnovnim i srednjim školama, odgojiteljima u predškolskim ustanovama, nastavnicima u osnovnim i srednjim školama i pedagozima i psiholozima u ovim ustanovama sa sjedištem na teritoriju Autonomne Pokrajine Vojvodine da se prijave za Priznanje *ĐORĐE NATOŠEVIĆ*, koje se dodjeljuje za iznimne rezultate postignute u 2018. godini u odgojno-obrazovnom radu.

Pravo predlaganja kandidata za dodjelu pokrajinskog priznanja u području obrazovanja imaju pravne i fizičke osobe.

Pravo na pokrajinsko priznanje ima fizička ili pravna osoba s prebivalištem, odnosno sjedištem na teritoriju Autonomne Pokrajine Vojvodine.

Prijedlog se dostavlja u pisanoj formi s obrazloženjem, podacima o kandidatu i rezultatima njegovog rada postignutim u 2018. godini.

Uz prijedlog, dostavlja se i odgovarajuća dokumentacija, koja se poslije odlučivanja o dodjeli pokrajinskog priznanja ne vraća predlagatelju.

Odluku o dodjeli pokrajinskog priznanja donosi Povjerenstvo za dodjelu nagrade Autonomne Pokrajine Vojvodine i pokrajinskih priznanja.

Podnositelji prijedloga obvezno dostavljaju sljedeću POTREBNU DOKUMENTACIJU:

1. Formular – prijedlog za dodjelu pokrajinskog priznanja u području obrazovanja – Priznanje *ĐORĐE NATOŠEVIĆ*, koje se dodjeljuje za iznimne rezultate postignute u odgojno-obrazovnom radu - preuzima se sa site-a www.puma.vojvodina.gov.rs
2. presliku osobne iskaznice, odnosno očitane osobnu iskaznicu za kandidata koji je fizička osoba, odnosno izvadak iz odgovarajućeg registra za pravnu osobu, kao dokaz da je kandidat s prebivalištem, odnosno sjedištem na teritoriju Autonomne Pokrajine Vojvodine,
3. presliku potvrde o poreznom identifikacijskom broju – PIB-u – za pravne osobe,
4. dokaz o postignutim rezultatima u području obrazovanja u 2018. godini,
5. profesionalni životopis i
6. preslike NAJZNAČAJNIJIH nagrada i priznanja.

Rok i način dostavljanja prijedloga: Javni poziv za podnošenje prijedloga za dodjelu pokrajinskog priznanja u području obrazovanja – Priznanje *Đorđe Natošević* traje do 10. studenoga 2019. godine. Prijedlozi se dostavljaju poštom preporučeno s naznakom »Javni poziv za podnošenje prijedloga za dodjelu pokrajinskog priznanja u području obrazovanja – Priznanje *Đorđe Natošević*«, Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice, Bulevar Mihajla Pupina 16, 21000 Novi Sad.

Pokrajinsko priznanje u području obrazovanja – Priznanje *Đorđe Natošević* dodjeljuje se 25. studenoga 2019. godine.

Pokrajinsko priznanje dodjeljuje se u vidu diplome i u novčanom neto iznosu od 100.000 dinara s pripadajućim porezima i doprinosima.

NAPOMENA: Prijedlozi koji su podnijeti u javnom pozivu objavljenom dana 5. rujna 2019. godine uzimaju se u razmatranje prilikom donošenja jedinstvene odluke Povjerenstva za dodjelu nagrade Autonomne Pokrajine Vojvodine i pokrajinskih priznanja i nije ih potrebno ponovo dostavljati.

Dodatne informacije mogu se dobiti u Pokrajinskom tajništvu za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice putem telefona 021/487-4035, 021/487-4330 ili putem elektroničke pošte: vojin.jovancevic@vojvodina.gov.rs ili gorana.kukobat@vojvodina.gov.rs

POKRAJINSKI TAJNIK, Mihály Nyilas

Republika Srbija
 Autonomna Pokrajina Vojvodina
 Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i
 nacionalne manjine – nacionalne zajednice
 Bulevar Mihajla Pupina 16, 21000 Novi Sad
 T: +381 21 487 4905
 ounz@vojvodina.gov.rs
 KLASA: 128-17-5-1/2019-05
 DATUM: 1. studenog 2019. godine

Na temelju članka 15. Pokrajinske skupštinske odluke o pokrajinskoj upravi (*Sl. list APV*, br. 37/2014, 54/2014 – drugi propis, 37/2016, 29/2017 i 24/19), članka 6. stavak 3. Pokrajinske skupštinske odluke o utemeljenju nagrade Autonomne Pokrajine Vojvodine i pokrajinskih priznanja (*Sl. list AP Vojvodine*, br. 54/2018), članka 4. i članka 5. stavak 2. Pokrajinske uredbe o postupku za dodjelu pokrajinskih priznanja (*Sl. list AP Vojvodine*, br. 6/2019), Zaključka Povjerenstva za dodjelu nagrade Autonomne Pokrajine Vojvodine i pokrajinskih priznanja klasa: 137-404-87/2019-04 od 30. listopada 2019. godine, Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice upućuje

JAVNI POZIV

za podnošenje prijedloga za dodjelu pokrajinskog priznanja u području ljudskih i manjinskih prava – Priznanje *LJUDEVIT MIČATEK*
 Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice upućuje javni poziv svim zainteresiranim pravnim i fizičkim osobama sa sjedištem na teritoriju Autonomne Pokrajine Vojvodine, za angažiranje i postignute rezultate u području zaštite ljudskih i manjinskih prava, unaprjeđenja tolerancije, jednakosti i ravnopravnosti – Priznanje *LJUDEVIT MIČATEK*, koje se dodjeljuje za rezultate postignute u 2018. godini.

Pravo predlaganja kandidata za dodjelu pokrajinskog priznanja u području ljudskih i manjinskih prava imaju pravne i fizičke osobe.

Pravo na pokrajinsko priznanje ima fizička ili pravna osoba s prebivalištem, odnosno sjedištem, na teritoriju Autonomne Pokrajine Vojvodine.

Prijedlog se dostavlja u pisanoj formi s obrazloženjem, podacima o kandidatu i rezultatima njegovog rada postignutim u 2018. godini.

Uz prijedlog, dostavlja se i odgovarajuća dokumentacija, koja se poslije odlučivanja o dodjeli pokrajinskog priznanja ne vraća predlagачu.

Odluku o dodjeli pokrajinskog priznanja donosi Povjerenstvo za dodjelu Pokrajinske nagrade i pokrajinskih priznanja.

Podnosiocima prijedloga obvezno dostavljaju sljedeću POTREBNU DOKUMENTACIJU:

1. formular – prijedlog za dodjelu pokrajinskog priznanja u području ljudskih i manjinskih prava – Priznanje *LJUDEVIT MIČATEK*, koje se dodjeljuje za iznimne rezultate postignute u području ljudskih i manjinskih prava – preuzima se s internetske stranice www.puma.vojvodina.gov.rs,

2. preslika osobne iskaznice, odnosno očitana osobna iskaznica za kandidata koji je fizička osoba, odnosno izvadak iz odgovarajućeg registra za pravnu osobu, kao dokaz da je kandidat s prebivalištem, odnosno sjedištem, na teritoriju Autonomne Pokrajine Vojvodine;

3. presliku potvrde o poreznom identifikacijskom broju – PIB-u – za pravne osobe;

4. dokaz o postignutim rezultatima u području ljudskih i manjinskih prava u 2018. godini;

5. profesionalna biografija;

6. preslike NAJZNAČAJNIJIH nagrada i priznanja.

Rok i način dostavljanja prijedloga: Javni poziv za podnošenje prijedloga za dodjelu pokrajinskog priznanja u području ljudskih i manjinskih prava – Priznanje *Ljudevit Mičatek* traje do 10. studenog 2019. godine. Prijedlozi se dostavljaju poštom preporučeno s naznakom »Javni poziv za podnošenje prijedloga za dodjelu pokrajinskog priznanja u području ljudskih i manjinskih prava – Priznanje *Ljudevit Mičatek*«, Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice, Bulevar Mihajla Pupina 16, 21000 Novi Sad.

Pokrajinsko priznanje u području ljudskih i manjinskih prava – Priznanje *Ljudevit Mičatek* dodjeljuje se 10. prosinca 2019. godine.

Pokrajinsko priznanje dodjeljuje se u vidu diplome i u novčanom neto iznosu od 100.000 dinara s pripadajućim porezima i doprinosima.

NAPOMENA: Prijedlozi koji su podneseni u javnom pozivu objavljenom dana 5. rujna 2019. godine uzimaju se u razmatranje prilikom donošenja jedinstvene odluke Komisije o dodjeli pokrajinskog priznanja i nije ih potrebno ponovo dostavljati.

Dodatne informacije mogu se dobiti u Pokrajinskom tajništvu za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice preko telefona 021/487-4905, ili putem elektroničke pošte: erih.sedlar@vojvodina.gov.rs

POKRAJINSKI TAJNIK, Mihály Nyilas

Životinje i zima

Baš kao i ljudi, i životinje se pripremaju za zimu i to, mogli bismo reći, puno ozbiljnije. Iako je vani vrijeme još uvijek jesensko, pa čak i toplije, doći će i oni hladniji dani kada životinje više neće moći lako pronalaziti hranu. Da bi preživjele zimu, trebaju se dobro pripremiti. Neke od njih prespavaju

zimu, a taj duboki san naziva se hibernacija. Tim životinjama treba vrlo malo hrane, a nekim niti ne treba.

Sigurna sam da znate da je najpoznatiji »zimski spavač« medvjed, no on nije jedini. Zimu prespavaju i tvorovi, neke vrste šišmiša i žaba, pa čak i zmije i neki kukci i ribe.

Životinje koje ne spavaju zimski san teško pronalaze hranu, a velika većina njih je već pripremila svoju »zimnicu« u kore drveća i zimska skrovišta.

Dobro je poznato da ptice selice odlete u toplije krajeve, a one koje ostanu možete pomoći u pronalaženju hrane. Dovoljno je ostaviti im mrvice kruha ili žitarica, pa i lješnjaka i oraha.

Neke životinje ne spavaju zimski san, ali kako bi se zimi zagrijale dobivaju čvršće, gušće i toplije krzno.

Gdje se skrivaju zimske spavalice?

Kukci – Kukce tijekom zime rijetko možemo vidjeti, i to iz razloga jer su skriveni ispod kore panja ili drveta i tamo ostaju tijekom cijele zime.

Medvjed – Iako svi znamo da medvjed već u kasnu jesen odlazi na zimski san, s njime treba biti oprezan. U svom brlogu je dobro skriven, ali ima lagan san i zna ustati prošetati, pa čak i nešto pojesti, a onda se ponovno vraća u svoju zimsku postelju.

Vjeverice – Male okretnе životinje, pufnastog repa tijekom jeseni marljivo su sakupljale plodove i punile njima svoja skrovišta, upravo iz razloga da kada se zimi probude imaju što jesti. Za-

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU DA NIJE POTREBNA IZRADA STUDIJE PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

za projekt »Izgradnja nadstrešnice za odlaganje opasnog i neopasnog otpada«, na katastarskoj parceli 33964/1, KO Donji grad, Subotica, Batinska br. 94 (46.081346°, 19.639441°) nositelja projekta poduzeća »BAMA« d.o.o., Subotica, Matije Korvina br. 17.

Zainteresirana javnost ima pravo žalbe u roku od 15 dana od dana objavljivanja obavijesti u sredstvima informiranja. Tekst rješenja se u cijelosti može preuzeti na internet adresi:

http://www.subotica.rs/documents/zivotna_sredina/Resenja/501-243-2019.pdf

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Grad Subotica
GRADSKA UPRAVA
Broj: IV-13-111-1-34/2019
Dana: 05. 11. 2019.
24000 Subotica
Trg slobode 1
Tel.: 024-636-101
MUD/SU

Na temelju članka 102. stavak 2. i 3. Zakona o zaposlenima u autonomnim pokrajinama i jedinicama lokalne samouprave (*Službeni glasnik RS* br. 21/2016, 113/2017 i 95/2018) i na temelju članka 35. Odluke o Gradskoj upravi Grada Subotice (pročišćen tekst) (*Službeni list Grada Subotice* broj 18/17 i 30/17), načelnica Gradske uprave objavljuje

OBAVIJEST O JAVNOM NATJEČAJU

Obavještavaju se svi zainteresirani kandidati da je Gradska uprava grada Subotice dana 08. 11. 2019. raspisala javni natječaj za popunu slobodnog izvršiteljskog radnog mjesta.

Natječaj je objavljen na internetskoj stranici Grada Subotice http://www.subotica.rs/index/pagelist/lg/hr/id_page_node/63

NAČELNICA GRADSKE UPRAVE
Marija Ušumović Davčik, master pravnica

nimljivo je da imaju nekoliko skrovišta jer po prirodi zaboravljaju, te se tako tijekom zime sjete bar nekog od tajnih mjesta.

Jež – Tijekom zime nećete vidjeti ni ježa. On ima zanimljiv način pripremanja zime. Ljeti se udeblja dvostruko više od svoje ustaljene težine, te se sakrije u svoju kućicu u zemlji koja je obložena starim lišćem, mahovinom i travom.

Žabe – Zimski san spavaju i žabe i to tako da se zavuku u mulj na dnu jezera. Vjerovali ili ne, žabe se ako je jako, jako hladno mogu čak i zalediti. Kad otopli, i one se jednostavno odlede. Za to vrijeme one dišu preko kože. Ovu mogućnost imaju i zmiје i gušteri, jer oni mijenjaju tjelesnu temperaturu u zavisnosti od staništa.

Ribe – Zimski san spavaju i ribe. Kako? Vrlo jednostavno. Zavuku se u jatima duboko u mulj ili leže na dnu mora, jezera ili rijeka. Među ribama som je najveća spavalica. Na zimski počinak kreće već početkom listopada, a budi se u proljeće, tijekom travnja.

Danas Pokrajinska smotra recitatora

Vjerujem da su svi natjecatelji već spremni i da je prisutna jedino ona mala pozitivna trema, jer danas, 8. studenoga, u čitaonici Gradske knjižnice Subotice, s početkom u 10 sati, bit će održana smotra recitatora za učenike osnovnih i srednjih škola. Svi oni govorit će na hrvatskom jeziku, kao i na dijalektima: bunjevačkoj i šokačkoj ikavici, a kako smo i navikli, oni najbolji bit će i nagrađeni. No, o tome više u narednom broju.

ZOVEM SE: Ivona Stantić
IDEM U ŠKOLU: OŠ Matko Vuković u Subotici, 6. razred
IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI: idem na balet
VOLIM: knjige, crtane filmove, ljetu, životinje i putovanja
NE VOLIM: bube, svađu, nepravdu i dvolične ljude
U SLOBODNO VRIJEME: volim čitati, crtati i pisati neku svoju izmišljenu knjigu
NAJ PREDMET: tjelesno, glazbeno i likovno
KAD ODRASTEM ŽELIM BITI: odgojiteljica – dadilja

KOD GLAVNE POŠTE
Too Optika
 Subotica
 551-045
 25 YEARS
 Srebrna akcija!

<p>Mijenjam stan u Pančevu, jednosoban od 30 m², III. kat bez grijanja blizu centra za sličan uz morsku obalu Istre. Tel: 065/689-35-47.</p>	<p>U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel: 025 544-92-20; 064 280-84-32.</p>	<p>Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (<i>Sl. glasnik RS</i> br. 135/04 i 36/09) objavljuje:</p> <p>OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU DA NIJE POTREBNA IZRADA STUDIJE PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ</p> <p>za projekt »VODOVODNA MREŽA DUŽ NOVOSADSKOG PUTA I NA MUŠKOM ŠTRANDU NA PALIČU«, na katastarskim parcelama 1602/4, 1601/1, 1608/1, 1612/75, 1573/2, 1573/22, 1573/10, 1570/1, 1562, 1560/2, 1550/3, 1405/1, 1397/6, 1397/3, 1397/4 i 1411 KO Palić, nositelja projekta JKP »VODOVOD I KANALIZACIJA« SUBOTICA, Trg Lazara Nešića br. 9/a.</p> <p>Zainteresirana javnost ima pravo žalbe u roku od 15 dana od dana objavljivanja obavijesti u sredstvima informiranja. Tekst rješenja se u cijelosti može preuzeti na internet adresi:</p> <p>http://www.subotica.rs/documents/zivotna_sredina/Resenja/501-266-2019.pdf</p> <p>http://www.subotica.rs/documents/zivotna_sredina/Resenja/501-266-2019.pdf</p>
<p>Starija kuća (4 sobe, ručao, 2 kupaone, kuhinja, ostava) + sporedna zgrada (ljetna kuhinja, soba, kupaona) se prodaje ili mijenja za stan ili kuću u Zagrebu (centar). Tel.: 024 754760 ili 064 2394757.</p>	<p>Prodaje se kuća na kat s dva trosobna stana, 210 m², plac 650 m², Subotica, Mali Radanovac, s kompletnom infrastrukturom, plinom, dva strujna brojlara legalizirana. Informacije na tel.: 024-546-061.</p>	
<p>Prodajemo lijepu kuću u Subotici, 145 m², dvije terase, dvije garaže, svi priključci, bazen, legalizirano, može zamjena za manji dvosoban stan, plus doplata. Tel.: 024-456-12-05.</p>	<p>Prodaje se kuća u centru sela Golubinci, Šimanovačka 14, na parceli 796 K. O. Golubinci koja s parcelom 797 čini jednu cjelinu – plac u građevinskom području, ukupne površine 25a i 14m². Dragan 063-509-902.</p>	
<p>Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga. Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.</p>	<p>Prodaje se poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci površine 42 a i 73 m², parcela broj 7138 K.O. Golubinci. Dragan 063-509-902.</p>	
<p>Prodaje se kuća na kat, plac 650 m², kuća 210 m², velika garaža, kotlarnica, 3 prostorije 5x4, ljetna kuhinja i za ogrjev. Dva trosobna stana – 6 soba, 2 kuhinje, 2 kupaone, 2 ostave, etažno grijanje i plin, KDS, telefon, interfon, parket sobe, pločice ostalo, autobus br. 16 Mali Radanovac, Subotica. Može zamjena po dogovoru. Tel.: 061 2323223.</p>	<p>Prodaje se elevator, plug leopard dvobrazni, špediter, auto lada samara (i krovni nosač i auto prikolica trabanta), motor. Tel.: 024/528-682.</p>	
<p>Prodaje se kamionska prikolica registrirana za traktor s atestom 14 t, »Regent« trobrazdni plug, obrtač i sijalica »Olt Gama 18« s lulama 2,25. Tel.: 024/532-570.</p>	<p>Roleri i starinska kolijevka, ormari, kreveti, virangoši, stol, stolice, bunjevačka ruha, marama, pregače i sl. Tel.: 024/532-570.</p>	
<p>Prodajem salaš na Mirgeškom putu, 4 km od grada, nova gradnja, sve od čvrstog materijala, trofazna struja, bunar 50 m, dvije kupaonice, tri štale, svinjci, dvije garaže. Tel.: 064 247-09-49.</p>	<p>Izdajem apartman u Šantićevoj ulici u Subotici. Tel.: 063/865-55-96.</p>	
<p>Primam u radni odnos zubnog tehničara s iskustvom u Županji, R. Hrvatska. Smještaj osiguran. Informacije na tel.: 00385-95-366-17-67.</p>	<p>Dvobrazni plug 14, roleri, bunjevačka ruha, papuče, marama i slično, starinska kolijevka. Tel.: 024/528-682.</p>	
<p>Prodaje se građevinska parcela površine 844 m² za gradnju stambenog objekta, Mali Radanovac, Ulica Heroja Pinkija. Tel.: 063/551-871.</p>	<p>Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pripomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.</p>	
	<p>Izdajem garsonjeru u centru Subotice. Tel.: 065 6081194.</p>	

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji VAŽI DO 12. 11. 2019.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga CroArt prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge.

Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC *Bunjevačko kolo*, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

AKCIJA!

SG

internet

već od **649** din

TIPPNET
SUBOTICA KARAOKEV PUT 2 TEL: 024/555765
WWW.TIPPNET.RS

Tavankutski Gubec na Dubravskim susretima u Aladinićima (BiH)

Posjet sunarodnjacima u Hercegovini

U Aladinićima, selu nadomak Stolca (BiH), smještenom u srcu plodne dubravske zaravni, 1. studenoga obilježen je blagdan Svih svetih. U sklopu ovoga blagdana mjesno društvo HKUD *Dubrava* organiziralo je jubilarnu XX. međunarodnu smotru folklora i pjevačkih skupina pod nazivom *Dubravski susreti*, na kojoj je sudjelovala i jedna hrvatska udruga iz Srbije – HKPD *Matija Gubec* iz Tavankuta.

Smotra je otvorena mimohodom sudionika. Nakon mimohoda brojna kulturno-umjetnička društva te vokalne skupine predstavili su se svojim plesovima, pjesmama i običajima. Nakon kulturnog programa zabava je trajala do kasnih večernjih sati uz domaću grupu *Konoba* i *Slavonske Iole*. Osim lokalnih kulturnih udruga, na smotri su sudjelovali i gosti iz Velike, Nove Gradiške te Raše (Hrvatska) i spomenuti *Gubec* iz Tavankuta.

Posjetitelji ove smotre hrvatskih KUD-ova s velikim su oduševljenjem pratili i pozdravljali Tavankučane na mimohodu ulicama Aladinića, a mladi folklorci iz Bačke su im uzvraćali pjesmom i plesom. Na platou ispred mjesne župe Tavankučani su posjetiteljima prezentirali plesove iz bunjevačke baštine. U trodnevnom posjetu u Hercegovini, koja je djelomice i prapostojbina bunjevačkih Hrvata,

Tavankučani su posjetili Međugorje, Mostar (gdje su posjetili stari-novi most koji je simbol ovog drevnog grada), a posljednjeg dana su posjetili i Općinu Stolac, kojoj Aladinići administrativno i pripadaju, gdje su uz stručnog vodiča obišli grad te vidjeli poznate stečke – srednjovjekovne nadgrobne spomenike.

I. D.

Filip Stipić, tenisač TK *Spartak* iz Subotice

Sezona za pamćenje

Prvi profesionalni poen i dvostruki naslov momčadskih prvaka

Mladi tenisači subotičkog *Spartaka* nedavno su ostvarili veliki uspjeh osvajanjem juniorskog, a ubrzo zatim i seniorskog momčadskog naslova prvaka Srbije. Uspjeh je još veći, s obzirom na to da je seniorski naslov izborni s kompletnom juniorskom postavom, što se nikada prije u povijesti nije dogodilo. Prvu ploču ove najuspješnije mlade tenisačke generacije stasale na terenima u Dudovoj šumi igrao je 17-ogodišnji **Filip Stipić**, jedini aktualni nositelj ATP poena.

»Osvajanje naslova momčadskog prvaka u obje konkurencije svakako je najveći dosadašnji uspjeh ove naše generacije. Svojim igrama i pobjedama, unatoč našoj mladalačkoj dobi, poka-

»Na juniorskom momčadskom prvenstvu smo prvo u polufinalu dobili *Agrimes*, a potom u finalu nakon velike borbe i *Akademiju Živković* iz Niša. Osvajanje juniorskog naslova prvaka države je bio prvi cilj zacrtan na početku ove sezone, a onda je stigao najveći ispit naše generacije, seniorsko momčadsko prvenstvo«, naglašava Filip i nastavlja: »U dogovoru s našim trenerima **Ladislavom Demeterom** i **Veselinom Rakočevićem** odlučeno je kako ćemo bez seniorskih pojačanja pokušati odigrati najbolje kako znamo, jednostavno vjerujući u kvalitetu našeg zajedničkog rada tijekom svih proteklih mjeseci ove natjecateljske godine.«

zali smo svojevrsnu igračku zrelost osobito u finalu seniorskog momčadskog prvenstva protiv favorizirane beogradske *Crvene zvezde*, jedanaestorostrukog uzastopnog prvaka države«, započeo je naš razgovor Filip Stipić, jedan od nekoliko mladih teniskih lavova iz TK-a *Spartak*.

Dva naslova državnog prvaka

Sumirajući dojmove s dva pobjednička momčadska prvenstva države, naš sugovornik se osvrnuo na svoje igre i osobni doprinos u osvajanju dva šampionska naslova.

A vjera u vlastitu kvalitetu i snagu kolektiva koji je satkan od velikog drugarstva svih njegovih članova, finalnom pobjedom protiv *Crvene zvezde* ostvarila je najveći uspjeh ove odlične mlade generacije.

»Sve vrijeme smo vjerovali u sebe i niti jednog trenutka se nismo plašili činjenice kako se na suprotnoj strani nalaze već renomirani, stariji igrači s brojnim ATP poenima na svom kontu, poput **Zekića**, **Bjelice** i **Daljeva**. U tom nezaboravnom susretu smo im svjesno prepustili ulogu favorita dok smo mi igrali našu igru iz seta u set, iz meča u meč i na koncu posve zasluženom trijumfurali ukupnom pobjedom nakon pojedinačnih i dubl partija.«

ATP poen

Osvajanjem duple momčadske krune Filip Stipić je na najljepši mogući način krunisao sezonu u kojoj je stigao, iako tek 17-ogodišnjak, do svog prvog ATP poena.

»Svoj prvijenac za ATP ranking ljestvicu osvojio sam ljetos u Novom Sadu, pobjedom 6:2, 6:3 protiv hrvatskog tenisača **Alena Rogić Hadžalića** u prvom kolu *Futuresa* koji se igrao na tereni- ma TK-a *Meridijane*. Na taj način sam na najbolji način opravdao

dobivenu pozivnicu od Teniskog saveza Srbije, a na zlatiborskom *Futuresu* sam bio gotovo na korak od drugog ATP poena, jer sam u duelu protiv **Jandrića** imao dvije meč lopte koje, na moju veliku žalost, nisam uspio pretvoriti u pobjedu. Ali iskustvo koje sam dobio u ova dva susreta na profesionalnoj sceni umnogome mi je pomoglo u nastavku sezone, te u velikoj mjeri pridonijelo mom doprinosu u osvajanju momčadskih naslova.«

Tenisačka budućnost

Poput svih mladih tenisača, koji su veliki dio svog djetinjstva žrtvovali brojnim treninzima i natjecanjima u mlađim starosnim kategorijama i Filip Stipić, posve logično, ima veliku želju biti profesionalni tenisač.

»Osvajanjem prvog ATP poena uspio sam ostvariti svoj prvi profesionalni cilj, ali to neće biti ništa ukoliko svojim daljnjim igrama ne nastavim pobjeđivati, a samim tim i obraniti stečeno. Svjestan sam kako mi predstoji još mnogo napornog treniranja, a nastojat ću u sljedećim zimskim mjesecima i ojačati svoju muskulaturu, što je važan preduvjet za sljedeću, mnogo zahtjevniju sezonu na profesionalnoj sceni. Nagodinu ću biti osamnaest godina i bilo bi lijepo da svoj ATP konto uvećam s nekoliko novih poena«, istakao je Filip Stipić, trenutačno jedini subotički tenisač s ATP bodom.

D. P.

TK Spartak

Osvajanjem seniorskog momčadskog prvenstva, TK *Spartak* se upisao u povijest kao prvi i jedini teniski klub u državi kojemu je to uspjelo s isključivo juniorskom postavom. Velik je to uspjeh ove mlade generacije iza koje stoji odličan stručni rad trenera Ladislava Demetera i Veselina Rakočevića, te tehničkog vodstva kluba na čelu s predsjednikom **Milanom Vučkovićem**.

POGLED S TRIBINA

Konstantnost

Nepromjenljivost, stalnost, postojanost... samo su neke od po-drobnijih definiranja pojma konstantnosti, ali u ovom našem konkretnijem, nogometnom značenju upravo su to vrijednosti koje bi morale krasiti jednog prvaka. Pogledom na tablicu 1. HNL-a, osobi-to na pet posljednjih prvenstvenih susreta koje je odigrao *Dinamo*, dobivamo i praktičnu potvrdu ove konstatacije.

Zagrepčani su dobili sve svoje navedene susrete (*Lokomotiva*, *Slaven*, *Gorica*, *Osijek* i *Inter*), nekad uvjerljive a ponekad minimalim rezultatom, iskoristili promjenljivost *Hajdukov* forme i uvjerljivo zagospodarili vrhom tablice. Uz susret manje trenutačno nakon 14 odigranih kola imaju četiri boda više (pobjede li nekonstantnu *Rijeku*, imat će još tri više) od *Splićana* (31-27). U statističkoj analizi dosad postignutih rezultata uspješno su prevladali krizu koja ih je s početka uhvatila i sada postojano napreduju prema šampion-skom cilju. *Dinamo* ima najviše pobjeda ligi (10), najmanje poraza (2) i najmanje remija (1). Modri su, uz *Hajduk* i *Osijek*, postigli najviše pogodaka, ali su zato primili najmanje (6) od svih drugih momčadi

u elitnom razredu hrvatskog klupskog nogometa. Zato su vodeća momčad prvenstva. Zbog svoje konstantnosti!

Na drugoj strani, prvi pratitelj *Hajduk* je oličenje nekonstantnosti i samo zahvaljujući jednoj dobroj seriji rezultata, kratkotrajnoj konstantnosti, još uvijek drži drugu poziciju. U posljednjih pet ligaških susreta *bili* su zabilježili dvije pobjede, dva poraza i jedan remi, a samo u posljednja tri susreta čak dva puta su poraženi. Drugu po-ziciju drže zahvaljujući brojcima od osam pobjeda na svom kontu, ali i nekonstantnosti rezultata *Osijeka* i *Rijeke*, svojih pratitelja u borbi za poziciju koja vodi u kvalifikacije Lige prvaka.

Pogled na začelje 1. HNL-a na određen način također daje sliku konstantnosti što se tiče četiri momčadi koje će se definitivno boriti za ostanak. Posljednji *Varaždin* ima deset bodova, a samo bod više imaju *Slaven*, *Istra* i *Inter* i konstantno se bore za svaki mogući bod koji bi ih mogao odvesti do luke spasa. U posljednjih pet prvenstve-nih susreta pobjedu su upisali samo *Varaždin* i *Inter*, dok su ostalo samo porazi i po koji neodlučeni rezultat. Što je, također, na odre-đeni način opet neka konstantnost.

Hoće li *Dinamo* i nakon uzvratnog duela protiv *Šahtara* zadržati svoju konstantnost u dobrim nastupima u Ligi prvaka?

U petak kada budete čitali ove redove znat ćemo i to!

D. P.

U NEKOLIKO SLIKA

Jesen

Iz Ivković šora

Isklapio

Piše: Branko Ivković

Faljniš, čeljadi. Eto tako me nika boli glava, sidim tute u kuhni nuz peć i kunjam. Ne možem se ni rasrdit na ovog mog Josu iako me dobro potpačio. Veli on da i zub boli kad je šupalj, al skoro da je i trevio. Cilu bogovetnu noć sam se niki privrćo, klapio... Ne znam koji mi andrak, al jevo šta sam isklapio. Ja vam, čeljadi moja, furtom lipo dotiran, svečano obučen u moje lipo duvansko vinčano odilo. Čista košulja uvik, pošas čvorom kugod fodbolska lopta i furtom se pojavljivam na svim živim televizijama. Samo divanim, kad kogod štogod započne ja mu borme ne dam da dođe do riči već se oma uzjogunim kugod moj zeljov Roko, obrecam se i samo se falim kako sam vridan i radan. Na me izmed svita viče Periša da sam svakaki i nikaki, al ja se ne obrecam i furtom divanim o nikim boljtku a svit ide samo suparne čorbe već godinama. Bog mi svidok, čeljadi, da ja opšte nisam taki. Sve je to samo klapljenje. Ta znate već da ja nikad ni na kakoj skupštini ne sidim naprid već uvik nuz kraj; i u crkvi se ne trpam nikad u prve klupe, a tek se falit ne volim. Tako je kako je, svi smo mi Božija stvorenja a i svi ćemo tamo na jedno misto. Evo, već jedared sam se nakanio, moram ić namirivat, josag ne čeka, a i ova moja se nika narogušila pa veli da će ona morat kandar i čakčire navuć i muški poso radit. Na Josino pitanje ko je kod nas muški, nismo nijedno odvratili. Kako sam se pojavio na ambetušu, počme Roko lajat ko lud i trčat na kapiju. Ajd, i ja krenem za njm bisan. Ta, na kog, očin, laje kugod lucko? Ako je kaki mačak, dobiće opet sankcije. Biće cio dan svezan, mislim ja. Kad sam povirio iza ketrenca, ono dva stara čovika vukare nike taške s artijama i trpaju mi jednu taku artiju u sandučić od pošte. Ja njm velim nako šta to rade, a oni vele: »Pa, raznesivamo koji kake reklamne plokate, znate gospodine mi smo promoteri, radimo za reklamnu agenciju«. Ja gledim i velm sam sebi, vi ste promoteri ko što sam ja gospodin. On skroz sid, polak kose nema na glavi, nije da se sprdam, čeljadi, Bože sačuvaj, taki sam i ja. Al promoter? Pa jel smo stvarno dotleg dotirali da vake dide rade dičiji poso? Koliko se ja sićam, to su radili studentarija i školci od ovi završni razreda na zanatu jal kakom naukovanju a ne dide. Eto to mi dalo ideju, i ja ću nač taki poso s mojom biciglom i nako kodorgujem po Ivković šoru, selu a i drugim šorovima. Šta me košta podilit i koji papir i zaradit koji dinar? Moj ti se Josu borme niki uozbiljio pa veli da ga primim u tarš, i on će, veli. Eto, i ode je nji dvojca. Dvojca valjdar idu kad jedan sustane da ovaj drugi zove koga da dođe rad nji. Nastavio sam ja radit po avliji, čeljadi moja, al nikako mi ne ide iz glave ni šta sam klapio a ni ova dvojca stvarni »promotera« od sedamdest godina, pa se niki mislim da to nisam ja razvio ovu mladež po bilim svitu mojim klapljenjem? Ha, neću više mozgat, ne vridi. Jevo, opet me boli glava, sve siće. Kad odem kod doktora, baš ću tražit lik od klapljenja. Od dida promotera ne virujem da ima lik. Ajd, zbogom.

Bać Ivin štodir

Ni za Sisvete nisu svi jednaki

piše: Ivan Andrašić

Bać Ivina za Sisvete na grobove njevi najmiliji pometala svakomu po puketić grezentina, zapalila sviću i izmolili po očenaš. Bać Ive taj dan baš ni bilo dobro, dosta ga zanašalo, pa na groblje ni išo. Ošo na mrtvi dan. Začudio se, mislio da će bit više svita. Obišo sve, iznova popalijo sviće, vada ji priko noći otrnijo vi-trić. Izmolijo jim i on po očenaš. Ko dade ošo ka sve druge obišo, ko njega uvik ostane malo dužje neg ko drugi. Ni njemu ni izmolijo više o očenaša, al stojo dugo i prisićo se puno toga što zajedno prošli i što kadgoda divanili. Istina, znali se više put malo i pokačit. Ni čudo, obadva bili dosta uočni, a na jeziku ni jedan baš ni imo brezu. A obadva nagli. Taman tijo latit biciglu i krenit se doma, naišo kum Tuna. Njegova ostala u varoši, veli pripraviće koišta, kvečeri će imat goste, nikaki je blagi dan o državne crkve, pa se i tamo mora malo pokazat. A bać Iva dobro znade kako to ona pripravi. Sve naruči iz bircuza, pa još plati i kelnera da to poreda nastal nako kako triba. Njoje baš ništa o toga nikada ni išlo o ruke. Paretki je uvik bili po-veliki i ko malo začušiti, a nastal bi jila pometala brez ikakoga reda. Zoto se danas ni ne muči, neg sve plati, a može jim se. Za kumom Tunom ide naj što tira lemuzinu i nosi cilu kamaru cvita. Svaj o svile i plastike, šaren ko kirbajcka tezgja. Prvo ostavijo ko bać Ivinoga dade. Puket velik, zauzo po groba. Sto nuz bać Ivu, al nit zapalijo sviću, nit se prikrstijo. »Eto, kume, jal, prija nismo smili vako na groblje, a ni u crkvu, Tita nam ni do. Al neka, došlo vrime ka nam niko ništa ne brani, a vira postala državna, došla nam na prvo misto«, veli kum Tuna najedamput. »Bome, kume, mene niko nikada ni ništa branijo. Držo sam svaki Božić i svaki Uskrs, grobove obišo svake godine na Sisve-te, ni mi niko osim tebe ni a reko. A ako se sićaš, nikada nisam sto u partiju, zoto mi niko ni ništa cantro. A ti, još pri vojske navro, u par-tiju, pa u partiju. Veliš, u partije ti i dada, pa lipo dobijo državnu služ-bu. Bijo bentaroš. I bome, ti lipo sto, pa ti uzeli u službu za raznašat koikake cidulje. A njive zapušćali, pravoga ji radijo još tvoj pokojni stari dada. Sićaš se i noga Uskrsa, ka vam u kuću došo partijcki selcki dada i svetenje vam zaitijo na dvor, a potli vas na koferencije izgrdili ko malu dicu? Zašto onda ni došo i ko nas tako štogoda napravit, ako branili Tita i njegova država? E, vidiš, sve to tebe ni radijo Tita, ni ti radila država, neg ta vaša partija«, odvrati mu bać Iva. »Bome, kume, u državne službe bijo i tvoj dada, da se ne lažemo!«, odvrati mu malo glasnije kum Tuna. »Jeste, kume, bijo je, al ne priko partije i nije radijo makaršta ko ti i tvoj dada. Ni se nikomu nudijo, zvali ga zoto što bijo dobar majstor. Zvali ga i dalje, nudili mu i veće nadnice, al naše selo nikada ni tijo ostavit. I mani se protirivanja. Bolje mu zapali sviću i izmoli očenaš, ako ga nisi zaboravijo. Vake riči baš i nisu za nuz grob«, veli bać Iva, lati biciglu i otide doma.

NARODNE POSLOVICE

- Cijena se brzo zaboravlja, a kvaliteta je ono što ostaje.
- Ljubav čini da vrijeme prolazi, vrijeme čini da ljubav pro-lazi.
- Sačekajte noć da biste rekli da je dan bio lijep.
- Prazne bačve najviše se čuju.

VICEVI, ŠALE...

Prelazi čovjek preko graničnog prijelaza i gura bicikl. Cari-nik ga upita:

- Što imaš u tom džaku?
- Ništa, gospodine, samo pijesak!
- Da, sigurno samo pijesak...

Uze carinik nož, izbode džak, kad ono stvarno pijesak. Pu-sti ga carinik, no nedugo zatim ista scena. Carinik opet po-sumnja. Izreže džak i opet pijesak.

Na to mu kaže carinik:

- Dobro, pustit ću te i sada i ubuduće, ali mi reci što se do-gađa? Što švercaš?
- Pa... bicikle gospodine, bicikle.

Razgovaraju prijatelji:

- Zamisli dođeš u ljekarnu i pitaš imaju li nešto za smire-nje?
- I daju ti lijek ili što?
- Ma, ne. Zamisli da ti izvadi i da 5.000 eura i kaže - evo smiri se...

Razgovaraju prijatelji izlazeći iz kavane:

- Baš sam ljut na tebe, kako si mogao reći pred svima da sam idiot?
- Oprosti, nisam znao da je to tajna.

Vremeplov – iz naše arhive

Kata Pelajić, 2003.

**PETAK
8.11.2019.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
10:20 Žrtve ljubavi
11:10 Riječ i život
12:00 Dnevnik 1
12:25 Karipski cvijet
13:15 Dr. Oz
14:00 Normalan život
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:47 Korak do neba
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 21, američki film
22:10 5.com s Danielom:
Ivica Kostelić i Nina Badrić,
zabavni talk show
23:10 Dnevnik 3
23:45 Divlja vožnja,
američko-kanadsko-
australski film
01:35 Sunce, more i muljaže,
humoristična serija
02:05 Dr. Oz
02:45 Dnevnik 3
03:11 Nepripitomljena
Albanija, dokumentarni film
04:03 Bijela robinja
04:48 Skica za portret
05:03 Dnevnik 2
05:45 Karipski cvijet

05:20 Kultura s nogu
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Teletubbyji, animirana
serija
10:05 Plesna akademija
10:30 Vučja krv
11:05 Psi, ta izvanredna bića:
Presudan vid, dokumentarna
serija
11:35 Heartland
12:30 Bratići na tajnom
zadatku
13:30 Tajna dvorišne
rasprodaje: Smrtonosna
soba, američki film
15:00 Dva-tri dana u gradu:
London, serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Nepripitomljena
Albanija, dokumentarni film
17:45 Kratki dokumentarni
film

17:55 Rukomet, LP
19:30 POPROCK.HR
20:05 Severina - snimka
koncerta
22:20 Raskid, serija
00:05 Tajna dvorišne
rasprodaje: Smrtonosna
soba, američki film
01:30 Noćni glazbeni
program

**SUBOTA
9.11.2019.**

06:55 Klasika mundi
08:00 Poštenjačina, američki
film - ciklus klasičnog
vesterna
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
11:10 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:25 Veterani mira
13:15 Zdrav život
13:40 Bajkovita Hrvatska:
13:55 Zajedno u duhu
14:30 Prizma,
multinacionalni magazin
15:20 Istrage prometnih
nesreća
15:50 Agenda: Svijet,
vanjskopolitički magazin
16:25 Potrošački kod
17:00 Vijesti u 17
17:20 Manjinski mozaik:
Gorska košnica
17:40 Lijepom našom: Župa
Dubrovačka 2
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
19:59 Loto 7
20:05 Isplata, američki film
22:05 Svakog gosta tri dana
dosta, američki film
23:55 Dnevnik 3
00:37 Kill Bill 2, američki film
- Ponoćni film
02:47 Dnevnik 3
03:17 Poštenjačina, američki
film - ciklus klasičnog
vesterna
04:42 Bajkovita Hrvatska:
04:48 Skica za portret
05:03 Dnevnik 2
05:45 Veterani mira
06:30 Prizma,
multinacionalni magazin
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Teletubbyji, animirana
serija
09:40 EBU drama: , drama

za djecu
10:00 Ovo je umjetnost
10:55 Vrtlarica
11:25 Vrtovi razni: Veliki i
mali, dokumentarna serija
12:30 Špica, riva, korzo
13:45 Auto Market
14:20 Strana igrana serija
/ film
16:00 Regionalni dnevnik
16:30 Odbrojanje do
Tokija
17:00 Plivanje: Plivački
miting Mladost, prijenos
19:00 Inspektor Gadget,
crtana serija
19:15 Glazbeni Top20
20:05 Dinastije: Dinastije
na mjestu događaja,
dokumentarna serija
20:55 Neobični planet: Bijeg,
dokumentarna serija
21:40 Sredozemno more
sa Simonom Reeveom,
dokumentarna serija
22:40 Zla krv, serija
23:30 Zla krv, serija
00:20 Uvijek je sunčano u
Philadelphiji
00:50 Noćni glazbeni
program

**NEDJELJA
10.11.2019.**

07:40 Neki to vole vruće,
američki film - Zlatno doba
Hollywooda - filmovi Marilyn
Monroe
09:40 Biblija
09:50 Portret Crkve i mjesta
10:00 Rijeka - Žabica: Misa,
prijenos
11:08 Pozitivno
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Rijeka: More
14:00 Nedjeljom u dva
14:58 Ljubav u vinogradu,
kanadski film
16:30 Mir i dobro
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kratki dokumentarni
film
17:40 Volim Hrvatsku
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Loto 6/45
20:05 "Ko te šiša
20:40 Najveće svjetske fešte
21:40 Priča o Bogu s
Morganom Freemanom
22:30 Dnevnik 3
23:10 Neki to vole vruće,
američki film - Zlatno doba
Hollywooda - filmovi Marilyn
Monroe

01:10 Nedjeljom u dva
02:05 Dnevnik 3
02:38 Grace Jones od
krvi i mesa, glazbeno-
dokumentarni film
04:33 Priča o Bogu s
Morganom Freemanom
05:23 Dnevnik 2
06:05 Rijeka: More

06:05 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Teletubbyji, animirana
serija
08:30 Luka i prijatelji: Knjiga
09:00 Grantchester
09:45 Velečasni Brown
10:30 Tko ubija u
Brokenwoodu?
12:05 Lidijina kuhinja
12:30 Dobar, bolji, najbolji...
britanski slastičar
13:30 Sjedni, odličan
14:30 Klub 7
15:20 Karate TOP 10,
reportaža
16:00 Plivanje: Plivački
miting Mladost, prijenos
16:55 Rukomet, LP
18:35 Magazin LP
19:00 22. večeri dalmatinske
šansone, Šibenik 2019. -
večer talijanske kancone
1. dio
20:05 Doba nevinosti,
američki film - Filmovi sa 5
zvjezdica
22:25 Medici, gospodari
Firence, serija
23:20 Graham Norton i gosti
00:05 Grace Jones od
krvi i mesa, glazbeno-
dokumentarni film
02:01 Noćni glazbeni program

**PONEDJELJAK
11.11.2019.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:20 Žrtve ljubavi,
telenovela
11:10 Treća dob
12:00 Dnevnik 1
12:25 Karipski cvijet,
telenovela
13:15 Dr. Oz

14:05 Plodovi zemlje
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Korak do neba
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Apsurdistan: Most u
grlu, dokumentarna serija
21:00 Čuvar dvorca, dramska
serija
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Romano Bolković - 1
na 1, talk show
00:10 Agenda: Svijet,
vanjskopolitički magazin
00:40 Nestanak
01:40 Dr. Oz
02:22 Dnevnik 3
02:48 Zima na jugu,
dokumentarni film
03:40 Bijela robinja,
telenovela
04:25 Voli me zauvijek,
telenovela
05:10 Dnevnik 2
05:52 Karipski cvijet,
telenovela

05:00 Peti dan
06:00 Riječ i život
06:34 Juhuhu
06:35 Teletubbyji, animirana
serija
10:05 Plesna akademija
10:30 Vučja krv
11:05 Sjedni, odličan
11:35 Heartland
12:35 Bratići na tajnom
zadatku
13:30 Savršena veza,
američki film
15:00 Azija - pogled odozgo:
Singapur, dokumentarna
serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Zima na jugu,
dokumentarni film
17:45 Auto Market
18:20 TV Bingo
19:00 Gladijatorska
akademija, crtana serija
19:30 POPROCK.HR
20:05 Vatreno srce, prijenos
donatorske večeri
21:30 Stadion
22:25 Amerikanci
23:20 Preljub
00:10 Savršena veza,
američki film
01:40 Noćni glazbeni program

**UTORAK
12.11.2019.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 07:10 Dobro jutro, Hrvatska
 08:00 Vijesti
 08:10 Dobro jutro, Hrvatska
 09:00 Vijesti
 09:10 Dobro jutro, Hrvatska
 10:00 Vijesti
 10:10 Dobro jutro, Hrvatska
 10:20 Žrtve ljubavi
 11:10 Glas domovine
 11:35 Informativka
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Karipski cvijet
 13:15 Dr. Oz
 14:05 Znanstveni krugovi
 14:30 Zdrav život
 15:00 Dobar dan, Hrvatska
 15:55 Korak do neba
 17:00 Vijesti u 17
 17:20 Kod nas doma
 18:10 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 20:05 U svom filmu:
 Massimo
 21:00 Klub 7
 22:00 Otvoreno
 22:50 Dnevnik 3
 23:25 Hrvatska za 5
 00:15 Nestanak
 01:15 Dr. Oz
 02:00 Dnevnik 3
 02:26 Razmišljaj poput
 životinje, dokumentarni film
 03:21 Bijela robinja,
 telenovela
 04:06 Voli me zauvijek
 04:51 Reprizni program
 05:10 Dnevnik 2
 05:52 Karipski cvijet

05:05 Izvan formata
 05:50 Regionalni dnevnik
 06:34 Juhuhu
 06:35 Teletubbyji
 09:41 Alvin i vjeverice
 10:05 Plesna akademija
 10:30 Vučja krv
 11:35 Heartland
 12:35 Bratići na tajnom
 zadatku
 13:25 Zelena priča,
 američko-grčki film
 15:00 Azija - pogled odozgo:
 Malezija, dokumentarna
 serija
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:45 Razmišljaj poput
 životinje, dokumentarni film
 17:42 Luda kuća
 18:20 Najveće svjetske fešte
 19:15 Alvin i vjeverice
 19:30 POPROCK.HR
 20:05 Kuhan i pečen
 21:00 Jedan dan, američko-
 britanski film
 22:50 Amerikanci
 23:45 Preljub
 00:35 Zelena priča,
 američko-grčki film
 02:05 Noćni glazbeni program

SRIJEDA 13.11.2019.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 07:10 Dobro jutro, Hrvatska
 08:00 Vijesti
 08:10 Dobro jutro, Hrvatska
 10:20 Anne od Zelenih
 zabata
 11:15 Eko zona
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Karipski cvijet,
 telenovela

13:15 Dr. Oz
 14:05 Potrošački kod
 14:30 Pogled preko granice -
 Hrvati u BiH
 15:00 Dobar dan, Hrvatska
 15:55 Korak do neba
 17:00 Vijesti u 17
 17:20 Kod nas doma
 18:10 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 19:59 Loto 7
 20:05 Kultura s nogu
 20:36 Destinacija: Hrvatska,
 emisija o turizmu
 21:03 Mijenjamo svijet:
 Poraz željezne zavjese?,
 dokumentarni film
 22:00 Otvoreno
 22:50 Dnevnik 3
 23:25 Mata Hari - prelijepa
 špijunka, dokumentarni film
 00:15 Nestanak
 01:15 Dr. Oz
 02:00 Dnevnik 3
 03:11 Bijela robinja
 03:56 Voli me zauvijek
 04:41 Kultura s nogu
 05:11 Dnevnik 2
 05:53 Karipski cvijet

05:20 Što je klasik?
 05:50 Regionalni dnevnik
 06:34 Juhuhu
 06:35 Teletubbyji
 09:41 Alvin i vjeverice
 10:05 Plesna akademija
 10:30 Vučja krv
 11:05 Luka i prijatelji:
 Neobične vještine
 11:35 Heartland
 12:25 Cesarica - HIT
 listopada
 12:33 Bratići na tajnom
 zadatku

13:26 U zatvor sa 17,
 kanadski film
 14:56 Azija - pogled odozgo:
 Indija, dokumentarna serija
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:45 Iza ruske ledene
 zavjese, dokumentarni film
 17:35 Luda kuća
 18:15 Kuhan i pečen
 19:05 Alvin i vjeverice
 19:30 POPROCK.HR
 20:05 Kuhan i pečen
 21:00 München, film
 23:40 Amerikanci
 00:35 Preljub
 01:25 U zatvor sa 17,
 kanadski film
 02:50 Noćni glazbeni program

ČETVRTAK 14.11.2019.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 10:20 Anne od Zelenih
 zabata
 11:10 Sonnyboy iz Stubičke
 Slatine, emisija pučke i
 predajne kulture
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Karipski cvijet
 13:15 Dr. Oz
 14:05 Hrvatska moj izbor:
 Bernarda i Vladimir
 14:30 Prometej
 15:00 Dobar dan, Hrvatska
 15:55 Korak do neba
 17:00 Vijesti u 17
 17:20 Kod nas doma
 18:10 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 20:00 Loto 6/45
 20:05 Tko želi biti milijunaš?
 21:00 Puls

22:00 Otvoreno
 22:50 Dnevnik 3
 23:25 Prljavi novac:
 Krijumčarenje migranata
 00:20 Nestanak
 01:20 Dr. Oz
 02:00 Dnevnik 3
 02:26 Dokumentarni film
 03:11 Bijela robinja
 03:56 Voli me zauvijek
 04:41 emisija pučke i
 predajne kulture
 05:11 Dnevnik 2
 05:53 Karipski cvijet
 05:20 Knjiga ili život
 05:50 Regionalni dnevnik

06:34 Juhuhu
 06:35 Teletubbyji
 09:41 Alvin i vjeverice
 10:05 Plesna akademija
 10:30 Vučja krv
 11:05 Pozitivno
 11:35 Heartland
 12:35 Bratići na tajnom
 zadatku
 13:28 Vjenčanje dobre
 vještice, američki film
 14:58 Azija - pogled odozgo:
 Indonezija
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:47 Divlji raj Rusije,
 dokumentarni film
 17:45 Rukomet, LP: Zagreb -
 Celje PL, prijenos
 19:49 Alvin i vjeverice
 20:05 Kuhan i pečen
 21:00 Zagrebačke priče 3
 22:45 Amerikanci
 23:40 Preljub
 00:30 POPROCK.HR
 01:00 Vjenčanje dobre
 vještice, američki film
 02:25 Noćni glazbeni
 program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata. Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT 1 utorkom od 11.10 sati. Radijski program *Glasa Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelom svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 i utorkom u repriznim terminima u 3.05 i 20.15 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 21.05, koju prenosi i Prvi program Hrvatskog radija.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice*, na valovima Radio Bačke (99,1 Mhz) emitira se četvrtkom od 18 do 20 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD-a Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati. Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

Veliko spremanje

S knjigom oko svijeta

I mam neki strah od majstora. Ne strah od ozljeda, nego pri pomisli o radovima u stanu s njima mene spopadne anksioznost. Kao neka fobija. Zašto majstori kasne, zašto se ne drže svoje riječi? Ili to nije do njih nego je do ljudi općenito, ali smo u ovim situacijama upućeni na njih, pa to primjećujemo? Ne znam, ali sada to već prerasta u moj problem. Znam, očito je da su kod mene upravo u tijeku radovi u stanu, mijenjam prozore i umjesto da sam sretna što je i ova stavka došla na red, bit će mi toplije, ljepše i ugodnije, ja samo proživljavam stresove, te ne dođe dobro staklo, te me uvjeravaju u nešto što se meni ne sviđa – pa ja sam žensko, mene interesira i estetika – te kasne. I sve što ja uradim u tim anksiozno paničnim napadima je da udahnem i kažem sebi »proći će«. Doslovno, živim ovih dana od »proći će« i ono prolazi i ide na lijepo, što je najvažnije.

Ono o čemu želim pisati kada su obnove i spremanja na tapeti nije samo »proći će«, nego i o stvarima koje »izbunari-mo«. Koje tijekom godine žive u kutijama, jer nemamo srca od njih se rastati, a s druge strane nam nisu potrebne da nam budu na dohvata ruke u svakodnevicu. I tako kutija preraste u kutije, a kutije u prostor ispod kreveta. I onda nekad, kad pravimo renoviranje ili generalku, podružimo se... E pa moje kutije su pune knjiga i bez obzira koliko ih volim i koliko se ne želim rastajati, odlučila sam osloboditi prostor u stanu i njegovati minimalizam. A teško je rastati se.

Pisanje je skladištenje

Pisanje je jedan od načina sklanjanja u kutiju koje ne zauzima mjesto, a ostavlja u kontaktu, pa bih ja voljela smjestiti u ovu dimenziju knjigu koju ću pokloniti i proslijediti, a od koje mi se ne rastajte. Knjiga se zove *Sa djecom oko svijeta* i kupila sam je na jednom sajmu knjiga, jer sam se doslovce zaljubila u nju i to iz više razloga. Prvobitno, knjiga mi je bila odličan materijal za moje satove zemljopisa dok sam radila u školi i djeca su uživala dok sam im čitala zanimljivosti. Mada, nisu

samo djeca uživala, uživala sam ja na prvom mjestu i svašta sam saznala od nje.

Što meni knjiga kaže

Izrael je jedina zemlja u kojoj djeca uče svoje roditelje jeziku predaka – hebrejskom. Da, interesantno i nelogično na momente, ali se radi o tome da se hebrejski nije koristio 2000 godina i sada postoji mnogo odraslih koji ga ne poznaju, pa ih njihova djeca uče. Danska je zemlja otoka i ima ih čak 400, a što je još zanimljivije samo stotinu otoka je naseljeno. Portugal je najveći proizvođač plute na svijetu i tek u ovoj priči sam se zapitala otkud pluta, a za sve je kriv hrast plutnjak – vrsta drveta koja na površini stabla ima zaštitni sloj – plutu. Taj sloj se može skidati svakih deset godina. Klinčić je zapravo porijeklom s Molučkih otoka u Indoneziji. Riječ je o drvetu čiji su cvjetovi sitni, a sušeni pupoljci upotrebljavaju se kao začini za kolače i naravno za kuhano vino čija sezona upravo stiže. Indonezija je dom najvećeg guštera na svijetu dugačkog tri metra i teškog 135 kilograma. Najrasprostranjenije drvo na Novom Zelandu je kauri. Smola kaurije gori veoma sporo, pa su na njoj kuhali i koristili je kao osvjetljenje. Od te smole se pravi tamna boja koja služi za tetoviranje. Ne znam jeste li znali, ali *marzena* je lutka od slame koju prave građani Varšave. Lutku oblače u tamne boje što simbolizira tmurno i hladno vrijeme zimi. Za vrijeme svečanosti 21. ožujka lutka se baca u Vistlu. Na svečanosti svi plešu, pjevaju i raduju se proljeću. Sviđa mi se kako Varšava slavi proljeće iako nikada nisam čula za Marzeń. Želim obići baš sva pobrojana mjesta. I još više od toga. Knjiga je puna i interesantnih recepata, pa sam tako otkrila da je kikiriki važna biljka u mnogim dijelovima Afrike, a recept za kikiriki kruh, koji može trajati danima ukoliko je u zatvorenoj posudi, je sljedeći: pola šalice nesoljenog i neoljuštenog kikirikija, 2,5 šalice brašna, 0,3 žličice praška za pecivo, četvrtina šalice šećera, malo soli, jedno jaje i jedna šalica mlijeka. Peče se pola sata na 180 Celzija. Praznik za sve ljubitelje kikirikija. Japan mi je posebno zanimljiv i uvijek mi pripremi nešto novo. Bila sam uvjerena da je *bonsai* naziv za vrstu drveta, onog minijaturnog, ali je *bonsai* zapravo drevni japanski način gajenja minijaturnog drveća. I *ikebana* kao umjetnost aranžiranja cvijeća je naravno nastala u Japanu i to u njihovim budističkim hramovima. Pokušala sam naučiti kinesku pjesmicu *Fong swei (Poslije škole)*, ali mi nikako nije pošlo za rukom. Još me puno čitanja čeka.

Prozori su namješteni, prostor raskrčen, knjige raspoređene i sada je vrijeme za jedno pravo putovanje.

Gorana Koporan

RADIO MARIJA

NOVI SAD	90,0 MHz
SUBOTICA	90,7 MHz
SOMBOR	95,7 MHz
VRDNIK	88,4 MHz
NIŠ	102,7 MHz
LESKOVAC	107,4 MHz

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 1300 dinara
☐ 1 godina = 2600 dinara

* INOZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 75 eura
☐ 1 godina = 150 eura

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____
 Ulica i broj: _____
 Mjesto i zemlja: _____
 Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

- * Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje
- * Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: OTPVRS22
 VOJVOĐANSKA BANKA
 AD MS FIL. SUBOTICA
 IBAN: RS35325960160000218862
 NIU Hrvatska riječ,
 Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
 NIU »Hrvatska riječ«,
 Trg cara Jovana Nenada 15/II,
 24000 Subotica
 Uplatu izvršiti na broj žiro računa
 325950060001449230

*Zbog povećanja troškova dostave novina primorani smo povišiti cijenu pretplate.
 Hvala na razumijevanju.

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
 ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
 DEŽURSTVO 0-24 SATA

SVEČANA PROSLAVA JUBILEJA ZVONIKA

NEDJELJA, 17. 11. 2019.

300 BROJEVA

GODINA 25

Poštovani čitatelji, suradnici i dobročinitelji!

Srdačno vas pozivamo na svečanost u povodu 25. obljetnice od pokretanja lista „Zvonik” i izlaska 300. broja.

Srebrni jubilej izlaženja i izlazak 300. broja proslavit ćemo uz zahvalu Bogu, svetom misom u crkvi sv. Roka s početkom u 17 sati.

Svečana akademija održat će se potom u Velikoj vijećnici Gradske kuće u 19 sati.

Hvala vam što ste nas čitanjem poticali i podržavali, a vjerujemo da će Zvonik i nadalje nastaviti zvoniti i pronositi Radosnu vijest!

Dobrodošli!